

Kraków

Budżet
Obywatelski

Edycja 2019

RAPORT EWALUACYJNY

VI edycja Budżetu Obywatelskiego Miasta Krakowa 2019

Realizator:

Michał A. Chrzanowski
Ewa Kryglon

Kraków, 25.11.2019

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	3
Metodologia	4
Budżet Obywatelski Miasta Krakowa	7
ETAP IA. Kampania promocyjna etapu edukacyjno-promocyjnego	19
ETAP IB. Akcja edukacyjna.....	26
ETAP II. Zgłaszanie przez mieszkańców propozycji zadań	37
ETAP III. Weryfikacja i opiniowanie propozycji zadań.....	55
ETAP IV. Składanie i rozpatrywanie protestów	69
ETAP VA. Promocja głosowania	73
ETAP VB. Głosowanie mieszkańców na projekty.....	78
ETAP VI. Ogłoszenie projektów do realizacji i ewaluacja	91
Rekomendacje.....	92

WPROWADZENIE

Niniejszy raport stanowi podsumowanie **projektu badania ewaluacyjnego** VI edycji Budżetu Obywatelskiego Miasta Krakowa (zwanego dalej budżetem obywatelskim; w skrócie BO), realizowanego przez firmę INQUISIO.research.

Badania były prowadzone od kwietnia do listopada 2019 roku.

Projekt miał na celu **ocenę przebiegu procesu** realizacji budżetu obywatelskiego z uwzględnieniem jego poszczególnych **etapów i ich części**:

1. Etap I. Akcja edukacyjna i kampania promocyjna.
 - a. Spotkania z mieszkańcami (warsztaty, konsultacje, deliberacja).
 - b. Kampania informacyjna.
2. Etap II. Zgłaszanie przez mieszkańców propozycji zadań.
 - a. Składanie propozycji zadań.
3. Etap III. Weryfikacja i opiniowanie propozycji zadań.
 - a. Ocena formalna i ocena prawna propozycji zadań.
 - b. Publikacja wyników weryfikacji.
4. ETAP IV. Składanie i rozpatrywanie protestów.
 - a. Składanie protestów wobec wyników oceny prawnej.
 - b. Rozpatrywanie protestów.
5. ETAP V. Głosowanie mieszkańców na projekty.
 - a. Kampania informacyjna.
 - b. Ogłoszenie wykazu punktów do głosowania.
 - c. Sporządzenie i ogłoszenie listy projektów, które będą poddane głosowaniu.
 - d. Możliwość wycofania przez wnioskodawcę złożonej propozycji zadania.
 - e. Głosowanie.
6. ETAP VI. Ogłoszenie projektów do realizacji i ewaluacja.
 - a. Zatwierdzenie listy projektów do realizacji oraz ich upublicznienie.
 - b. Ewaluacja budżetu obywatelskiego.

Raport ewaluacyjny jest podzielony **na części odpowiadające poszczególnym etapom wdrażania budżetu** obywatelskiego. Każda zawiera następujące elementy:

- ✓ założone cele etapu,
- ✓ podsumowanie realizacji etapu,
- ✓ podsumowanie wyników badania dotyczących danego etapu,
- ✓ wnioski z zebranych wyników oraz rekomendacje.

Tam, gdzie to było możliwe, zebrane wyniki **porównano z wynikami z ewaluacji poprzednich edycji** oraz z informacjami na temat budżetów obywatelskich w innych miastach.

METODOLOGIA

Badania ewaluacyjne VI edycji BO Krakowa zostało oparte na dokumencie wypracowanym w ramach poprzedniej edycji, a nazwanym **Teoria programu BO** (dalej: „teoria programu”), który zawierał definicję celów, interesariuszy i wskaźników dla BO.

Interesariusze

Zgodnie z teorią programu interesariusze BO to:

1. **Ogół mieszkańców Krakowa** – do tej zbiorowości kierowane są działania całego BO, a jego efekty powinny być odczuwalne przez wszystkich mieszkańców Krakowa.
2. **Wnioskodawcy** – mieszkańcy, którzy złożyli propozycje zadań BO.
3. **Uczestnicy spotkań** – mieszkańcy, którzy wzięli udział w spotkaniach konsultacyjnych dotyczących BO.
4. **Głosujący** – mieszkańcy, którzy wzięli udział w głosowaniu na propozycje zadań BO.
5. **Organizatorzy BO** – Zespół ds. Budżetu Obywatelskiego, Rada Budżetu Obywatelskiego Miasta Krakowa (w skrócie RBO), rady dzielnic, ambasadorzy BO (mieszkańcy zaangażowani w promocję BO).
6. **Jednostki weryfikujące** – instytucje zajmujące się weryfikacją propozycji zadań (jednostki Urzędu Miasta Krakowa, miejskie jednostki organizacyjne) oraz instytucje wydające opinie w sprawie propozycji zadań.

Interesariusze stanowili naturalną **grupę badawczą badania ewaluacyjnego**.

Plan badania i realizacja

Interesariuszy BO zbadano następującymi metodami:

Interesariusz	Metoda badawcza	Zakres badania
ogół mieszkańców Krakowa	wywiady telefoniczne (CATI)	301 osób
wnioskodawcy	ankieta internetowa	190 osób (etap składania propozycji zadań) 106 osób (etap głosowania)
	analiza danych zastanych (baza propozycji zadań)	949 za rok 2019 678 za rok 2018 587 za rok 2017 611 za rok 2016 627 za rok 2015 656 za rok 2014
	badania fokusowe (FGI)	2 grupy
uczestnicy spotkań konsultacyjnych	ankieta audytoryjna	140 osób
głosujący	ankieta internetowa	6836 pełnych wypełnień 686 częściowych wypełnień
	analiza danych zastanych (baza głosów)	53 647 osób głosujących w 2019 34 369 osób głosujących w 2018 32 010 osób głosujących w 2017 44 887 osób głosujących w 2016 48 462 osoby głosujące w 2015 58 494 osoby głosujące w 2014
organizatorzy BO	obserwacja uczestnicząca w posiedzeniach Rady BO	6 spotkań
	badania fokusowe (FGI) z Radą BO	2 grupy
	badania fokusowe (FGI) z ambasadorami BO (młodzieżowi i dorośli)	2 grupy
	wywiady indywidualne z radnymi dzielnic	8 wywiadów
jednostki weryfikujące	wywiady indywidualne (IDI)	7 wywiadów
	analiza danych zastanych (wyniki weryfikacji i protestów)	949 propozycji zadań
media	mediaplan	-

Kryteria ewaluacji

W trakcie badania przyjęto następujące kryteria ewaluacyjne:

- ✓ **kryterium trafności** – w jakim stopniu przyjęte cele odpowiadają potrzebom interesariuszy (cele a potrzeby);
- ✓ **kryterium skuteczności** – w jakim stopniu przyjęte cele zostały zrealizowane (cele a efekty);
- ✓ **kryterium efektywności** – w jakim stopniu poniesione nakłady przełożyły się na efekty lub w jakim zakresie nie wykorzystano efektywnie zasobów przedsięwzięcia (efekty a nakłady);
- ✓ **kryterium użyteczności** – w jakim stopniu uzyskane efekty są zgodne z potrzebami interesariuszy programu (efekty a potrzeby).

Warto zwrócić uwagę, że o budżecie obywatelskim można myśleć w dwóch kategoriach:

- ✓ **procesu budżetu obywatelskiego** – cyklu prac nad przygotowaniem i przeprowadzeniem budżetu obywatelskiego w danym roku;
- ✓ **projektów budżetu obywatelskiego** – wyłonionych w drodze głosowania projektów, które są realizowane w postaci inwestycji czy innego wydatkowania środków publicznych.

Niniejsze badanie koncentrowało się na **określeniu trafności, skuteczności, efektywności i użyteczności procesu budżetu obywatelskiego**. Niemniej warto pamiętać, że najbardziej trwałym efektem budżetu są zrealizowane projekty, zatem ich wpływ na życie mieszkańców Krakowa powinien zostać objęty dedykowanym badaniem.

Ocena budżetu obywatelskiego z uwzględnieniem wspomnianych kryteriów ewaluacyjnych przebiegała według następującego schematu dla całego budżetu obywatelskiego oraz jego poszczególnych etapów:

- ✓ wskazywano, jakie **efekty uzyskano na poziomie całego BO** i jego etapów (kryterium efektywności);
- ✓ poszukiwano odpowiedzi na pytanie o to, **w jakim stopniu udało się zrealizować poszczególne cele** (kryterium skuteczności);
- ✓ zbierano **opinie interesariuszy BO na temat tego, w jakim stopniu organizacja BO spełniła ich oczekiwania** (kryterium trafności oraz kryterium użyteczności).

BUDŻET OBYWATELSKI MIASTA KRAKOWA

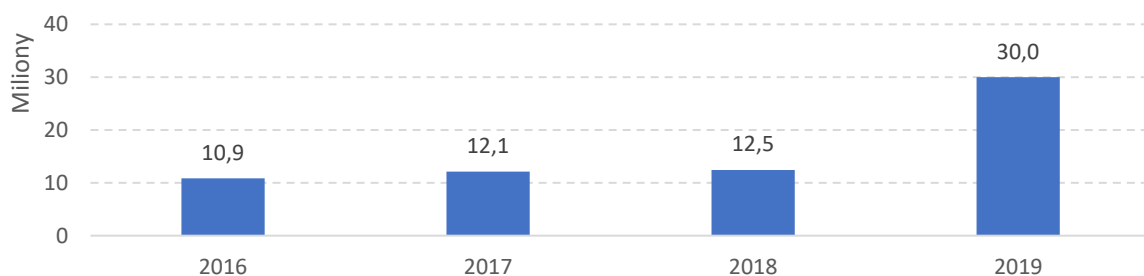
Kwota BO

CAŁOŚĆ BUDŻETU

W VI edycji budżetu obywatelskiego Krakowa na realizację propozycji zadań zaplanowano kwotę **30 000 000 zł**.

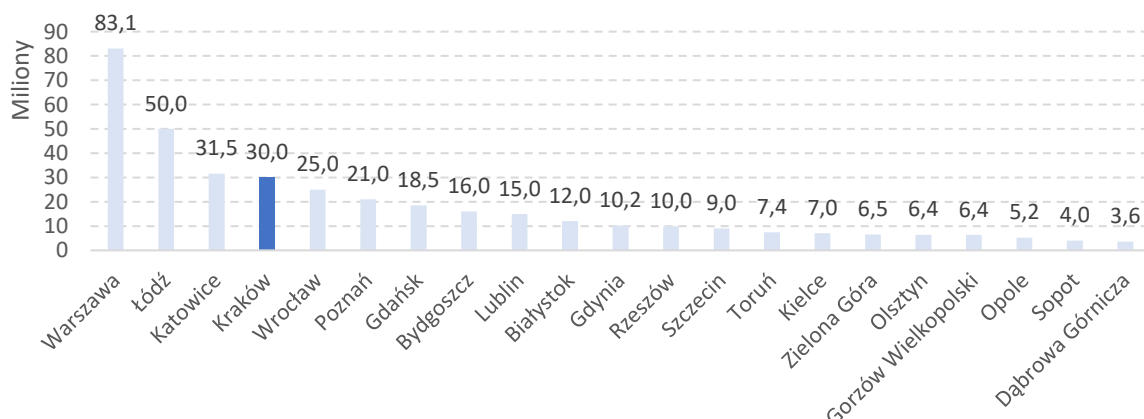
Zgodnie z ustawą z 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (DzU z 2018 r., poz. 130) w gminach na prawach powiatu istnieje obowiązek realizowania budżetu obywatelskiego w wysokości **co najmniej 0,5% wydatków gminy** zawartych w ostatnim przedłożonym sprawozdaniu z wykonaniu budżetu. Kwota 30 000 000 zł stanowi minimalną kwotę spełniającą te zapisy, biorąc pod uwagę wysokość wydatków gminy za 2018 rok.

Wysokość BO w Krakowie (mln zł)

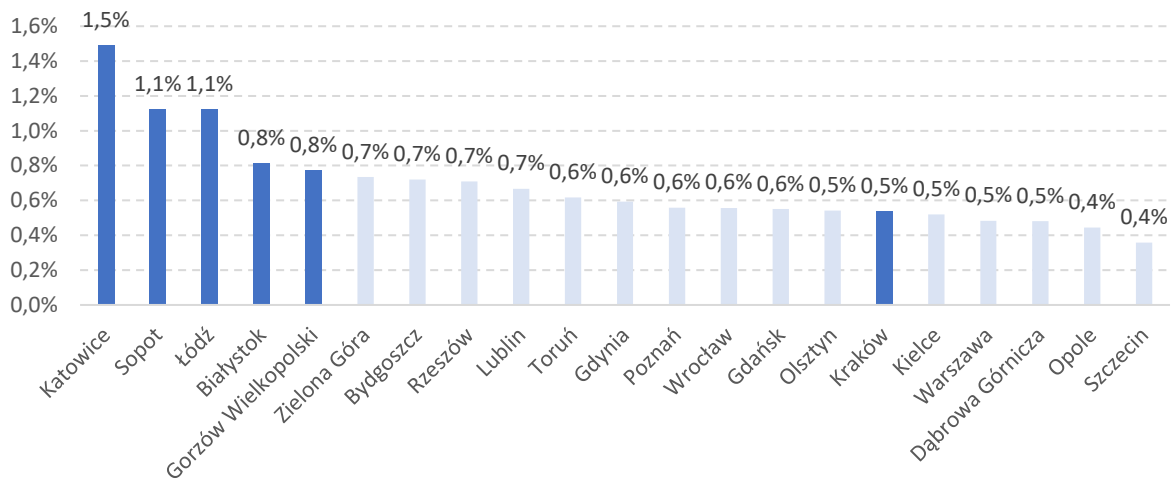
W stosunku do poprzednich lat, w związku z zapisami ww. ustawy, w 2019 roku **wysokość budżetu obywatelskiego wzrosła prawie 2,5-krotnie**.

Wybrane budżety obywatelskie w Polsce (2019)

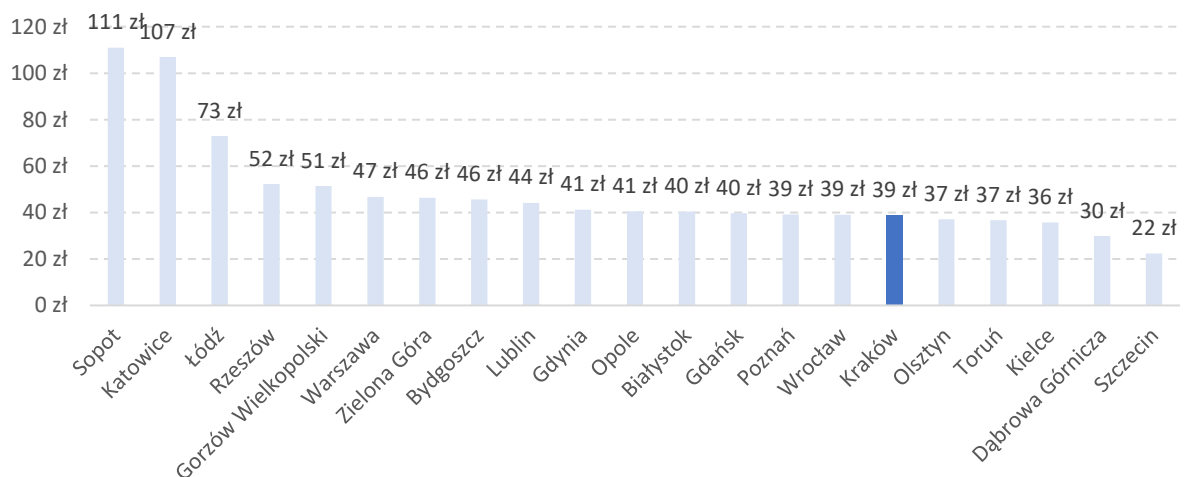
Pod względem przeznaczanych środków krakowski budżet obywatelski jest **4. najwyższym budżetem obywatelskim w Polsce**. Przed wprowadzeniem ww. ustawy krakowski budżet obywatelski zajmował 8. pozycję w tym rankingu.

Udział BO w wydatkach gminy

Niektóre analizowane polskie miasta na prawach powiatu zdecydowały się na realizację budżetu obywatelskiego (lub ją kontynuowały) w wysokości przekraczającej ustawowe minimum 0,5% wydatków gminy. Najwyższe odsetki udziału BO w wydatkach gminy odnotowano w przypadku BO Katowic (1,5%), Sopotu (1,1%), Łodzi (1,1%), Białegostoku (0,8%) oraz Gorzowa Wielkopolskiego (0,8%).

Kwota BO na jednego mieszkańca

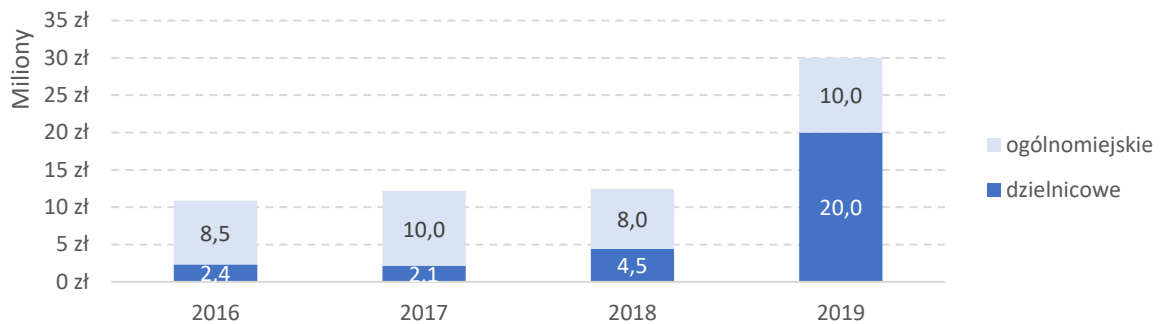

Kwota BO w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosi w Krakowie 39 zł. Sytuuje to Kraków na jednej z niższych lokat rankingu opartego na tej statystyce. Najwyższe kwoty BO w przeliczeniu na jednego mieszkańca odnotowano w Sopocie (111 zł), Katowicach (107 zł) oraz Łodzi (73 zł).

ZADANIA DZIELNICOWE

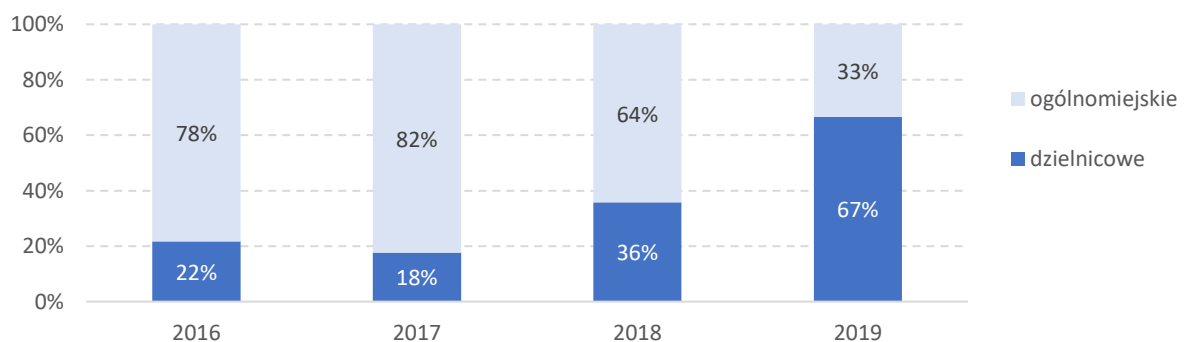
W VI edycji budżetu obywatelskiego Krakowa na realizację propozycji zadań **dzielnicowych** przeznaczono 20 000 000 zł.

Kwota BO z podziałem na rodzaje zadań (mln zł)

W 2019 w stosunku do poprzedniego roku nastąpił **4,5-krotny wzrost budżetu** przeznaczanego na zadania dzielnicowe i 25-procentowy wzrost na zadania ogólnomiejskie. Jest to realizacja postulatów podnoszonych przez wnioskodawców w poprzednich latach, a dotyczących zwiększenia budżetu na zadania dzielnicowe.

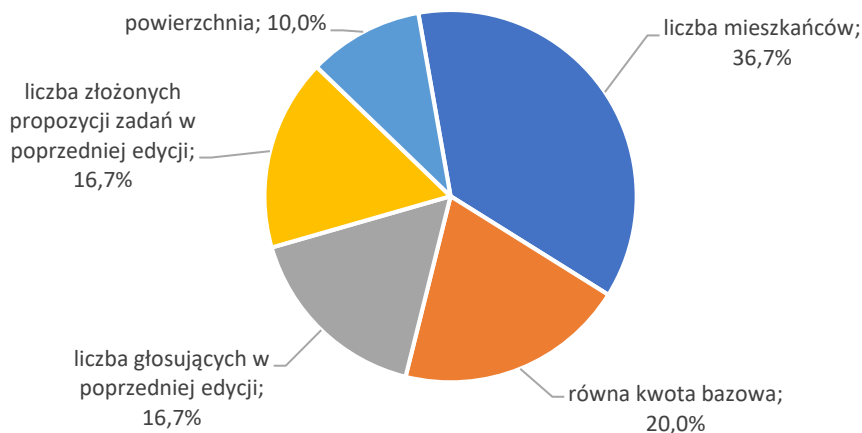
Proporcja budżetu zadań ogólnomiejskich i dzielnicowych

W bieżącej edycji krakowskiego BO budżet na zadania dzielnicowe stanowił **dwie trzecie całego budżetu obywatelskiego (67%)**.

W stosunku do poprzedniej edycji zmienił się też sposób podziału środków pomiędzy poszczególne dzielnice. W 2018 roku zależał on m.in. od wysokości środków wydzielonych na cel BO przez rady dzielnic z budżetu dzielnicy. W 2019 roku **środki zostały podzielone między dzielnice z wykorzystaniem algorytmu** uwzględniającego: liczbę mieszkańców dzielnicy, jej powierzchnię, liczbę zgłoszonych propozycji zadań w dzielnicy w poprzedniej edycji oraz liczbę mieszkańców danej dzielnicy głoszących w poprzedniej edycji BO.

Algorytm przyznawania środków na dzielnicę

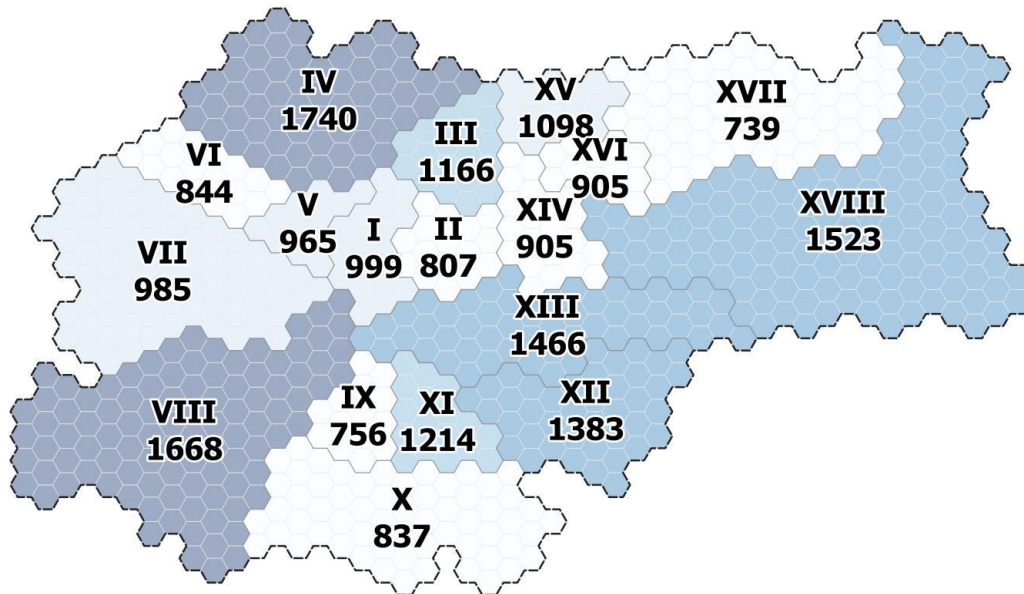
20% kwoty przeznaczonej na zadania dzielnicowe rozdysponowano równomiernie pomiędzy dzielnice. W pozostałym zakresie największe znaczenie miały: **liczba mieszkańców** (36,7% wagi w algorytmie), **liczba złożonych propozycji zadań** i **liczba głosujących mieszkańców w dzielnicy** (po 16,7%) oraz powierzchnia dzielnicy (20%).

Warto zwrócić uwagę, że w przypadku liczby osób głosujących w poprzedniej edycji z danej dzielnicy uwzględniano ich **liczbę**, a nie **frekwencję** (udział w populacji dzielnicy). W praktyce **premiuje to dzielnice o większej liczbie mieszkańców**. Jeśli intencją organizatorów BO byłoby premiowanie najbardziej aktywnych dzielnic pod względem liczby głosujących, to zasadne jest odniesienie tej liczby do liczby mieszkańców (w postaci frekwencji).

W trakcie wywiadów ewaluacyjnych z interesariuszami BO kilku respondentów zasugerowało, że uwzględnienie w algorytmie liczby złożonych propozycji zadań prowadzi do nadużyć po stronie radnych dzielnic. Opisowany mechanizm miałby polegać na składaniu przez radnych dużej liczby propozycji zadań po to, żeby podnieść kwoty na ich dzielnice w przyszłej edycji. Algorytm uwzględniał liczbę złożonych propozycji zadań, **nie biorąc pod uwagę ich statusu weryfikacji formalno-prawnej**. Umożliwia to intencjonalne składanie **niedoprecyzowanych propozycji zadań**, które niezależnie od swojego statusu weryfikacji zostaną wliczone do statystyki ww. algorytmu.

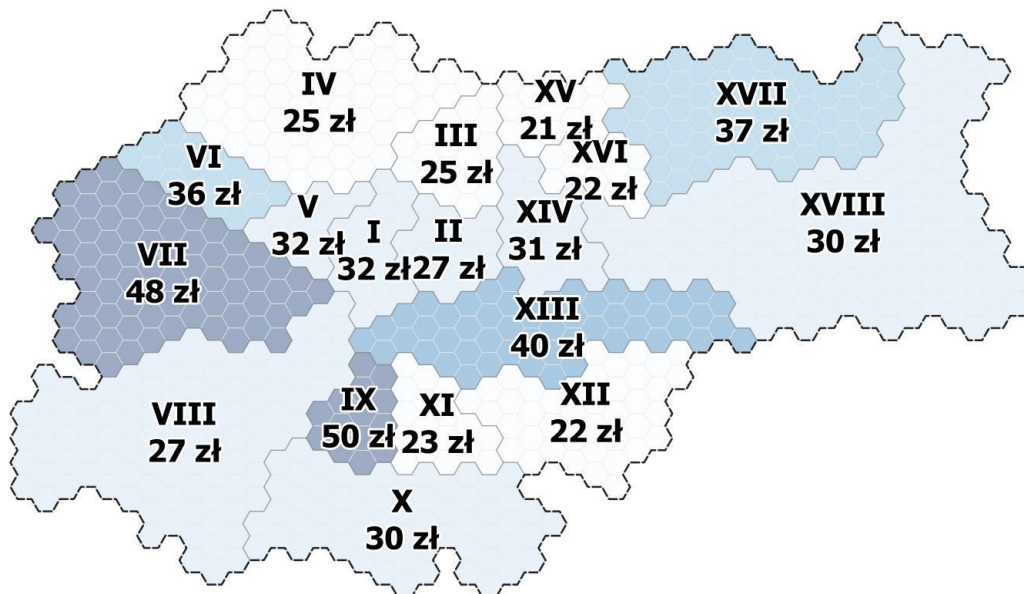
Przedstawiciele jednostek weryfikujących zwracali uwagę, że takie propozycje zadań, ze względu na **niedopracowanie i szczątkową treść**, są trudne do weryfikacji – brak szczegółów działa na ich korzyść, ponieważ trudno zastosować do nich kryteria oceny z regulaminu BO. Takie propozycje zadań wymagają też od jednostek weryfikujących znacznej pracy nad doprecyzowaniem ich szczegółów z wnioskodawcą – mechanizm ten został opisany szerzej w części raportu dotyczącej etapu weryfikacji formalno-prawnej.

Kwota na zadania dzielnicowe BO (tys. zł)

Największe kwoty na BO w 2019 roku przeznaczono na dzielnice: IV Prądnik Biały (1740 tys. zł), VIII Dębniki (1668 tys. zł) oraz XVIII Nowa Huta (1523 tys. zł).

Kwota na zadania dzielnicowe BO na jednego mieszkańca

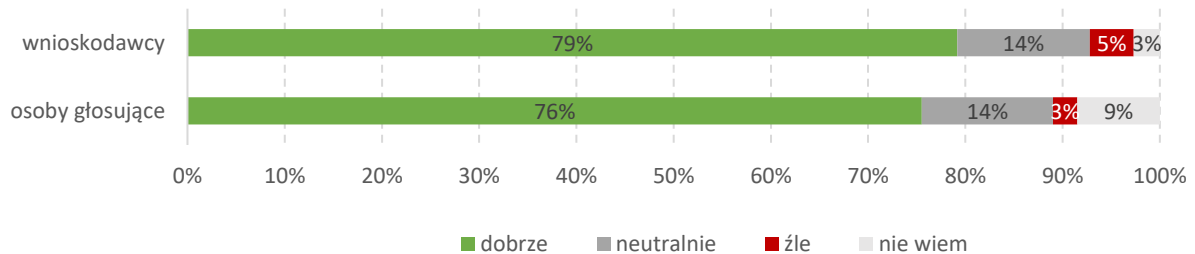
W przeliczeniu tej kwoty na jednego mieszkańca największą kwotą dysponowali mieszkańcy dzielnic: IX Łagiewniki-Borek Fałęcki – 50 zł, VII Zwierzyniec – 48 zł i XIII Podgórze – 40 zł.

Ogólna ocena procesu

OPINIE INTERESARIUSZY

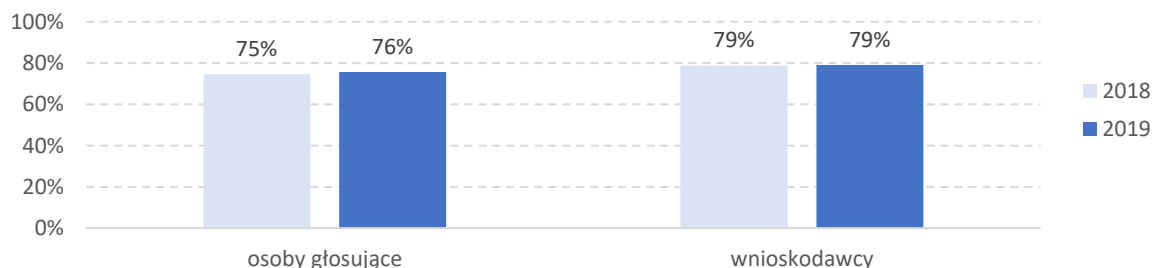
Oceny ogólne

Ocena organizacji BO

Respondenci badania ewaluacyjnego **pozytywnie ocenili ogólną organizację budżetu obywatelskiego**. Pozytywnej odpowiedzi udzieliło 79% wnioskodawców oraz 76% osób głosujących. W pozostałych przypadkach dominowały odpowiedzi neutralne (14%).

Pozytywne oceny organizacji BO

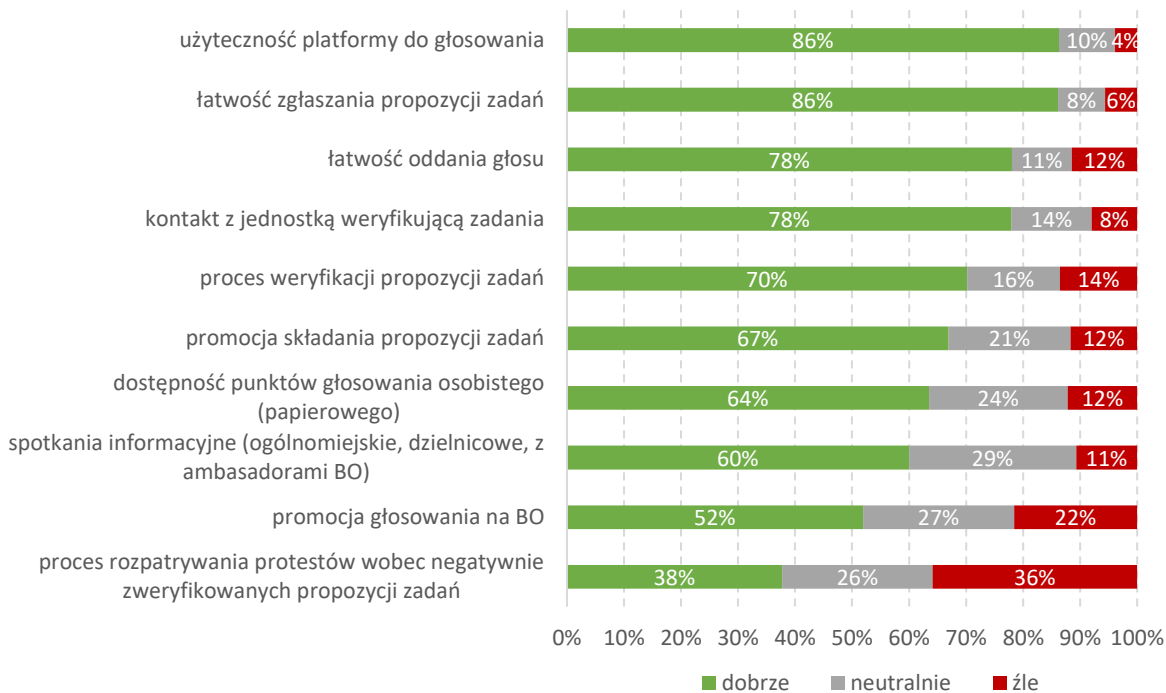
Ogólne oceny organizacji **BO** są zbliżone do roku 2018.

Oceny aspektów BO

Spośród wszystkich aspektów organizacji BO wnioskodawcy **najlepiej oceniali użyteczność platformy do głosowania** (86% pozytywnych), **łatwość zgłaszania propozycji zadań** (86%), **łatwość oddania głosu** (78%) oraz **kontakt z jednostką weryfikującą zadania** (78%). Najwięcej negatywnych ocen dotyczyło procesu rozpatrywania protestów (36%), promocji głosowania BO (22%) oraz procesu weryfikacji propozycji zadań (14%). Odsetek negatywnych opinii wobec protestów odnosi się do grupy osób, które składały protesty (99 protestów); analogicznie odsetek negatywnych ocen procesu weryfikacji odnosi się do wnioskodawców, którzy otrzymali negatywną opinię (385 negatywnie zweryfikowanych propozycji zadań).

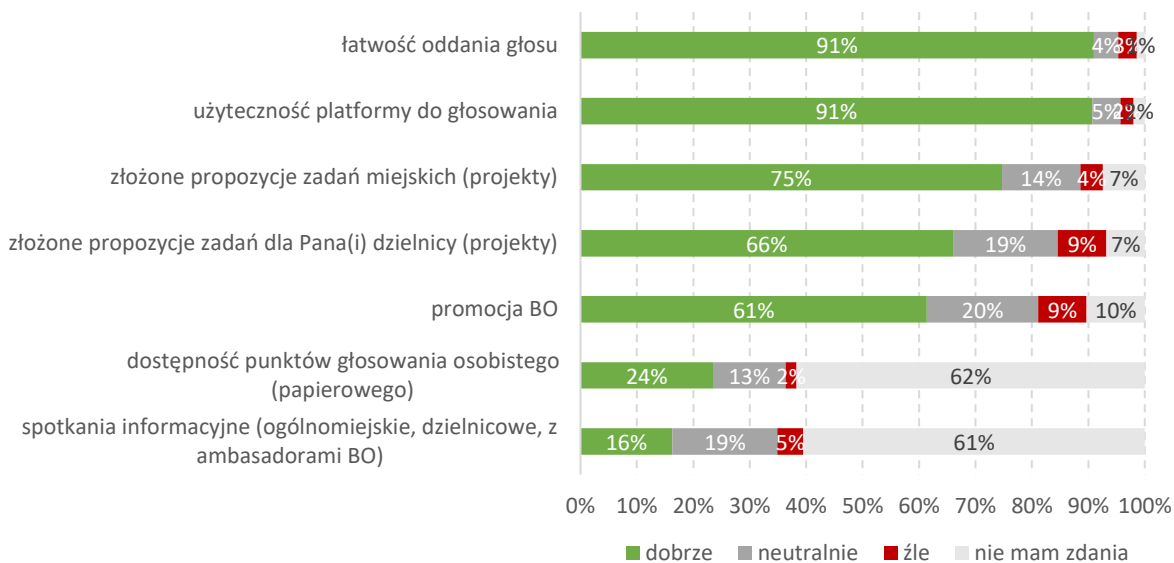
Poniższy wykres nie uwzględnia odpowiedzi „nie mam zdania”. Największy odsetek wnioskodawców nie umiał ocenić dostępności punktów do głosowania osobistego (33%) oraz spotkań konsultacyjnych (32%), co można interpretować jako **brak kontaktu z tymi aspektami organizacji BO**.

Ocena aspektów organizacji BO (wnioskodawcy)

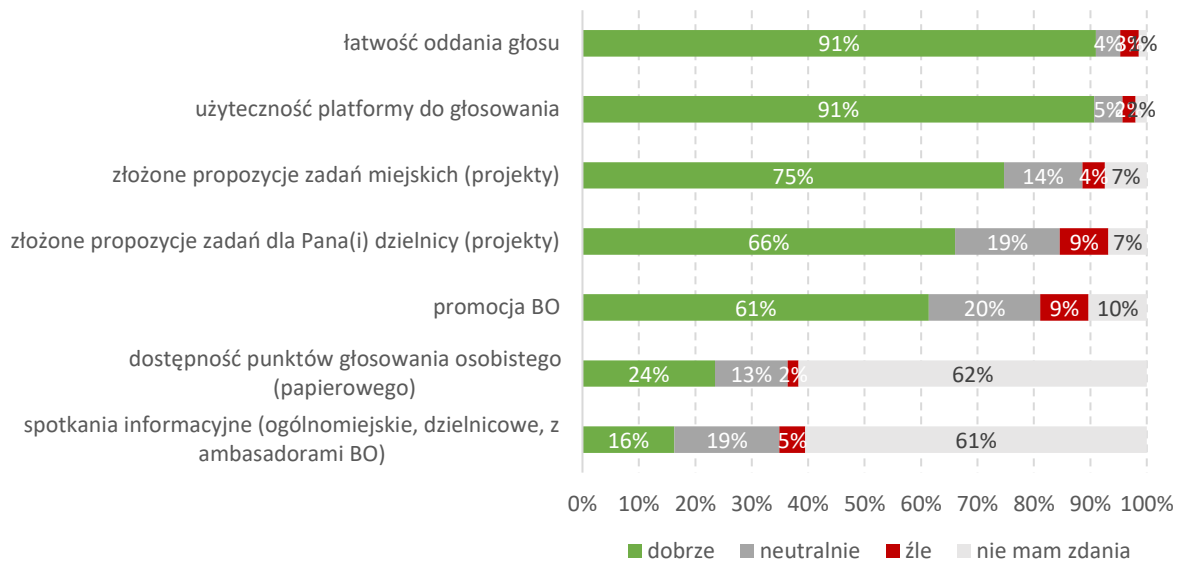

Osoby głosujące najwyżej oceniały **łatwość oddania głosu** (91%) oraz **użyteczność platformy do głosowania** (91%). Podobnie jak w przypadku wnioskodawców, ponad połowa osób głosujących nie była w stanie ocenić **dostępności punktów do głosowania osobistego** (62%) oraz **spotkań konsultacyjnych** (61%).

Ocena aspektów organizacji BO (osoby głosujące)

Ocena aspektów organizacji BO (osoby głosujące)

Wnioskodawcy byli proszeni o wskazanie etapów organizacji BO, które według nich **wymagają poprawy**. 9% wnioskodawców uznało, że żaden etap nie wymaga poprawy. Wśród najczęściej wskazywanych etapów wymagających poprawy znalazły się: **promocja zgłoszonych propozycji zadań** (36%), weryfikacja propozycji zadań (33%), kampania informacyjno-edukacyjna (33%), realizacja przyjętych zadań (32%) oraz głosowanie (31%). Szczegółowe rekomendacje wnioskodawców wobec tych etapów zostały ujęte w dalszych częściach raportu, odpowiadających poszczególnym etapom.

Najczęściej wskazywane etapy organizacji BO wymagające poprawy są podobne jak w poprzednim roku. Największa różnica to **mniejsza liczba wnioskodawców wskazujących na odpowiedź: „realizacja przyjętych zadań”** (40% do 32%).

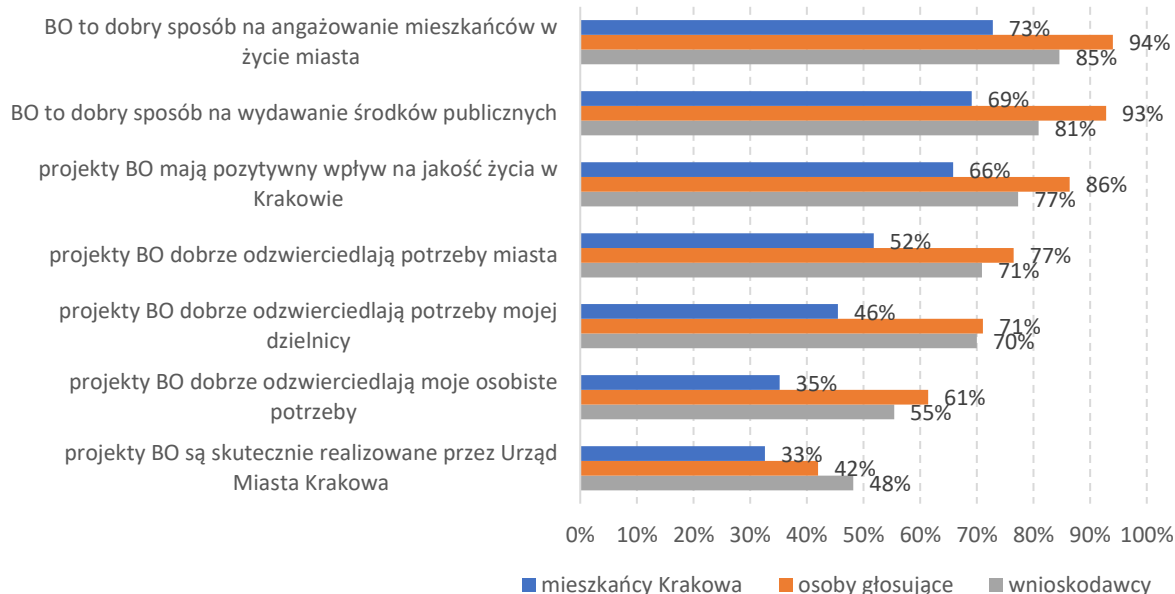
Szczegółowe sugestie osób głosujących i wnioskodawców odnośnie do poszczególnych etapów BO zostały **uwzględnione we wnioskach i rekomendacjach właściwych dla tych etapów**.

WIZERUNEK BO

W badaniu ewaluacyjnym mieszkańców Krakowa (w tym osób głosujących i wnioskodawców) **pytano o przekonania dotyczące budżetu obywatelskiego**. Z reguły osoby głosujące oceniały BO lepiej niż wnioskodawcy, a wnioskodawcy lepiej niż ogół mieszkańców Krakowa. W przypadku mieszkańców niższe odsetki związane są z tym, że 21% nie słyszało o budżecie obywatelskim, zatem nie potrafiło go ocenić. W pozostałych przypadkach **dominowały pozytywne oceny BO w kontekście angażowania mieszkańców w życie miasta, wydawania środków publicznych i wpływu na jakość życia w Krakowie**.

Najwięcej odpowiedzi neutralnych dotyczyło przekonania o tym, że projekty BO są skutecznie realizowane przez UMK – wynika to prawdopodobnie z **braku wiedzy o zrealizowanych inwestycjach**.

Przekonania o budżecie obywatelskim (pozytywne odpowiedzi)

Wyniki te wskazują na **pozytywny odbiór budżetu obywatelskiego przez mieszkańców Krakowa**.

Wnioski i rekomendacje

ORGANIZACJA PROCESU

W VI edycji BO w Krakowie znacząco zostały **zwiększone środki** przeznaczone na BO. Należy zwrócić uwagę, że jednocześnie **nie zostały zwiększone środki na zarządzanie procesem**. **Znacząco wzrosło obciążenie jednostek UMK** pracą nad procesem weryfikacji propozycji zadań (w tym kontaktami z wnioskodawcami, procesem pozyskiwania opinii prawnych, przygotowywania uzasadnień). Jednocześnie **rekomendowana jest intensyfikacja niektórych działań związanych z budowaniem relacji z wnioskodawcami i osobami głosującymi, monitoringiem realizacji zadań oraz całoroczną promocją realizowanych inwestycji** (szczegółowe rekomendacje dotyczące rozszerzenia ww. działań znajdują się w opisie poszczególnych etapów oraz w rozdziale „Rekomendacje”), dlatego też dalszy rozwój BO może **wymagać zwiększenia środków na zarządzanie jego procesem**.

Dodatkowe środki są potrzebne na realizację następujących działań: prowadzenie całorocznej komunikacji z wnioskodawcami oraz głosującymi, dotyczącej powstawania inwestycji; wdrażanie kolejnych etapów realizacji BO; poprawienie komunikacji pomiędzy wnioskodawcami a jednostkami weryfikującymi przed złożeniem propozycji zadania; stworzenie mapy zadań zrealizowanych w ramach BO; uzupełnienie archiwum projektów o rzeczywiste kosztorysy i realizacja zadań ułatwiających przyszłym wnioskodawcom opracowanie kosztorysów; rozszerzenie działań edukacyjnych na etapie kampanii edukacyjnej / wdrożenie nowego systemu deliberacji; podtrzymywanie kontaktu w autorami negatywnie zweryfikowanych propozycji zadań;

prorowadzenie ewaluacji zrealizowanych propozycji zadań (trwałości, spełnienia kryterium ogólnodostępności oraz użyteczności dla społeczności lokalnej).

Analiza wdrożenia rekomendacji wynikających z poprzednich ewaluacji BO (znajdująca się w sekcji dotyczącej wdrożenia rekomendacji) wskazuje na to, że rekomendacje te są **wdrażane w bardzo ograniczonym zakresie**. Część zeszłorocznych rekomendacji ponowiono w tym roku. Na tym etapie trudno jest jednak ocenić, które z rekomendacji nie zostały wdrożone, gdyż nie spotkały się z akceptacją członków RBO oraz Zespołu ds. BO, które były niemożliwe do wdrożenia, a które są dopiero w trakcie wdrażania. Brakuje bowiem **przejrzystego mechanizmu przyjmowania i wdrażania proponowanych rekomendacji**. Sformalizowano proces przyjmowania rekomendacji dotyczących zmian w Regulaminie, nie istnieje natomiast schemat wdrażania zmian operacyjnych.

Należy zwrócić też uwagę na fakt, że **harmonogram BO daje ograniczone możliwości w zakresie opracowywania większych jego zmian**. Decyzje odnoszące się do budżetu promocji czy działań związanych ze spotkaniami konsultacyjnymi w przyszłej edycji muszą być podejmowane przed październikiem (w związku z cyklem budżetowym). Wnioski z badań ewaluacyjnych omawiane są po zakończeniu cyklu BO (w grudniu) wraz z przyjmowaniem rekomendacji wobec zmian w Regulaminie, zaś następna edycja rozpoczyna się już miesiąc później promocją etapu spotkań konsultacyjnych. Wypracowanie głębszych zmian w BO (np. dotyczących formy etapu opracowywania propozycji zadań) wymaga przygotowania ich z rocznym wyprzedzeniem, tak żeby możliwe było zabezpieczenie ewentualnych środków budżetowych oraz podjęcie decyzji organizacyjnych. Dlatego też **rekomendowane jest zawiązanie zespołu zadaniowego**, który zająłby się – w czasie trwania kolejnej edycji – opracowaniem takich wytycznych na podstawie dotychczasowych wyników badań ewaluacyjnych, z myślą o następnej edycji (2021).

Zadaniem takiego zespołu mogłoby być opracowanie koncepcji nowej formuły pierwszych etapów BO (promocja i spotkania konsultacyjne), zebranie doświadczeń innych miast, wypracowanie rozwiązań prawnych i organizacyjnych niezbędnych do ich wdrożenia i przeprowadzenie konsultacji społecznych w tym zakresie.

Nowe regulacje prawne zwiększające ilość środków przeznaczanych na BO, wyzwania opisane w poprzednich rozdziałach, a także doświadczenia innych miast będą **wymagać od przyszłych edycji krakowskiego BO wypracowania sposobu na efektywne wdrażanie zmian**.

CHARAKTER PROPOZYCJI ZADAŃ

Doświadczenia tegorocznego BO w tym wejście w życie nowej ustawy, wskazują **na potrzebę rozważenia charakteru dopuszczalnych propozycji zadań** – ich złożoności, obszaru, którego dotyczą oraz czasu potrzebnego na ich realizację.

Wynik badań sugerują, że cele związane z etapem deliberacji, **tym lepiej są realizowane, im dotyczą mniejszego obszaru miasta**. Mieszkańcom jest łatwiej wypowiadać się o potrzebach swojej okolicy zamieszkania czy osiedla niż na temat całej dzielnicy lub miasta. Problem ten szczególnie uwypukla się w przypadku dużych dzielnic o zróżnicowanych obszarach urbanistycznych (np. Dzielnica VIII Dębinki). Osoby głoszące szukają propozycji zadań znajdujących się w ich okolicy, z których mieliby

szanse skorzystać. Część dzielnic zauważając ten problem organizuje promocję BO na poziomie okręgu wyborczego poszczególnych radnych. Radni dzielnicowi sugerowali, że prowadzenie spotkań BO dla mniejszych obszarów jest efektywniejsze – łatwiej zachęcić do nich mieszkańców i omówić spójne potrzeby społeczności lokalnej.

W przypadku propozycji zadań ogólnomiejskich często **mamy do czynienia z problemem napięć między mieszkańcami obszaru a ich użytkownikami** – ogół mieszkańców Krakowa może być zainteresowanych umieszczeniem jakiejś inwestycji w dzielnicy, w której nie mieszkają, chcąc z niej skorzystać, co z kolei budzi czasem sprzeciw mieszkańców tej dzielnicy.

Zidentyfikowano również problem **faworyzacji najgęściej zaludnionych obszarów dzielnicy** – propozycje zadań umiejscowione w takich obszarach mają większą szansę na zwycięstwo w głosowaniu, dlatego, że w obszarze tym mieszka więcej osób głosujących.

Innym istotnym zagadnieniem jest szereg wyzwań stojących przed możliwością realizacji niektórych propozycji zadań. Z większym budżetem propozycji zadania związana jest często jego **większa złożoność** – wieloletni harmonogram realizacji, **większe ryzyko wystąpienia problemów z jego realizacją, konieczność przygotowania dokumentacji projektowej**, przeprowadzanie złożonych przetargów publicznych czy uzyskanie zgód od szeregu instytucji. Osobnym wątkiem jest możliwość oszacowania rzeczywistych kosztów takich inwestycji – na etapie weryfikacji propozycji zadań kosztorys oceniany jest wstępnie – rzeczywiste koszty możliwe są do określenia dopiero po zleceniu wykonania dokumentacji projektowej, która jest już elementem realizacji inwestycji. W związku z tym realizacja propozycji zadania napotyka na problem inflacji oraz urealnienia kosztów wobec pierwotnie zakładanych.

Według Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia UMK **istnieje interpretacja nowej ustawy, która wskazuje na potrzebę realizacji propozycji zadań w ciągu jednego roku i wskazuje ona na brak podstawy prawnej do finansowania wieloletnich inwestycji z budżetu obywatelskiego.**

Należy również zwrócić uwagę na **zmniejszającą się ilość gruntów we władaniu miasta**, co w dłuższej perspektywie czasu ograniczy możliwość planowania dużych inwestycji w ramach budżetu obywatelskiego.

Biorąc pod uwagę powyższe wyzwania, należy rozważyć dwa aspekty kolejnych edycji BO miasta Krakowa – **obszar głosowania oraz złożoność propozycji zadań**. W celu zwiększenia poziomu partycypacji mieszkańców Krakowa w BO, warto **rozważyć przeniesienie organizacji BO na poziom osiedli lub innych mniejszych niż dzielnice obszarów miasta**. W przypadku złożoności propozycji zadań, należy rozważyć jej ograniczenie (np. przez niższy limit maksymalnego budżetu propozycji zadania, dopuszczalny czas jej realizacji lub wyłączenie określonego rodzaju inwestycji z BO).

RADA BUDŻETU OBYWATELSKIEGO

W tej edycji BO nastąpiła **zmiana składu RBO**. Obecnie rada składa się z: przedstawicieli aktywistów, NGO, grup nieformalnych, wnioskodawców, przedstawicieli Rady Miasta Krakowa oraz przedstawicieli rad i zarządów dzielnic. Wyłączeni zostali z jej składu przedstawiciele UMK. Podczas

przeprowadzonych wywiadów z członkami RBO stwierdzono, że wycofanie urzędników z RBO zmniejszyło napięcia związane z silną reprezentacją urzędników UMK podczas głosowań.

Z drugiej jednak strony zwrócono uwagę na fakt, że obecnie dyskusja nad bieżącymi problemami w ramach RBO została **zubożona o perspektywę, którą wnosili urzędnicy UMK**. Członkowie RBO podnosili również, że uczestnictwo zastępcy prezydenta w posiedzeniach RBO, które miało miejsce w poprzedniej kadencji, a którego zabrakło w tej kadencji, było bardzo cenne, gdyż wzmacniało poczucie sprawczości i spójności działań. RBO w nowym kształcie jest w trakcie procesu definiowania swojej roli i sposobu funkcjonowania. Wyrazem tego jest m.in. tocząca się dyskusja na temat sposobu komunikacji z mieszkańcami. Członkowie RBO zgłaszają także postulat usprawnienia komunikacji pomiędzy nimi a UMK. W szczególności część radnych dzielnicowych zgłasza problem, że maile informujące o posiedzeniach rady przychodzą tylko na skrzynkę dzielnicy, a nie dodatkowo na podany przez nich mail osobisty. Referat ds. Partycypacji Spraw i Dialogu zwraca z kolei uwagę, że członkowie RBO nie podają – mimo prośb – swoich adresów mailowych.

Wśród członków RBO zdiagnozowano **poczucie deficytu współuczestniczenia** i bycia reprezentowanym na oficjalnym wydarzeniu związanym z BO, jakim była konferencja prasowa po zakończeniu głosowania.

Zarządzenie Prezydenta Miasta Krakowa w sprawie powołania **Rady Budżetu Obywatelskiego wskazuje jej zadania**: 1) monitorowanie wdrożenia i realizacji harmonogramu budżetu obywatelskiego; 2) promocja idei budżetu obywatelskiego; 3) wyrażanie – na wniosek Prezydenta Miasta Krakowa – opinii w sprawach związanych z poszczególnymi etapami realizacji budżetu obywatelskiego; 4) rozpatrywanie protestów wobec negatywnej oceny projektów złożonych w ramach budżetu obywatelskiego Miasta Krakowa.

Monitorowanie wdrożenia i realizacji harmonogramu odbywa się podczas posiedzenia RBO po zakończeniu każdego etapu harmonogramu, w trakcie którego zespół BO przedstawia sprawozdanie z jego realizacji, oraz przez wysłuchanie raportu ewaluacyjnego. Niektórzy członkowie RBO podejmują działania promocyjne BO np. przez organizację spotkań w szkołach, promocję głosowania, udzielanie informacji o zasadach BO. Członkowie RBO rozpatrywali protesty wobec negatywnej oceny projektów.

WSPÓŁPRACA POMIĘDZY RADAMI DZIELNIC A JEDNOSTKAMI UMK PRZY ORGANIZACJI BO

Podczas wywiadów przeprowadzanych z przedstawicielami **rad dzielnic zauważono rozbieżności w interpretacji tego, co było obowiązkiem i pozostawało w kompetencji dzielnic** w bieżącej edycji BO. Przykładowo w niektórych dzielnicach sądzono, że w tym roku organizacja spotkań z mieszkańcami nie należy do zadań dzielnicy. Podczas przeprowadzonych wywiadów stwierdzono też, że występują problemy w komunikacji mailowej, np. do sporej części dzielnic nie dotarły ankiety ewaluacyjne. Problem został opisany szerzej w sekcji dotyczącej organizacji spotkań dzielnicowych.

ETAP IA. KAMPANIA PROMOCYJNA ETAPU EDUKACYJNO-PROMOCYJNEGO

Założenia

Przyjęto, że celami tego etapu są:

- ✓ zachęcenie mieszkańców do **udziału w spotkaniach konsultacyjnych**,
- ✓ zachęcenie mieszkańców do **składania propozycji zadań**,
- ✓ **poinformowanie mieszkańców o budżecie obywatelskim** i jego zasadach.

Etap ten wydzielono z oficjalnego etapu „akcja edukacyjna i kampania promocyjna” jako jego część skoncentrowaną na promocji wydarzeń organizowanych w ramach akcji edukacyjnej.

Realizacja

Kampania promocyjna została zrealizowana z wykorzystaniem następujących **środków**:

Typ promocji	Medium
Wydarzenia	wystawa prezentująca zrealizowane projekty z lat ubiegłych w ramach Dnia Otwartego Magistratu
Outdoor	billboardy (35), citylight (165), plakaty (1020), siatka na NCK, plansze reklamowe na bankomatach (440), ekrany ledowe AMS (6)
PR	konferencja prasowa w Pawilonie Wyspiańskiego
Inne	komunikat w parafiach krakowskich (115), list skierowany do kanclerzy uczelni wyższych z prośbą o udostępnienie materiałów promocyjnych, mailing do rad dzielnic z prośbą o udostępnienie materiałów promocyjnych, przekazanie pakietów promocyjnych wraz z materiałami graficzno-informacyjnymi rzecznikom miejskich jednostek organizacyjnych
Komunikacja miejska	Bus-TV (250), plansze reklamowe w automatach KKM (130), branding tramwaju (1)
Plakaty	<u>plakaty A3 ogólnowizerunkowe</u> (3000), kolportaż do rad dzielnic, budynków UMK, punktów konsultacyjnych samorządowych placówek edukacyjnych i kulturalnych, parafii, klubów seniora, kół rencistów i emerytów, CAS, PAL, ZBK, punktów informacyjnych ZDM; plakaty udostępnione ambasadorom BO, wyższym uczelniom; radom dzielnic (100); <u>plakaty A4 ogólnowizerunkowe</u> (7000), kolportaż do spółdzielni mieszkaniowych (21), wspólnot mieszkaniowych (10), wysyłka elektroniczna do kolejnych 74 wspólnot mieszkaniowych; <u>plakaty A3 z harmonogramem i informacją o konsultacjach</u> , terminie składania propozycji zadań i terminie głosowania (3000), kolportaż do ww. podmiotów; plakaty ogólnowizerunkowe; (100) rady dzielnic; plakaty A4; <u>plakaty A4 z harmonogramem i informacją o konsultacjach</u> , terminie składania propozycji zadań i terminie głosowania (7000), kolportaż do ww. podmiotów; plakaty ogólnowizerunkowe; <u>plakaty A4 do samodzielnego nadruku informacji</u> o konsultacjach oraz z informacją o terminach składania projektów i terminie głosowania (7000), kolportaż do spółdzielni mieszkaniowych (21), wspólnot mieszkaniowych (10), wysyłka elektroniczna do kolejnych 74 wspólnot mieszkaniowych;

	plakaty A3 do samodzielnego nadruku informacji o konsultacjach oraz z informacją o terminach składania projektów i terminie głosowania (2000); kolportaż do rad dzielnic (1000)
Gadżety i materiały promocyjne	torby bawełniane (7000), notesy klejone – format A5 (1000), podkładki z klipem – format A4 (2000), kredki w opakowaniu z temperówką (5000), długopis touch pen JOYCE (4000), długopis KALYPSO (4000), kolportaż na potrzeby konsultacji, spotkań organizowanych przez ambasadorów B oraz wydarzeń BO; notes konferencyjny (5000)
Ulotki	ulotki B5 (15000), kolportaż do rad dzielnic, budynków UMK, punktów konsultacyjnych samorządowych placówek edukacyjnych i kulturalnych, klubów seniora, kół rencistów i emerytów, CAS, PAL, ZBK, bibliotek, punktów informacyjnych ZDM oraz na ekspozytorach informacyjnych miasta Krakowa (przychodnie, instytucje kultury, ZBK)
Prasa	dwutygodnik miejski Kraków.pl (6 emisji), miesięcznik Kraków (1 artykuł sponsorowany), Głos – Tygodnik Nowohucki (1 artykuł sponsorowany), Nowy Kurier Krakowski (2 artykuły sponsorowane), Fakt (4 artykuły sponsorowane), reklama prasowa w biuletynach informacyjnych dzielnic (36)
Radio	Radio Kraków (1 godzinna debata o partycypacji)
Internet	LoveKrakow.pl (stały banner, serwis specjalny BO 2019, promocja 30 artykułów redakcyjnych, emisja banneru reklamowego), Krknews.pl (banner na stronie głównej, 35 artykułów sponsorowanych, promocja na FB), UAinKRAKÓW (banner na stronie głównej, 35 artykułów sponsorowanych, promocja na FB), Magiczny Kraków (aktualności na stronie głównej, zakładka tematyczna, banner reklamowy), telewizja internetowa Kraków.pl (programy informacyjne), strony miejskich jednostek organizacyjnych (KBF, ZDM, ZIS, ZBK, ZZM, MOPS, Straż Miejska), strony rad dzielnic (bannery reklamowe)
Media społecznościowe	Facebook (działania informacyjno-promocyjne na profilach BO, Kraków PL, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Rady Miasta Krakowa oraz innych)

Kampania promocyjna była realizowana **od marca do maja 2019 roku**, a jej kulminacją stał się **termin składania propozycji zadań** przez mieszkańców (31 maja):

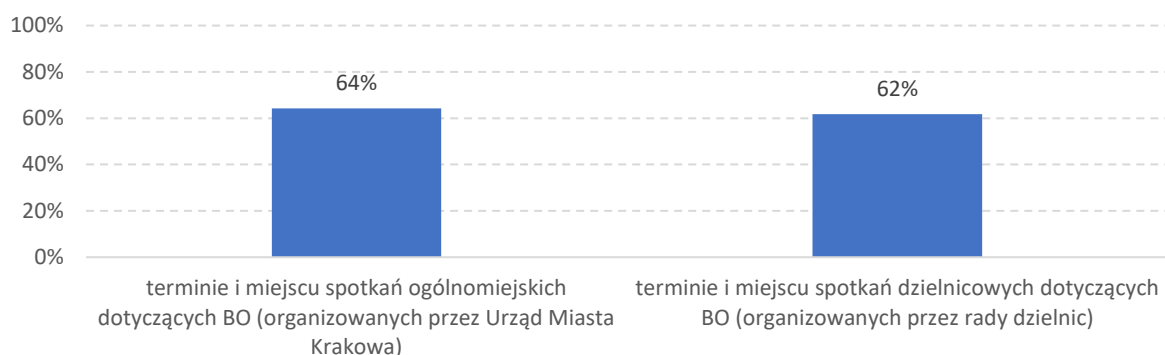
- ✓ **marzec 2019** – Bus-TV, plansze reklamowe KKM, branding tramwaju, pierwsze emisje dwutygodnika miejskiego Kraków.pl, Magiczny Kraków, Facebook, media społecznościowe, dystrybucja ulotek;
- ✓ **kwiecień 2019** – citylight, plansze reklamowe w bankomatach, ekrany ledowe AMS, dystrybucja plakatów, promocja na stronach internetowych oraz kontynuacja poprzednich działań;
- ✓ **maj 2019** – billboardy, pozostałe działania typu outdoor, komunikaty w parafiach, promocja w miejskich jednostkach organizacyjnych, artykuły sponsorowane oraz kontynuacja poprzednich działań.

Wyniki badań

ZACHĘCENIE MIESZKAŃCÓW DO UDZIAŁU W SPOTKANIACH KONSULTACYJNYCH

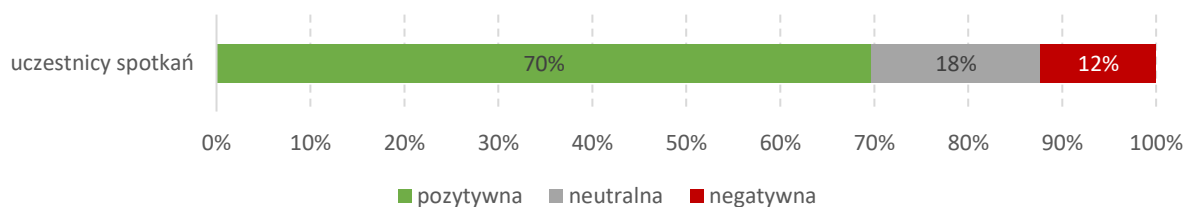
Jednym z celów kampanii promocyjnej etapu informacyjno-edukacyjnego było **zachęcenie mieszkańców do udziału w spotkaniach konsultacyjnych**. Z tej perspektywy bezpośrednim rezultatem kampanii jest wiedza wśród mieszkańców (lub samych wnioskodawców) o spotkaniach konsultacyjnych oraz ich frekwencja.

Czy zetknął się z informacją o... (wnioskodawcy)

64% wnioskodawców zadeklarowało, że zetknęli się oni z informacją o terminie i miejscu spotkań konsultacyjnych ogólnomiejskich; 62% udzieliło analogicznej odpowiedzi odnośnie do spotkań dzielnicowych.

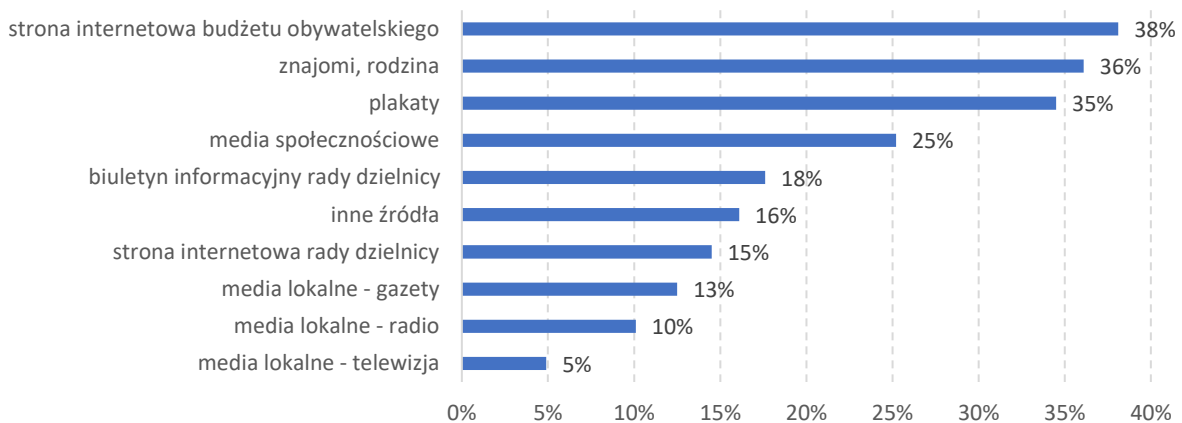
Ocena dostępności informacji o spotkaniu

70% uczestników spotkań pozytywnie oceniło dostępność informacji o tych spotkaniach. Pozostałe 18% udzieliło odpowiedzi neutralnej, a 12% – negatywnej.

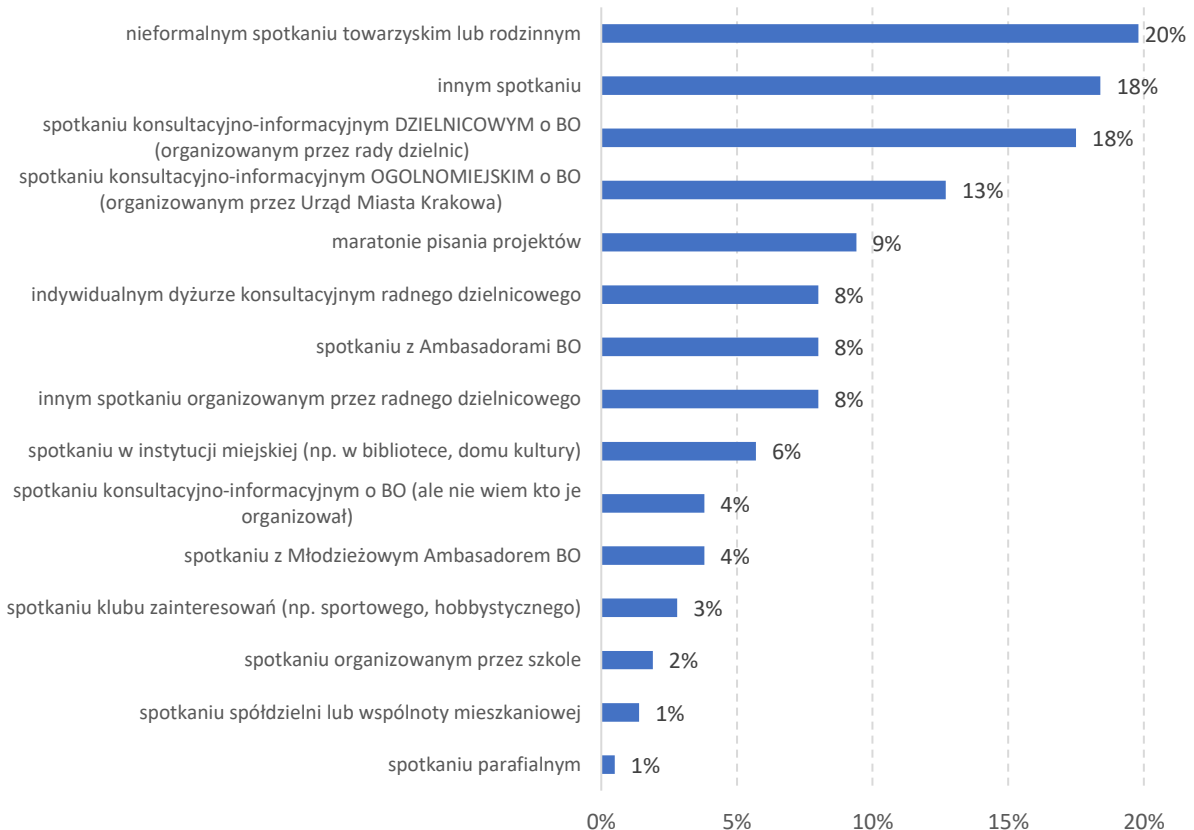
Analizując ocenę tego etapu przez wnioskodawców, warto mieć na uwadze, że są to osoby, które złożyły propozycje zadań, realizując cel tej promocji. **Nie uwzględnia ona potencjalnych wnioskodawców, do których ta informacja nie dotarła.**

Źródła informacji o spotkaniach (uczestnicy spotkań)

Uczestnicy spotkań konsultacyjnych najczęściej dowiadywali się o nich ze strony budżetu obywatelskiego (38%), od znajomych lub rodziny (36%) oraz z plakatów (35%).

Udział w spotkaniach dotyczących BO (wnioskodawcy)

Udział w spotkaniach konsultacyjnych deklaruje **18% wnioskodawców dla spotkań dzielnicowych** oraz **13% dla spotkań ogólnomiejskich**.

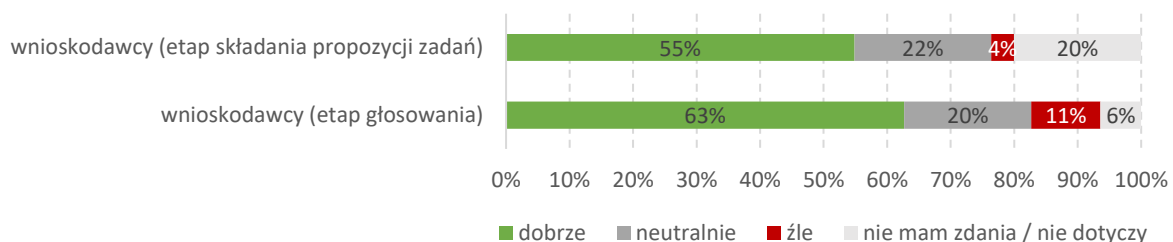
Wśród **osób głosujących 61%** nie umiało ocenić spotkań konsultacyjnych prawdopodobnie dlatego, że nie uczestniczyły w nich lub nie posiadały wiedzy o ich istnieniu. Ponad 200 osób, które wypełniły

ankietę dla głosujących, wskazało w pytaniach otwartych dotyczących ogólnej organizacji BO, że **nie wiedziały o spotkaniach z mieszkańcami lub że informacja o nich była znikoma**. 400 osób wśród głosujących negatywnie oceniających spotkania konsultacyjne wskazało, że **informacja o spotkaniach do nich nie dotarła**.

Ze względu na ograniczone informacje na ten temat **trudno ocenić frekwencję na spotkaniach konsultacyjnych**. Od organizatorów spotkań spłynęły 23 sprawozdania na około 53 spotkania ogłoszone na stronie BO (istnieje znaczna liczba spotkań dzielnicowych nieopublikowanych na stronie). Według otrzymanych sprawozdań w spotkaniach uczestniczyło średnio 10 osób. Jednocześnie z przeprowadzonych wywiadów z przedstawicielami jednostek weryfikujących oraz radnymi dzielnicowymi wynika, że **dużym problemem spotkań konsultacyjnych jest niska frekwencja** – nierzadkie są sytuacje, że nikt z mieszkańców nie przychodzi. Prowadzący spotkania konsultacyjne zwracają jednak uwagę na fakt, że bywają spotkania, w których udział bierze niewiele osób, a równocześnie dochodzi na nich do bardzo twórczej dyskusji na temat konkretnych propozycji zadań.

ZACHĘCENIE MIESZKAŃCÓW DO SKŁADANIA PROPOZYCJI ZADAŃ

Ocena promocji składania propozycji zadań (wnioskodawcy)

Wnioskodawcy **dwukrotnie mogli ocenić promocję składania propozycji zadań**: w ankiecie wypełnianej bezpośrednio po złożeniu propozycji zadań oraz w ankiecie podsumowującej całość procesu, wypełnianej po ogłoszeniu wyników. Oceny te nieznacznie się różnią: **pozytywnie kampanię promocyjną tego etapu oceniło 55-63% wnioskodawców**, neutralnie – 20-22%, zaś **24-27% udzieliło oceny negatywnej lub nie potrafiło ocenić tego etapu** ze względu na to, że nie zetknęli się oni z działaniami promocyjnymi.

Gdzie wnioskodawca zetknął się z informacją o możliwości składania propozycji zadań? (wnioskodawcy)

Wnioskodawcy najczęściej dowiadywali się o możliwości składania propozycji zadań z plakatów (35%), portali internetowych (32%), mediów społecznościowych (31%) oraz ze strony budzet.krakow.pl (30%).

POINFORMOWANIE MIESZKAŃCÓW O BUDŻECIE OBYWATELSKIM I JEGO ZASADACH

Niezależnie od kampanii promocyjnej budżet obywatelski promowany jest również przez młodzieżowych ambasadorów BO w szkołach oraz dorosłych ambasadorów BO. Część członków RBO postulowała **wzmocnienie promocji w kolejnych edycjach BO w szkołach i na uczelniach**.

W trakcie promocji **niewykorzystany pozostaje potencjał byłych wnioskodawców** – przeszło tysiąca osób, które w zeszłych latach składały propozycje zadań. Członkowie RBO sugerowali, aby na etapie promocji nowej edycji BO skontaktować się z wnioskodawcami z ubiegłych lat i przypomnieć im o możliwości składania projektów. Podobne wnioski dotyczyły **bazy osób głosujących, która obejmuje kilkadziesiąt tysięcy zaangażowanych mieszkańców Krakowa**.

Ocena działań promocyjnych etapu spotkań konsultacyjnych jest niejednoznaczna. Zaangażowani mieszkańcy zauważyli kampanię informacyjną. Jednocześnie frekwencja na spotkaniach konsultacyjnych oceniana jest jako niska, a część mieszkańców wskazuje, że nie dotarła do nich informacja o tym etapie.

Należy zwrócić uwagę, że aż 40% wnioskodawców nie wiedziało o spotkaniach dotyczących BO, mimo że możemy założyć, iż jest to grupa aktywna i poszukująca informacji. Uwzględniając wyniki dotyczące weryfikacji propozycji zadań i wyniki dotyczące potrzeb informacyjnych wnioskodawców przedstawione dalej, **należy rozważyć nowe metody docierania do tej grupy** (z wykorzystaniem bazy mailowej z lat ubiegłych, platformy do składania projektów itp.).

WNIOSKI

Etap promocji spotkań konsultacyjnych jest pierwszym etapem harmonogramu BO, zatem jednostki UMK mają **najmniej czasu na jego przygotowanie**. Krótki czas na przygotowanie etapu wynika również z faktu, że działania związane z wydatkowaniem środków publicznych w UMK mogą się rozpocząć od połowy stycznia.

Aktualnie prowadzona **promocja opiera się na komunikacji z ogółem mieszkańców**. Nie jest wykorzystywany **potencjał zgromadzonej bazy kontaktów do osób składających propozycje zadań oraz głosujących w BO w ubiegłych latach**. Wdrożenie takich działań będzie wymagać wcześniejszego opracowania ich założeń i zmiany formuły promocji.

Wydział Komunikacji Społecznej zwraca uwagę na fakt, że potrzebuje czasu na opracowanie materiałów promocyjnych – wymaga to udostępnienia im informacji o formule, miejscu i terminie spotkań konsultacyjnych **z przynajmniej 1,5-miesięcznym wyprzedzeniem**. Dotyczy to również wsparcia promocyjnego spotkań konsultacyjnych organizowanych przez rady dzielnic – Zespół ds. BO (w tym Wydział Komunikacji Społecznej) otrzymuje od dzielnic ograniczone informacje na temat miejsca i terminu tych spotkań, co znacząco ogranicza możliwość ich promowania.

Wydział Komunikacji Społecznej zwraca uwagę, że w tegorocznej edycji dołożył starań, by zapewnić BO **całoroczną obsługę medialną w partnerstwie z mediami lokalnymi**. Jednostka ta napotkała jednak na problem w pozyskiwaniu treści do regularnej promocji.

Przykładem takiego rodzaju treści są informacje o zakończeniu poszczególnych inwestycji realizowanych w poprzednich edycjach. Aktualnie **nie istnieje spójna procedura pozyskiwania takich informacji wraz z ewentualną dokumentacją zdjęciową**, którą można by wykorzystać w całorocznej promocji i komunikacji z osobami głosującymi w ubiegłych latach.

ETAP IB. AKCJA EDUKACYJNA

Założenia

Przyjęto, że celami tego etapu są:

- ✓ **wsparcie mieszkańców** w opracowaniu propozycji zadań,
- ✓ **dyskusja nad potrzebami** mieszkańców,
- ✓ **podniesienie jakości składanych propozycji zadań**,
- ✓ stworzenie przestrzeni do **dialogu społecznego** wśród mieszkańców,
- ✓ stworzenie przestrzeni do **współpracy między wnioskodawcami**,
- ✓ **wzmocnienie lokalnych sieci społecznych**,
- ✓ budowanie **zaufania i relacji między mieszkańcami**,
- ✓ identyfikowanie **wspólnych potrzeb mieszkańców**,
- ✓ **podniesienie stanu wiedzy mieszkańców** o działaniach dzielnicy i miasta.

Realizacja

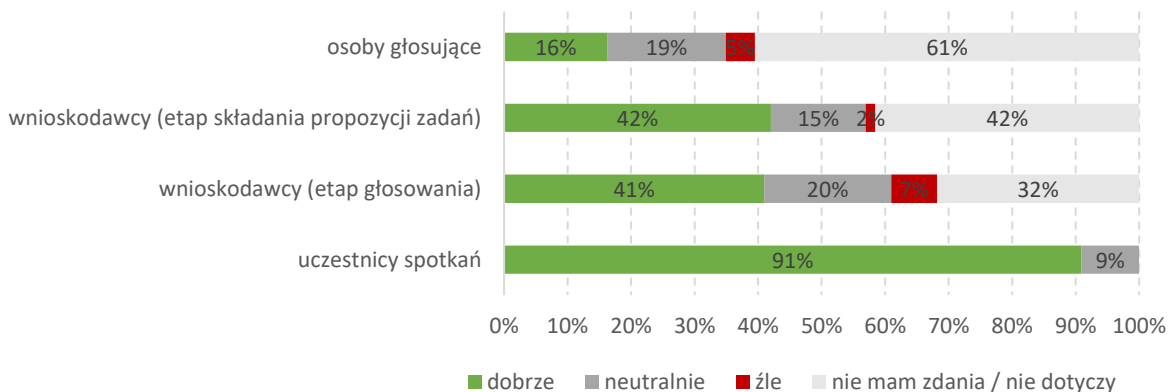
W ramach akcji edukacyjnej organizowano 5 typów spotkań:

- ✓ spotkania ogólnomiejskie organizowane przez Urząd Miasta Krakowa – między 15 kwietnia a 16 maja odbyło się 12 takich spotkań, w tym jedno dla osób obcojęzycznych;
- ✓ spotkania dzielnicowe organizowane przez rady dzielnic – od końca kwietnia do końca maja odbyło się przynajmniej 29 takich spotkań; ich formuła zależała od radnych dzielnic, czasem były to spotkania grupowe, czasem indywidualne spotkania konsultacyjne; dokładna liczba spotkań nie jest znana ze względu na fakt, że przepływ informacji między UMK a radami dzielnic był ograniczony i nie wszystkie spotkania zgłaszano do UMK;
- ✓ spotkania organizowane przez ambasadorów BO – w maju odbyło się przynajmniej 13 takich spotkań, organizowane były przez 14 wolontariuszy pełniących funkcję ambasadorów BO i organizujących spotkania wśród wybranych grup społecznych (np. studentów, seniorów);
- ✓ spotkania organizowane przez młodzieżowych ambasadorów BO – były one realizowane w szkołach w trakcie zajęć lekcyjnych przez grupę 20 wolontariuszy pełniących funkcję młodzieżowych ambasadorów BO; dokładna liczba takich spotkań nie jest znana;
- ✓ maratony pisania projektów – pod koniec maja odbyły się 4 takie spotkania (w tym jedno dla obcokrajowców), ich celem było wsparcie wnioskodawców przy składaniu propozycji zadań.

Wyniki badań

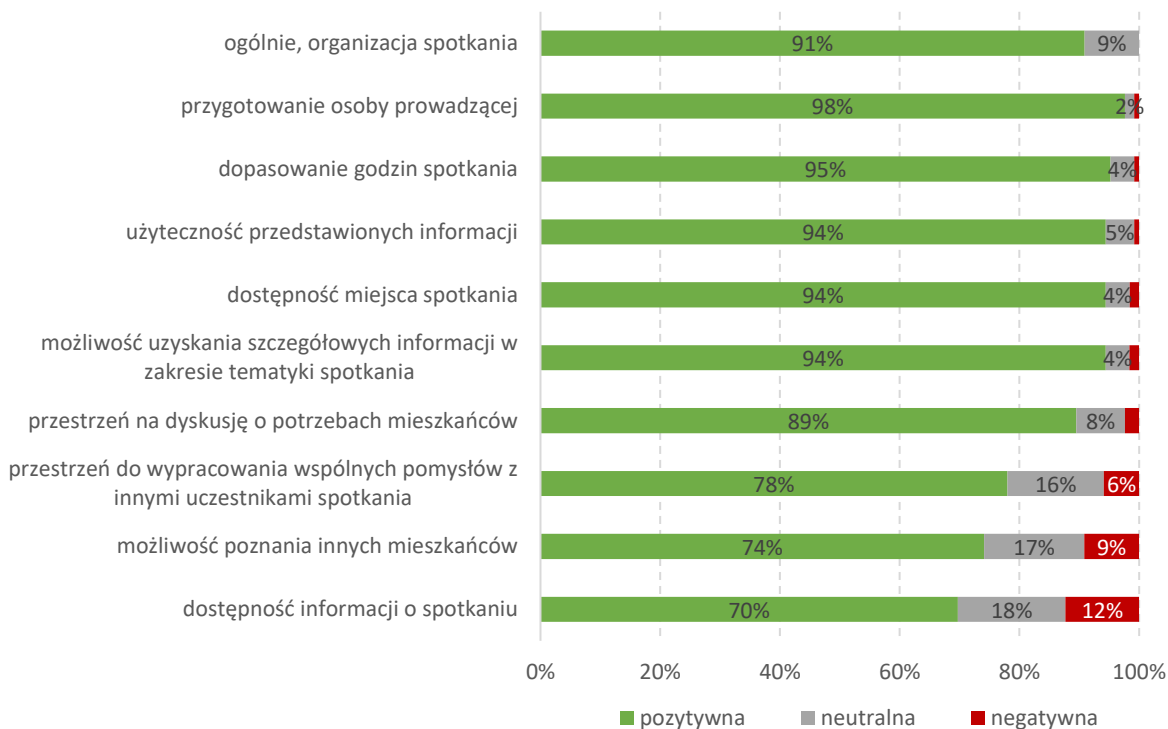
WSPARCIE MIESZKAŃCÓW W OPRACOWANIU PROPOZYCJI ZADAŃ

Ocena spotkań konsultacyjnych

42% wnioskodawców pozytywnie oceniło spotkania konsultacyjne. Pozostali w przeważającej liczbie nie mieli na ich temat zdania (prawdopodobnie ze względu na fakt, że w nich nie uczestniczyli). Zdecydowana większość osób głosujących nie miała styczności ze spotkaniami konsultacyjnymi i nie potrafiła ich ocenić lub wskazała odpowiedź neutralną.

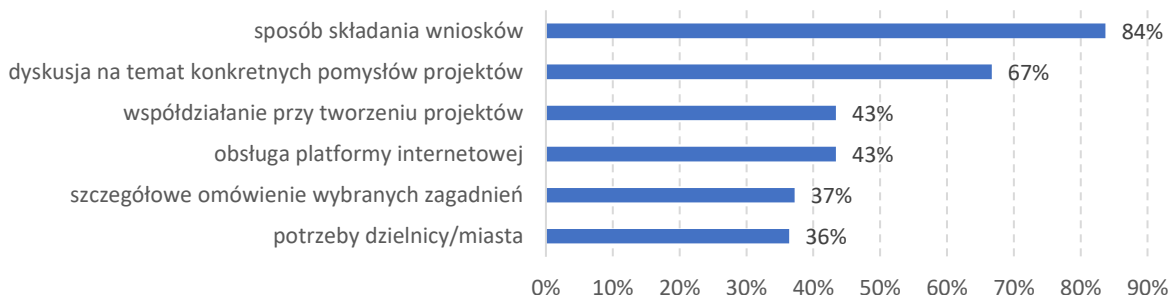
Ocena aspektów spotkania konsultacyjnego (uczestnicy spotkania)

91% uczestników spotkań oceniło spotkania pozytywnie. Uczestnicy spotkań konsultacyjnych, którzy wypełnili ankietę ewaluacyjną, **przeważnie wyrażali się pozytywnie** o ich organizacji.

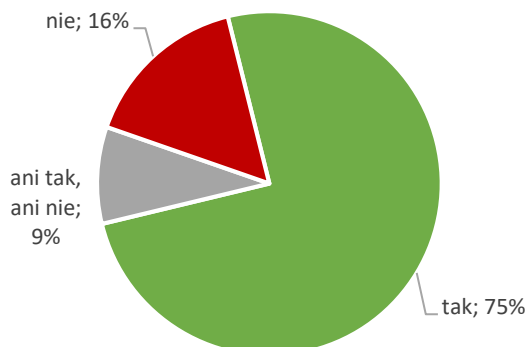
Najmniejszy odsetek pozytywnych odpowiedzi pojawił się w ocenie **dostępności informacji o spotkaniu, możliwości poznania innych mieszkańców oraz udostępnienia przestrzeni do wypracowania wspólnych pomysłów z innymi uczestnikami spotkania.**

Tematy poruszane w trakcie spotkania (uczestnicy spotkania)

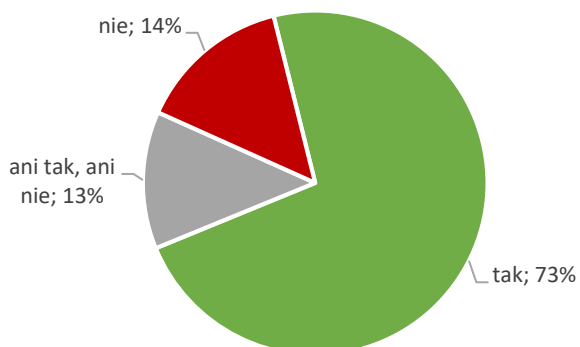

Według uczestników spotkań **najczęściej poruszonymi tematami były: sposób składania wniosków (84%), dyskusja na temat konkretnych pomysłów projektów (67%).**

Czy planuje złożenie propozycji zadania?

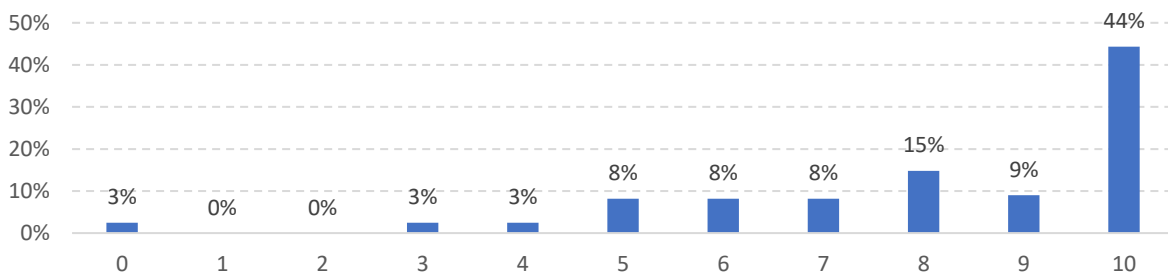

Czy spotkanie skłoniło do złożenia propozycji zadania?

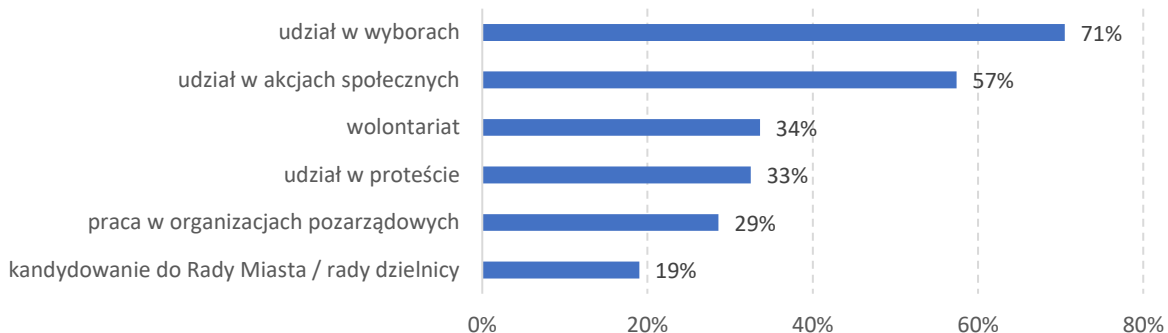
Trzy czwarte uczestników spotkań **planowało złożenie propozycji zadania w tegorocznej edycji BO (75%)** i deklarowało, że spotkanie skłania ich do jej złożenia (73%).

Chęć polecenia spotkania innym (0 – "w ogóle nieprawdopodobne", 10 – "bardzo prawdopodobne")

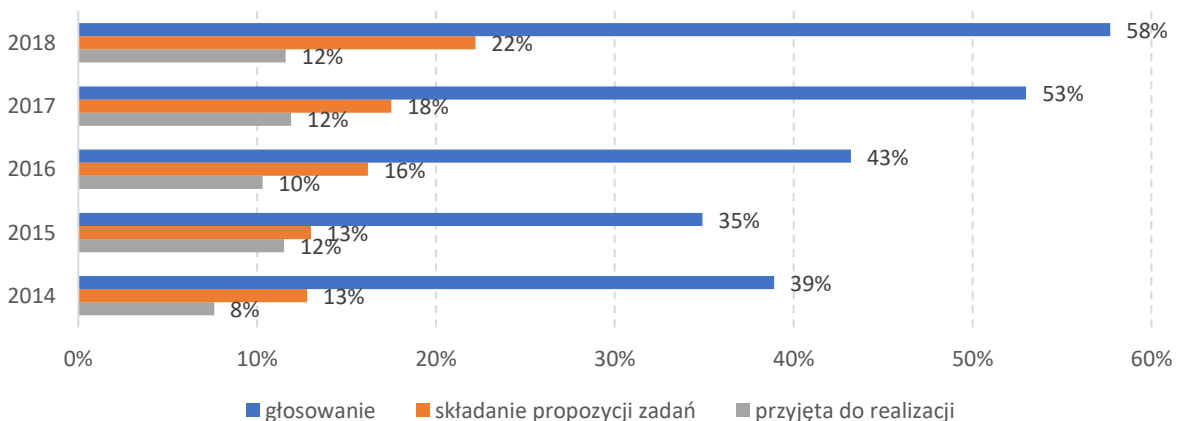
53% osób oceniło, że poleciliby takie spotkanie innym (pozycja 9-10 na skali), neutralnej odpowiedzi udzieliło 23% respondentów (7-8), a negatywnej – pozostałe 24% respondentów (0-6).

Aktywność społeczna uczestników spotkań (ostatnie 12 miesięcy)

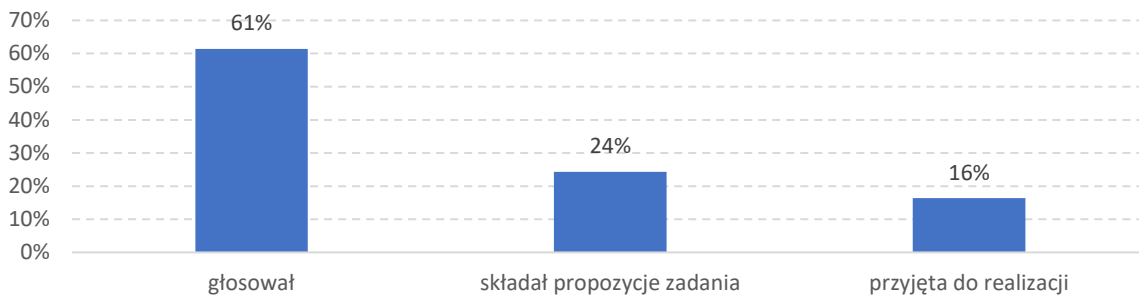

Uczestnicy spotkań konsultacyjnych **deklarują wysoką aktywność społeczną**: 71% brało udział w wyborach, 57% bierze udział w akcjach społecznych, 34% uczestniczy w wolontariacie. Zwraca uwagę też fakt, że **blisko jedna piąta respondentów deklaruje, że kandydowała do rad miasta lub dzielnicy w ostatnich wyborach samorządowych.**

Doświadczenie uczestników spotkań z BO

Doświadczenie z BO – aktywność w przynajmniej jednej z poprzednich edycji

Część uczestników spotkań konsultacyjnych **ma wieloletnie doświadczenie z budżetem obywatelskim** – jako osoby głosujące (61%), składające propozycje zadań (24%) i wnioskodawcy projektów przyjętych do realizacji (16%). Jednocześnie **dwie trzecie uczestników nigdy nie zgłaszało propozycji zadania (76%)**.

PODNIESIENIE JAKOŚCI SKŁADANYCH PROPOZYCJI ZADAŃ I REALIZACJA POZOSTAŁYCH CELÓW ETAPU

Pomimo ogólnej pozytywnej oceny spotkań, wystawionej przez osoby biorące w nich udział, należy zwrócić uwagę, że inne wyniki, m.in. opisane w części dotyczącej składania i weryfikacji propozycji zadań, sugerują potrzebę głębokiej przebudowy tego etapu i jego formuły. Etap ten **nie realizuje lub realizuje w ograniczonym stopniu swoje cele: dyskusję nad potrzebami mieszkańców, tworzenie przestrzeni do współpracy między mieszkańcami, identyfikowanie wspólnych potrzeb mieszkańców oraz podniesienie stanu wiedzy o działaniach dzielnicy i miasta**.

Jak wskazano w poprzednim rozdziale, pomimo braku danych z części spotkań można stwierdzić, że **frekwencja na spotkaniach jest niska** (np. pomimo tego, że 60% wnioskodawców zetknęło się z informacją o terminach spotkań, tylko 17% z nich wzięło w nich udział).

Biorąc pod uwagę, że 69% wnioskodawców wskazało, iż uzyskanie wsparcia przy opracowaniu propozycji zadania byłoby dla nich pomocne, należy **rozważyć zmianę formuły tych spotkań na taką, która lepiej zaspokajałaby potrzeby informacyjne wnioskodawców**.

Warto zwrócić uwagę, że z wywiadów przeprowadzonych z wnioskodawcami, jak i z wywiadów przeprowadzonych z przedstawicielami jednostek weryfikujących wynika, iż obie strony uważają, że **jest potrzeba lepszego kontaktu pomiędzy nimi w trakcie przygotowywania propozycji zadań**. Przedstawiciele jednostek weryfikujących zwracają jednak uwagę, że ze względu na olbrzymi natłok pracy w jednostkach podczas procesu weryfikacji dobrze byłoby **zintensyfikować ten kontakt przed okresem weryfikacji**. Aby spełnić ten postulat, należałoby przebudować etap spotkań, tak by w tym okresie poprawić kontakt i zapewnić możliwość dyskusji o projekcie między wnioskodawcą a jednostką weryfikującą.

Osoby prowadzące spotkania z mieszkańcami wskazują, że sprawdzającą się formułą spotkań są **maratony pisania projektów**. Postulują one, aby: było ich więcej, ich terminy były planowane z większym wyprzedzeniem, uczestniczyli w nich przedstawiciele jednostek weryfikujących oraz odbywały się w każdej dzielnicy. Inną propozycją na spotkania z mieszkańcami, którą podsuwają osoby prowadzące te spotkania, jest wykorzystanie regularnych spotkań członków jakiejś grupy społecznej. Wnioskodawcy preferują **lokalizację spotkań w najbliższej okolicy**. Postulowane jest też, by podczas spotkań rozmawiać o potrzebach. Ambasadorzy BO zwracają uwagę, że pomocne byłyby dyżury konsultacyjne przedstawicieli jednostek weryfikujących w dzielnicach.

Ideą, która wielokrotnie pojawiła się podczas wywiadów z interesariuszami BO w kontekście formuły na spotkania z mieszkańcami, był **bank pomysłów**. Zwrócono uwagę, że są wśród wnioskodawców osoby, które mają więcej pomysłów niż możliwości przekładania ich na wnioski, a z drugiej strony pojawiają się też wnioskodawcy, którzy chcieliby złożyć projekt w budżecie obywatelskim, ale nie bardzo wiedzą, jaki, i **szukają inspiracji**.

Wnioskodawcy zwracają również uwagę, że ważne jest, by **mieć lokalne miejsce spotkań**.

Należy zwrócić uwagę, że w tej edycji BO oprócz spotkań organizowanych oficjalnie przy współudziale UMK, każda z dzielnic mogła organizować samodzielnie swoje **spotkania dzielnicowe**. Informacja o tej formule nie była jednak jasna dla wszystkich przedstawicieli radnych dzielnicowych, z którymi przeprowadziliśmy badanie. Referat ds. Partycypacji i Dialogu przesyłał informacje na skrzynki mailowe rad dzielnic, lecz jednocześnie badani radni dzielnicowi deklaruowali, że nie otrzymali tych wiadomości. Sugeruje to problemy komunikacyjne wewnątrz rad dzielnic, które negatywnie odbijają się na zaangażowaniu w BO.

Kanał komunikacyjny polegający na przesyłaniu wiadomości na **skrzynki elektroniczne rad dzielnic obecnie nie jest efektywny**. Należy rozważyć inne rozwiązania, np. rozszerzyć bazę kontaktów o zaangażowanych partnerów budżetu obywatelskiego spośród radnych dzielnicowych.

Część dzielnic w ogóle nie organizowała dodatkowych spotkań z mieszkańcami. Zdarzały się też dzielnice, w których przeprowadzono kilkanaście spotkań. Frekwencja na organizowanych spotkaniach była zróżnicowana.

W jednej z dzielnic uzyskaliśmy informację, że **spotkań nie organizowano**, gdyż dzielnica „nie otrzymała takiego polecenia”. Zwracamy uwagę na to sformułowanie, ponieważ dzielnica nie może otrzymywać „poleceń” z UMK, a w tym konkretnym przypadku przewodniczący rady dzielnicy definiował swoją rolę w procesie BO jako wykonawcy poleceń. Należy jednak z drugiej strony zwrócić uwagę, że jest to pierwszy rok po wyborach samorządowych i dla części radnych ma on charakter zapoznawczy.

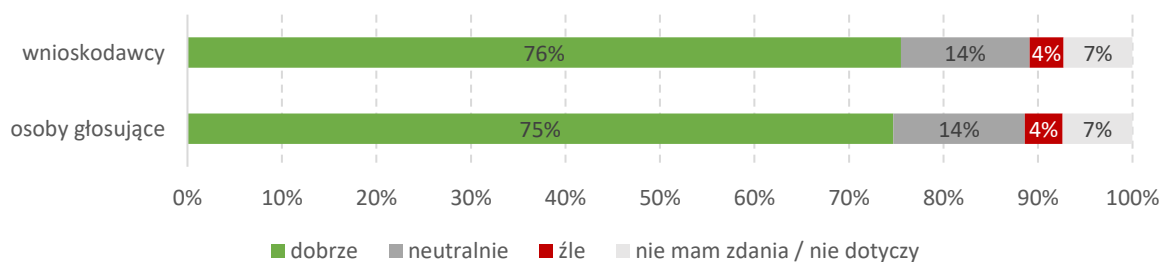
Ciekawym przykładem jest dzielnica II (Grzegórzki), w której – po tym, jak oceniono, że spotkania organizowane w zeszłym roku były nieefektywne – podjęto decyzję, by w tym roku każdy **radny w swoim okręgu zorganizował własne spotkania**. Inicjatywa w tym zakresie należała do radnych. W rezultacie w dzielnicy – według informacji, które nam przekazano – przeprowadzono kilkanaście nieformalnych spotkań. Grzegórzki znalazły się na III miejscu, jeżeli chodzi o liczbę złożonych

projektów i na I miejscu pod względem liczby projektów na mieszkańca, choć w zeszłym roku dzielnica znajdowała się na miejscu ostatnim. Zdaniem przedstawiciela dzielnicy, stało się tak **dzięki formule spotkań rozproszonych**, za które byli odpowiedzialni poszczególni radni. W dzielnicy tej celowo zdecydowano też o niepowoływaniu osobnej komisji ds. BO, widząc w niej wyraz centralizacji działań, w której odpowiedzialność za BO ponosi wąska grupa osób. Jako dodatkowe ułatwienie dla mieszkańców dzielnica **przygotowała mapę ze strukturą własnościową**. Przedstawiciele dzielnicy II docierali do mieszkańców za pośrednictwem mediów społecznościowych, przez strony radnych, portale aktywistów oraz przez stronę „Zielone Grzegórzki”.

DYSKUSJA NAD POTRZEBAMI MIESZKAŃCÓW

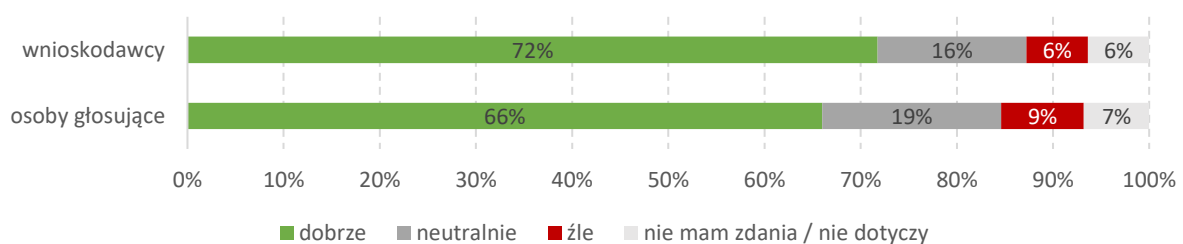
Wskaźnikiem skuteczności dyskusji nad potrzebami mieszkańców w ramach BO jest **ocena dopasowania oferty projektów do potrzeb mieszkańców**.

Ocena złożonych propozycji zadań (ogólnomiejskie)

Trzy czwarte wnioskodawców (76%), jak i osób głosujących (75%) **pozytywnie oceniło ogólnomiejskie propozycje zadań**.

Ocena złożonych propozycji zadań (dzielnicowych)

Dwie trzecie osób głosujących (66%) oraz 72% wnioskodawców **pozytywnie oceniło dzielnicowe propozycje zadań**.

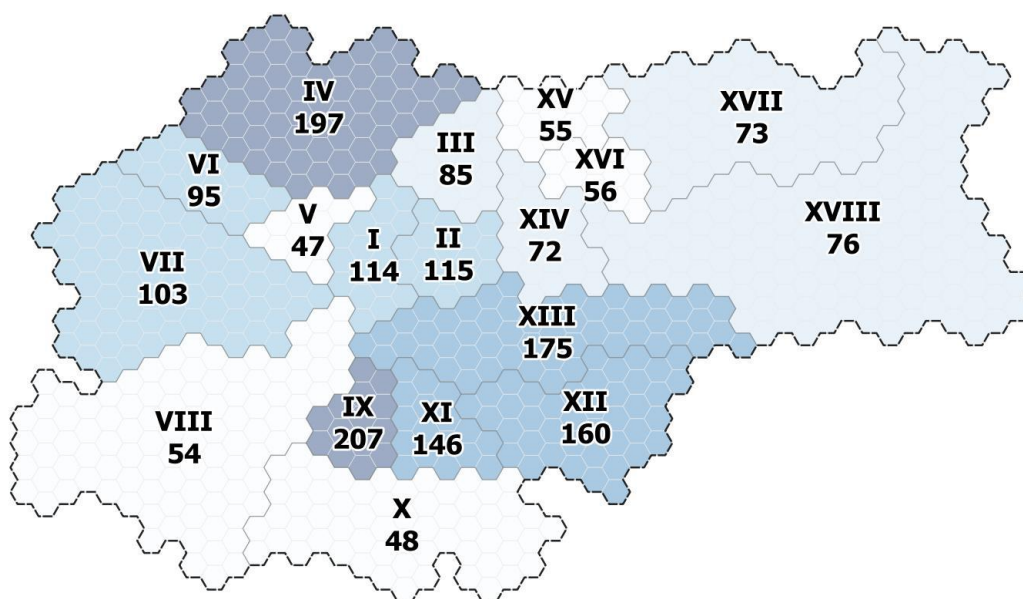
Ocena propozycji zadań (osoby głosujące)

Osoby głosujące, w ramach ankiety ewaluacyjnej, były proszone o ocenę poszczególnych propozycji zadań, na które zagłosowały. 71% propozycji zadań dzielnicowych i 66% ogólnomiejskich realizowało – w ich ocenie – potrzeby innych mieszkańców Krakowa. W przypadku 60% propozycji zadań dzielnicowych i 64% ogólnomiejskich badani ocenili, że realizują one ich osobiste potrzeby.

Jednocześnie respondenci mogli wskazać sugestie wobec brakujących propozycji zadań w ich dzielnicach. Osoby badane złożyły 1878 takich sugestii (jedna osoba mogła złożyć ich maksymalnie 5).

Liczba sugestii wobec brakujących propozycji zadań w poszczególnych dzielnicach

PROMOCJA BO W SZKOŁACH I INSTYTUCJACH AMBASADORÓW BO

Promocja budżetu obywatelskiego w szkołach była prowadzona przez **młodzieżowych ambasadorów BO oraz aktywistów BO**. Informacja o możliwości składania projektów oraz o byciu młodzieżowym ambasadorem BO została przekazana dyrektorom za pośrednictwem portalu edukacyjnego, za pośrednictwem poczty elektronicznej do szkół oraz bezpośrednio na corocznej naradzie dyrektorów szkół.

Młodzieżowi ambasadorzy BO wskazują, że **największą trudnością był dla nich brak wsparcia podczas kontaktu ze szkołami**. Młodzieżowi ambasadorzy postulują, by wypracować procedury współpracy ze szkołami i z dyrektorami. Podnoszą, że obecnie są w tym zakresie pozostawieni sami sobie, podczas gdy **dyrektorzy szkół często nie są przychylni idei, by prowadzili oni spotkania informacyjne w klasach**. Dużym ułatwieniem dla młodzieżowych ambasadorów byłaby baza szkół chętnych do współpracy z nimi. Według przedstawiciela Wydziału Edukacji istnieje możliwość zbudowania bazy szkół chętnych do współpracy z młodzieżowymi ambasadorami poprzez wysłanie przez Wydział zapytania za pośrednictwem portalu edukacyjnego.

Drugą trudnością, na którą wskazywali młodzieżowi ambasadorzy BO, był **brak regularnego kontaktu ze strony UMK**. Ambasadorzy z jednej strony bardzo cenią sobie swobodę, jaką dano im w ich pracy, i brak kontroli, z drugiej uznają, że brak kontaktu z UMK oraz z innymi ambasadorami przez cały okres trwania BO był dla nich zastanawiający i rodził trudności. Jeden z ambasadorów myślał, że został skreślony z listy ambasadorów i że to jest przyczyną, dla której nikt się z nim nie kontaktuje. Młodzieżowym ambasadorom brakowało także **doprecyzowania ich praw i obowiązków**.

WNIOSKI

Etap kampanii informacyjno-edukacyjnej **ma kluczowy wpływ na przebieg późniejszych etapów BO**. Część zidentyfikowanych problemów na późniejszych etapach BO wynika z **aktualnego kształtu kampanii informacyjno-edukacyjnej**.

Aktualna formuła spotkań z mieszkańcami sprowadza je przede wszystkim do **konsultacji gotowych pomysłów**. W nielicznych przypadkach wypracowanie propozycji zadań jest efektem wspólnej dyskusji o potrzebach dzielnicy. W rezultacie część osób głoszących nie znajduje w ofercie propozycji zadań takich, które odzwierciedlają według nich potrzeby ich dzielnicy czy całego miasta.

Przedstawiciele jednostek weryfikujących, posiadających wiedzę ekspercką na temat sposobów rozwiązywania problemów mieszkańców oraz **radni dzielnicy, którzy mają szerokie spojrzenie na potrzeby swoich dzielnic**, w ograniczonym stopniu są włączeni w proces opracowywania propozycji zadań.

W konsekwencji, jednostki weryfikujące borykają się z problemem niskiej jakości składanych propozycji zadań, do których **mają wgląd dopiero na etapie weryfikacji**.

Częstą praktyką jest też **składanie propozycji zadań przez radnych dzielnicowych**. Czasem radni dzielnicowi składają propozycje zadań na prośbę konkretnych mieszkańców, czasem składają oni

propozycje zadań, które ich zdaniem odzwierciedlają bieżące potrzeby i deficyty dzielnicy i są składane z myślą o uzupełnieniu budżetu dzielnicy.

Wnioskodawcy zwracają uwagę na fakt, że z **trudnością przychodzi im opracowanie kosztorysów, harmonogramów i oczekiwaliby wsparcia na tym etapie**. Z kolei osoby głoszące często mają **przekonanie, że propozycje zadań, na które głoszą, zostały zweryfikowane merytorycznie przez urzędników**, i koncentrują się przede wszystkim na ocenie pomysłu.

Doświadczenia etapu weryfikacji i protestów, opisane w kolejnych sekcjach, pokazują czasem, że **o ile mieszkańiec dobrze rozumie potrzeby społeczności lokalnej, o tyle nie zawsze proponowane rozwiązanie jest najlepszym sposobem na ich zaspokojenie** (np. propozycja poprawy bezpieczeństwa przez instalację monitoringu w sytuacji, w której istnieją skuteczniejsze sposoby na jego poprawienie: oświetlenie, dodatkowa dyslokacja służb, ukształtowanie zieleni itp.).

Część uczestników badania wyrażała przekonanie, że pojawiające się propozycje zadań są sprawdzonym sposobem na rozwiązanie problemów społeczności lokalnej. Zdarza się, że jednostki weryfikujące czy radni dzielnicowi negatywnie oceniają efektywność proponowanych działań. **Włączenie jednostek weryfikujących w etap powstawania zadań**, np. przez recenzję na etapie preweryfikacji, umożliwiłoby podzielenie się wiedzą ekspercką i podniesienie ich efektywności.

Poruszone zagadnienia sugerują potrzebę zmiany **formuły omawianego etapu**, tak aby doprowadzić do powstawania propozycji zadań bardziej dopracowanych, reprezentujących potrzeby społeczności lokalnych oraz uwzględniających wiedzę ekspercką urzędników w zakresie sposobów na realizację tych potrzeb.

Niewykorzystany pozostaje potencjał wnioskodawców z poprzednich edycji BO. Większość wnioskodawców składa propozycje zadań tylko w jednej edycji – wielu z nich zraża się przebiegiem i rezultatami etapu weryfikacji. Wnioskodawcy z poprzednich edycji są naturalnym partnerem do organizacji procesu opracowywania nowych propozycji zadań oraz angażowania innych mieszkańców. Aktualnie **nie prowadzi się działań budujących relacje z takimi wnioskodawcami**. Nie są oni również adresatem kampanii promocyjnej tego etapu.

Na stronie internetowej budżetu obywatelskiego jest możliwość przejrzania archiwalnych projektów. Mimo tej możliwości podczas wywiadów z wnioskodawcami często pojawiała się sugestia, by dodać do strony taką zakładkę. Należy w związku z tym rozważyć, jak lepiej wyeksponować tę funkcjonalność strony. Cennym, a niewykorzystywanym zasobem są **sugestie pojawiające się w ankietach ewaluacyjnych w odpowiedzi na pytanie o to jakich innych propozycji zadań oczekiwaliby mieszkańcy**. To repozytorium kilku tysięcy pomysłów, które mogą być podstawą do rozmowy o potrzebach dzielnicy i inspiracją dla autorów przyszłych wniosków do BO.

Aktualnie wnioskodawcy **składają propozycje zadań na ostatnią chwilę**, często opracowując je tuż przed ostatecznym terminem ich składania. Wyklucza to ich udział w spotkaniach konsultacyjnych oraz wspólne wypracowywanie pomysłów z innymi osobami. Dlatego też zasadne byłoby wydzielenie w ramach tego etapu **dwóch części wraz z terminami końcowymi**. Jedną z praktyk

obserwowanych w innych miastach polega na tym, że w pierwszym etapie zgłasza się pomysły, a w kolejnym dyskutuje się o nich oraz dokonuje się ich wstępnej weryfikacji i preselekcji.

Zmiana formuły tego etapu będzie wymagać **sięgnięcia po innowacje społeczne i weryfikacji, które z rozwiązań sprawdzą się w praktyce Krakowa**. Ze względu na harmonogram BO, w którym a) edycja bieżąca podsumowywana jest w grudniu; b) propozycje budżetowe na kolejny rok składane są wcześniej, w październiku; c) podejmowanie decyzji odnośnie do regulaminu budżetu rozpoczyna się w grudniu – wypracowanie nowych rozwiązań organizacyjnych z edycji na edycję jest bardzo ograniczone lub wręcz niemożliwe. Dlatego też rekomendowane jest zawiązanie zespołu zadaniowego, który opracuje koncepcję zmian na przyszłą edycję (BO 2021). Propozycja zakresu prac zespołu zadaniowego została szerzej opisana w części dotyczącej organizacji procesu.

Przy założeniu, że jedynym celem omawianego etapu jest **umożliwienie mieszkańcom konsultacji ich propozycji zadań**, należy uznać, że cel ten jest realizowany. Organizowane są spotkania konsultacyjne, dyżury, maratony pisania wniosków oraz udostępniony jest kontakt do jednostek weryfikujących. Na spotkaniach organizowanych przez UMK dostępni są przedstawiciele jednostek weryfikujących, z których wsparcia merytorycznego mogą skorzystać mieszkańcy.

Jeśli jednak założymy, że innym celem tego etapu jest **doprowadzenie do spotkań społeczności lokalnych, wspólna identyfikacja ich potrzeb** oraz wspólne wypracowywanie propozycji zadań, to cel ten jest realizowany w ograniczonym stopniu.

ETAP II. ZGŁASZANIE PRZEZ MIESZKAŃCÓW PROPOZYCJI ZADAŃ

Założenia

Przyjęto, że celami tego etapu są:

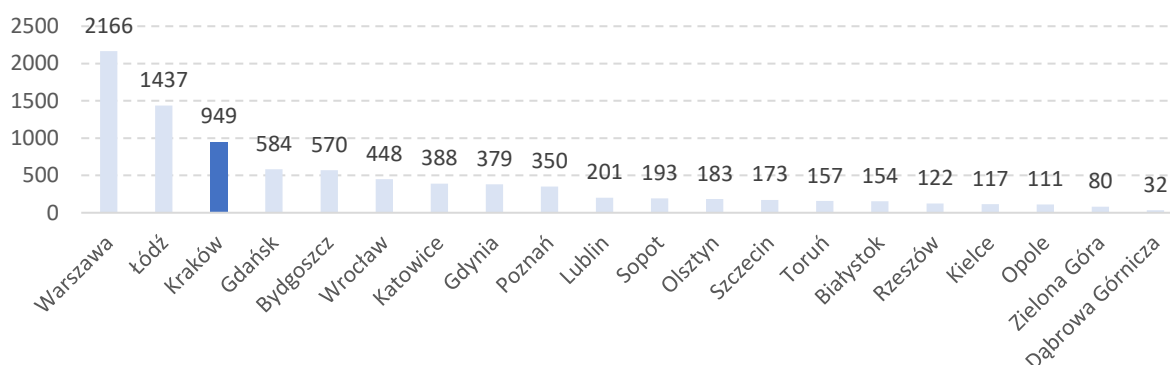
- ✓ zaangażowanie mieszkańców w składanie propozycji zadań,
- ✓ podnoszenie jakości składanych propozycji zadań,
- ✓ usprawnienie komunikacji między wnioskodawcami a organizatorami BO,
- ✓ zapobieganie wykluczeniu grup społecznych z możliwości udziału w BO.

Realizacja

PROPOZYCJE ZADAŃ

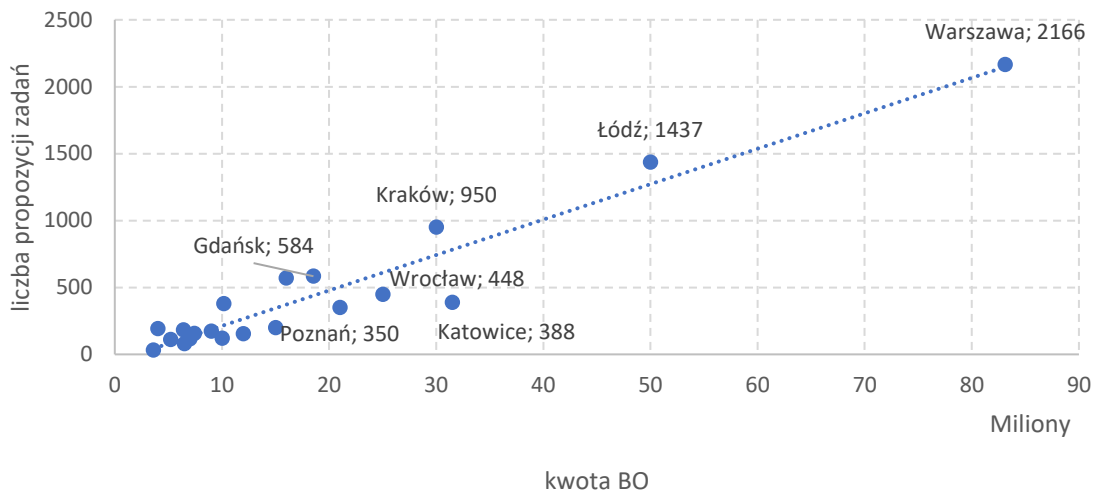
W VI edycji budżetu obywatelskiego miasta Krakowa mieszkańcy **złożyli łącznie 949 propozycji zadań**.

Liczba złożonych propozycji zadań w BO

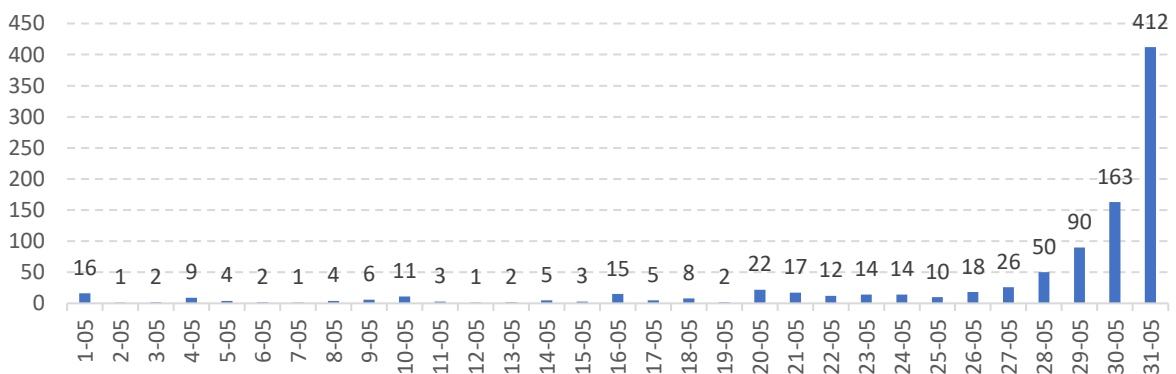
Wśród największych polskich miast **Kraków plasuje się na III pozycji pod względem liczby zgłoszonych projektów przez mieszkańców**. Kraków ustępuje Warszawie (2166 propozycji zadań) oraz Łodzi (1437 propozycji zadań).

Korelacja między kwotą BO a liczbą złożonych propozycji zadań w 2019

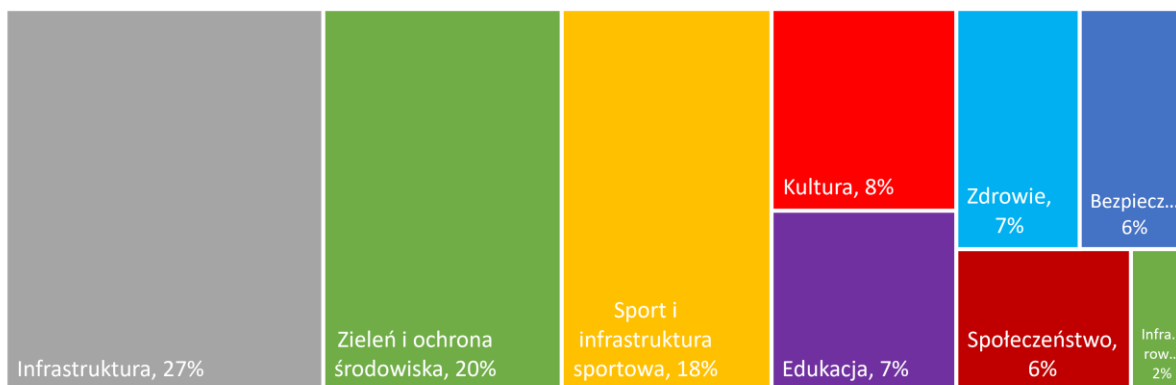
Istnieje wyraźna korelacja między wielkością BO a liczbą składanych propozycji zadań w poszczególnych miastach. Im większa kwota BO, tym więcej propozycji zadań.

Data złożenia propozycji zadania

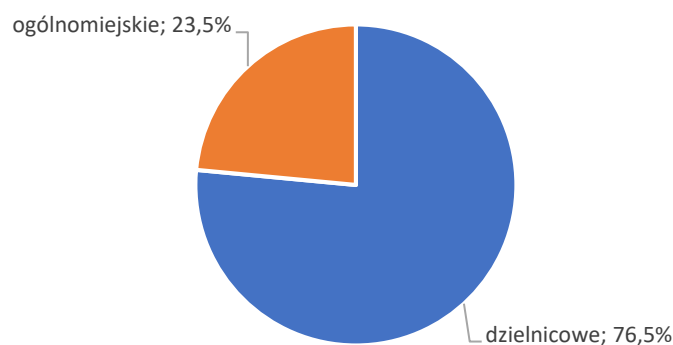
Trzy czwarte propozycji zadań złożono w ciągu 4 dni przed upływem terminu ich składania (75%). Ostatniego dnia przed terminem złożono 43% ogółu propozycji zadań (412).

Kategorie propozycji zadań

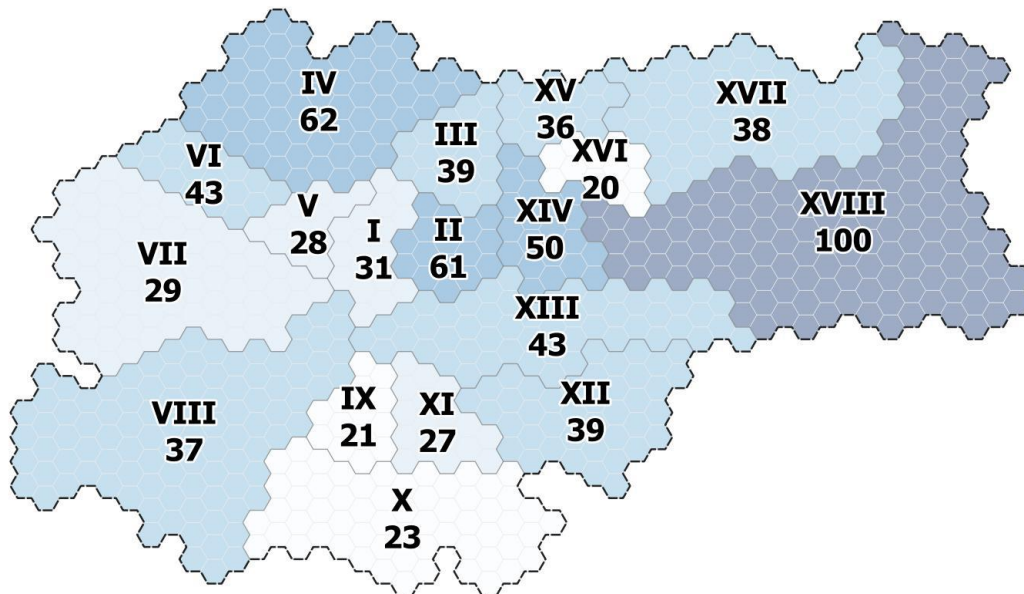
Najwięcej propozycji zadań złożono w kategoriach: „infrastruktura” (27%, 255 wniosków), „zieleń i ochrona środowiska” (20%, 191 wniosków) oraz „sport i infrastruktura sportowa” (18%, 168 wniosków).

Rodzaj składanej propozycji zadania

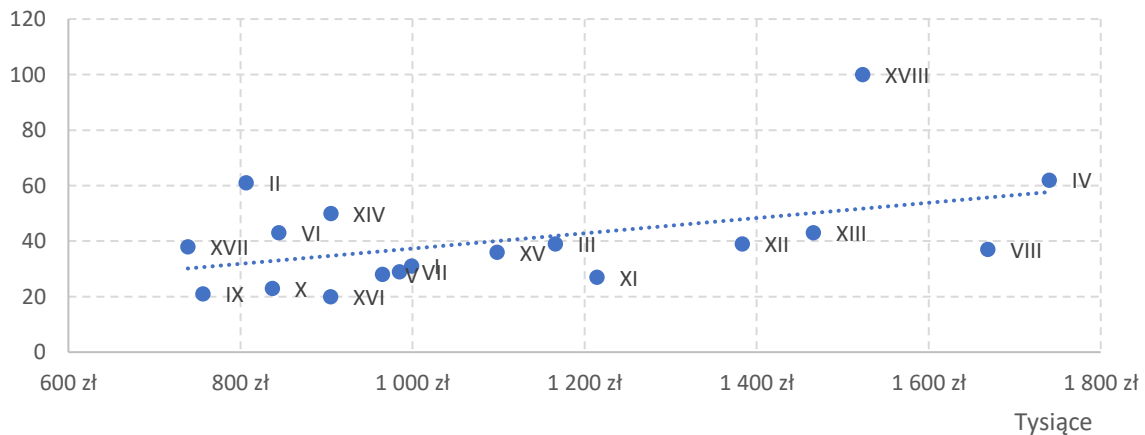
Wśród złożonych propozycji zadań znalazło się 725 propozycji zadań o charakterze dzielnicowym oraz 224 propozycje o charakterze ogólnomiejskim.

Liczba propozycji zadań zgłoszonych w dzielnicach (dzielnicowe)

Najwięcej propozycji zadań o charakterze dzielnicowym zgłoszono w dzielnicach: XVIII Nowa Huta – 100, IV Prądnik Biały – 62 oraz II Grzegórzki – 61.

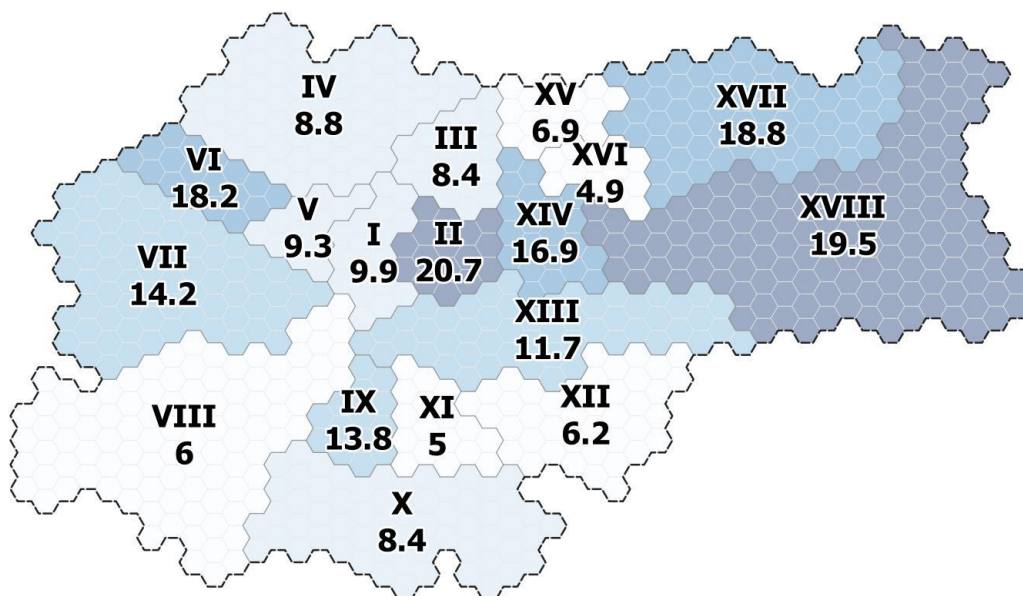
Zależność między budżetem a liczbą propozycji zadań o charakterze dzielnicowym (numer dzielnicy)

Powyższy wykres prezentuje zależność między wysokością BO dla danej dzielnicy a liczbą składanych propozycji zadań. W większości dzielnic zależność ta jest liniowa – im wyższy budżet, tym więcej propozycji zadań. Można jednak odnotować kilka przypadków odejścia od tej reguły – np. w przypadku dzielnic XVIII i II liczba propozycji zadań jest nieproporcjonalnie wysoka w stosunku do wielkości budżetu dzielnicy. Przypadek dzielnicy II został omówiony w rozdziale I. Przedstawiciele tej dzielnicy uważają, że wysoka liczba projektów wynika z nowej formuły spotkań, w której każdy radny dzielnicowy powinien zorganizować własne spotkania z mieszkańcami swojego okręgu.

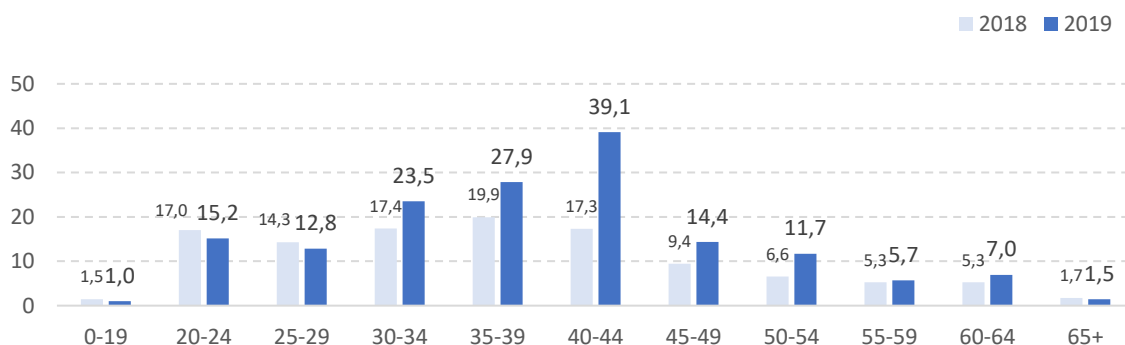
Jeśli chodzi o dzielnicę XVIII, warto zwrócić uwagę, że w tej dzielnicy dwie osoby złożyły łącznie **45 projektów**. Na podstawie wywiadów z jednostkami weryfikującymi i członkami rad dzielnic można uznać, że sytuacja ta jest związana z nowym algorytmem podziału środków finansowych pomiędzy dzielnice, który uwzględnia liczbę złożonych projektów. Osobnej analizie należałoby zatem poddać jakość projektów złożonych przez jedną osobę w dużej liczbie. Jeżeli potwierdziłyby się uzyskane w trakcie badania sugestie, że są to projekty bardzo mało szczegółowe, których doprecyzowanie przez jednostki weryfikacyjne nakłada na nie dużo dodatkowej pracy, należałoby uznać takie zjawisko za negatywne i rozważyć ponownie argumenty przeciw uwzględnianiu liczby projektów złożonych przez dzielnicę w algorytmie podziału środków finansowych.

Liczba propozycji zadań zgłoszonych w dzielnicach na 10 000 mieszkańców

Biorąc pod uwagę liczbę zgłoszonych propozycji zadań na 10 000 mieszkańców, **najaktywniejsi** okazali się mieszkańcy dzielnicy II Grzegórzki – 20,7 propozycji zadań na 10 000 mieszkańców, XVIII Nowa Huta – 19,5 oraz XVII Wzgórza Krzesławickie – 18,8.

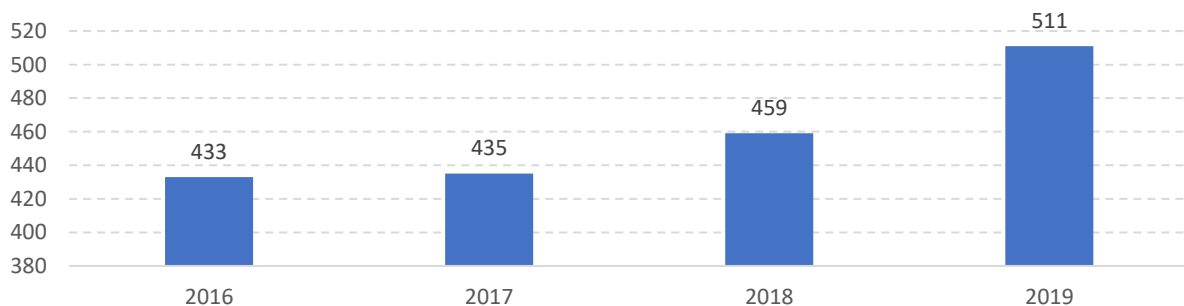
Liczba propozycji zadań na 10 000 mieszkańców z podziałem na grupy wiekowe

Biorąc pod uwagę poszczególne grupy wiekowe, **najwięcej propozycji zadań złożyli wnioskodawcy z grupy wiekowej 40-45 lat (39,1 propozycji zadań na 10 000 mieszkańców), 35-39 lat (27,9) oraz 30-34 lata (23,5).** Proporcje te są zbliżone do poprzedniego roku, z wyjątkiem wiodącej kategorii 40-44 lata, w której nastąpił znaczny przyrost liczby składanych propozycji zadań. Na statystyki te będzie miało wpływ zjawisko masowego składania propozycji zadań przez pojedynczych wnioskodawców.

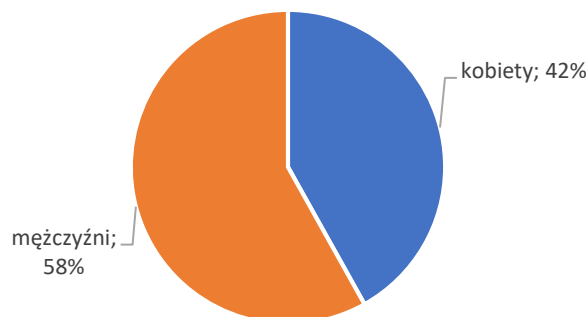
WNIOSKODAWCY

Liczba wnioskodawców

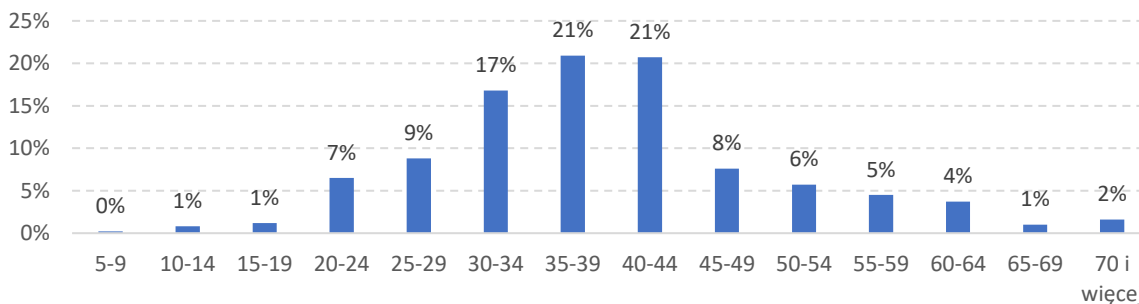
W 2019 roku propozycje zadań **złożyło 511 wnioskodawców.** Liczba wnioskodawców **wzrosła wobec poprzednich lat.**

Płeć wnioskodawcy

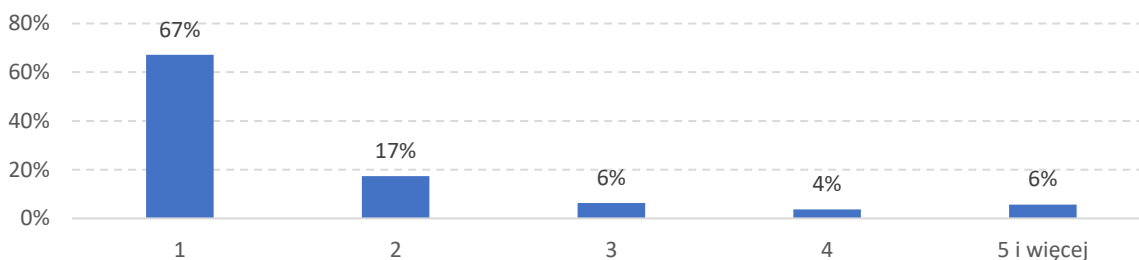
Wśród wnioskodawców więcej jest mężczyzn (58%).

Wiek wnioskodawcy (kategorie wiekowe)

Dominującą grupą wśród wnioskodawców są osoby w wieku od 35 do 44 lat (42%).

Liczba składanych propozycji zadań przez wnioskodawców

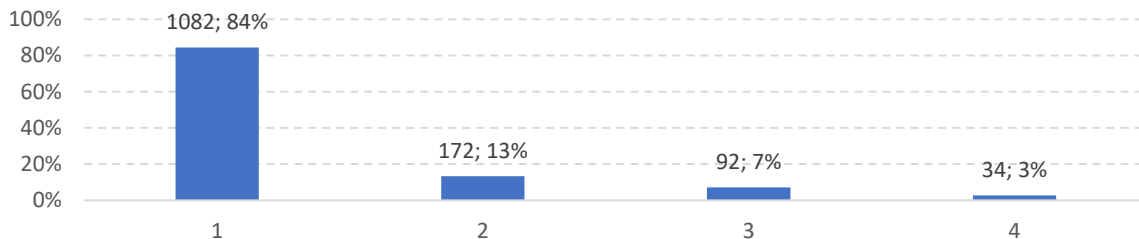

Dwie trzecie wnioskodawców **złożyło jedną propozycję zadania (67%)**. Wśród wnioskodawców jest kilku rekordzistów: 4 osoby, które złożyły po 10-19 propozycji zadań, oraz osoby, które **złożyły kolejno 20, 21 i 31 propozycji zadań**. Przykładowo **dwie osoby z dzielnicy XVIII Nowa Huta są odpowiedzialne za złożenie łącznie 45 propozycji zadań, co stanowi 45% wszystkich złożonych w tej dzielnicy propozycji zadań**.

W ramach badania ewaluacyjnego przeanalizowano udział poszczególnych wnioskodawców w ostatnich czterech edycjach budżetu obywatelskiego (dane za wcześniejsze lata nie były dostępne).

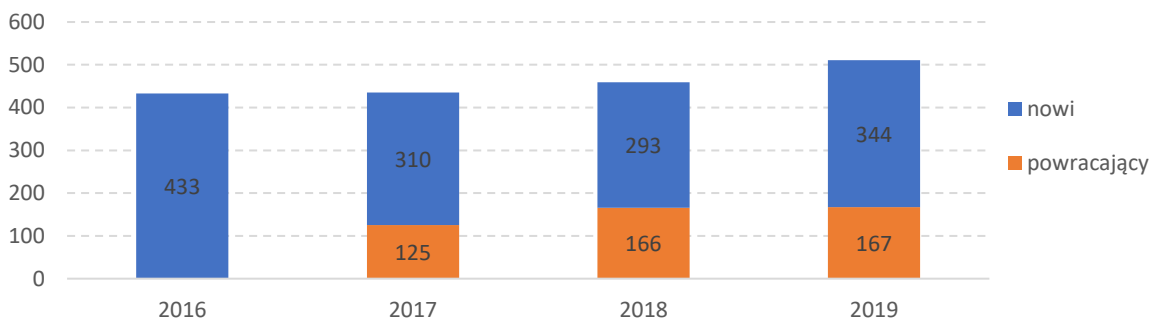
W latach 2016-2019 propozycje zadań złożyły łącznie 1282 osoby.

Liczba edycji, w których wnioskodawcy złożyli propozycje zadań (dane z lat 2016-2019)

Zdecydowana większość wnioskodawców złożyła propozycje zadań tylko w jednej z czterech edycji (84%).

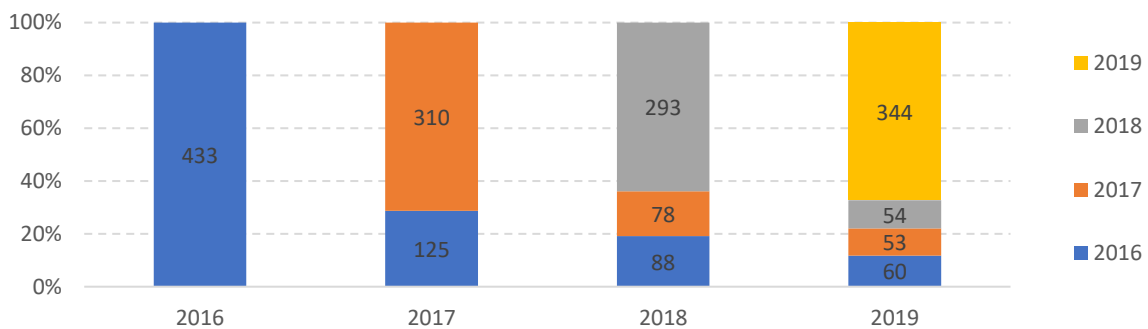
Liczba nowych i powracających wnioskodawców

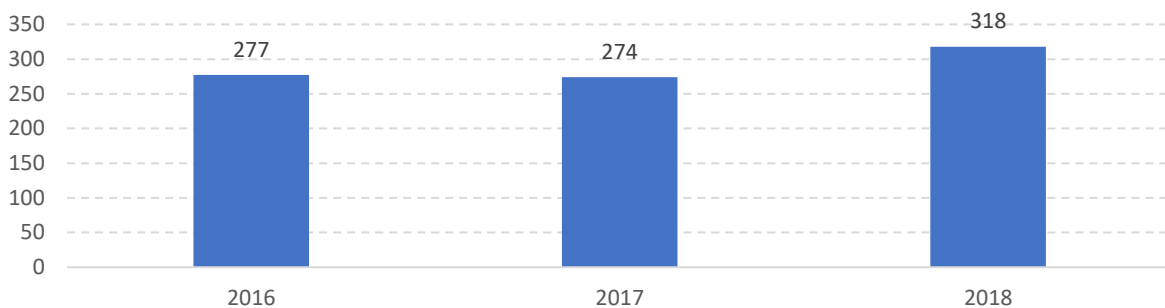
W edycjach 2017-2019 wśród wnioskodawców dominowali wnioskodawcy, dla których było to pierwsze doświadczenie z budżetem obywatelskim.

Poniższy wykres prezentuje udział wnioskodawców w danej edycji, którzy składali propozycje zadań w poprzednich edycjach (wnioskodawcy powracający).

Udział wnioskodawców, którzy złożyli swoją pierwszą propozycję danego roku, w kolejnych edycjach

Wnioskodawcy, którzy ostatni raz złożyli propozycję zadania w roku...

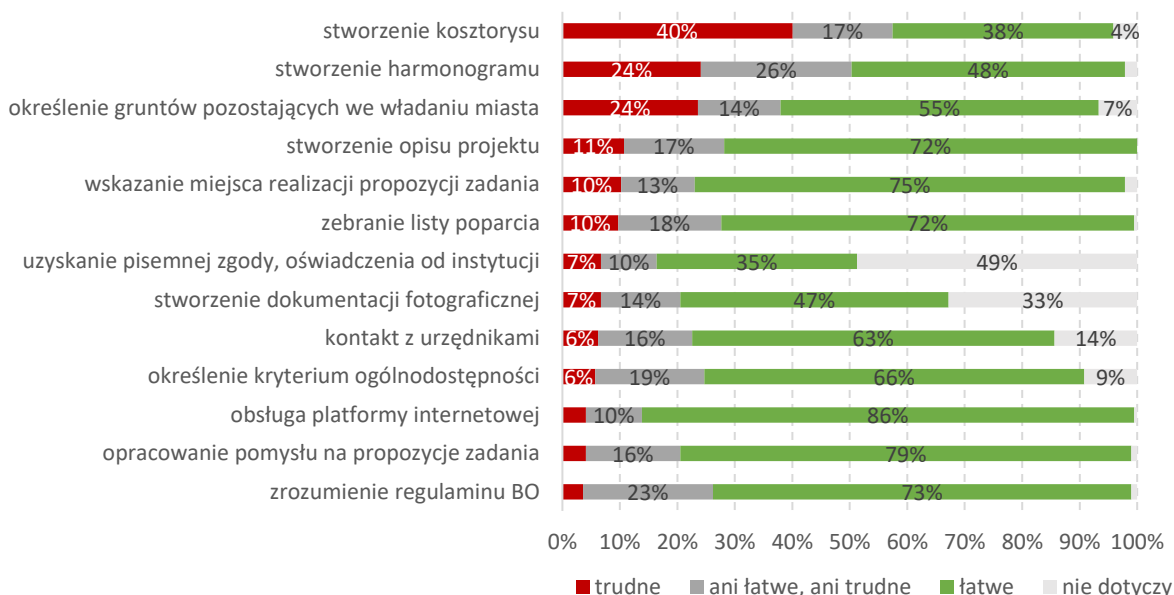
Powyższe wyniki sugerują, że relacje z wnioskodawcami są krótkotrwałe – trwają zazwyczaj jedną edycję. **Niewielka część wnioskodawców decyduje się na uczestnictwo w kolejnych edycjach.** Dla przykładu spośród **433 wnioskodawców**, którzy złożyli propozycje zadań w 2016 roku, w kolejnych latach ponownie składało propozycje: w 2017 – 125 osób, w 2018 – 88 osób, w 2019 – 60 osób (kolor niebieski). **Ze składania propozycji zadań w kolejnych latach zrezygnowało 277 wnioskodawców z 2016, 274 z 2017 oraz 318 z 2018 roku.**

Wyniki badań

PODNOSENIE JAKOŚCI SKŁADANYCH PROPOZYCJI ZADAŃ

W ankietach ewaluacyjnych wnioskodawcy mogli wskazać, jakie elementy opracowania propozycji zadania sprawiły im szczególną trudność. Jako **najtrudniejsze** wskazali: **stworzenie kosztorysu (40%), harmonogramu (24%) oraz określenie, czy dane grunty pozostają we władaniu miasta (24%).**

Trudność opracowywania poszczególnych elementów propozycji zadania

Wnioskodawcy wskazują, że największą trudnością jest **przygotowanie kosztorysu propozycji zadania**. Choć obecny regulamin BO stanowi, że „wnioskodawca może określić przybliżony koszt realizacji projektu według własnego oszacowania”, to podczas wywiadów grupowych okazało się, że wielu wnioskodawców było przekonanych, iż jest to element obowiązkowy. Z punktu widzenia jednostek weryfikujących **kosztorys jest najczęściej modyfikowaną częścią propozycji zadania**. Przedstawiciele jednostek weryfikujących argumentują, że bardzo często kosztorysy proponowane przez wnioskodawców są zaniżone. Zwracają również uwagę, że przygotowanie kosztorysów w sytuacji, gdy propozycje zadań są dopiero koncepcją i nie posiadają dokumentacji projektowej, jest obciążone dużym ryzykiem błędu.

Przedstawiciele jednostek wskazują także, że czasem **poprawa kosztorysu przygotowanego przez wnioskodawcę jest bardziej czasochłonna niż opracowanie jej od nowa**. Należy też zwrócić uwagę, że zmiana kosztorysu przez jednostkę weryfikującą według obecnego regulaminu **nie wymaga potwierdzenia z wnioskodawcą**. Wnioskodawcy często nie są świadomi, że ta zmiana nie musi być przez nich akceptowana, i rodzi to ich frustrację.

Drugim elementem, który sprawił wnioskodawcom **najwięcej trudności (oprócz sporządzenia harmonogramu)**, jest **określenie, czy dane grunty pozostają we władaniu miasta**. Obecnie na stronie budżetu obywatelskiego znajduje się dostęp do map poszczególnych dzielnic, jednak w świetle wyników ankiet ewaluacyjnych oraz wywiadów z wnioskodawcami i przedstawicielami jednostek weryfikujących warto rozważyć, jak ułatwić wnioskodawcom określenie statusu gruntu.

Część członków RBO sugeruje – jako jedno z możliwych rozwiązań – wdrożenie do systemu BO nakładki na system MSPI, która uczyni ten system bardziej przyjaznym dla wnioskodawcy. Jeden z wnioskodawców wysuwa także postulat, by stworzyć bazę działek możliwych do wykorzystania w trakcie BO, tak by nie były poddawane weryfikacji wciąż te same działki. Inne rozwiązanie mogłoby się wiązać z **wprowadzeniem numerów działek na platformie do składania propozycji zadań i umożliwieniem automatycznej wstępnej ich weryfikacji przez system na podstawie MSPI**. Na etapie protestów często między jednostką weryfikującą a wnioskodawcą dochodziło do nieporozumień co do tego, których działek dotyczy propozycja zadania. Usystematyzowanie sposobu proponowania działek oraz ich automatyczna wstępna weryfikacja mogłyby zminimalizować takie sytuacje i stanowić istotne wsparcie dla wnioskodawców.

Także wnioskodawcy wskazują, że bardzo pomocna byłaby lista miejsc, na których można zlokalizować projekt. Zwraca się ponadto uwagę, że w MSPI brakuje informacji o działkach miejskich, lecz dzierżawionych i niedostępnych dla BO.

Co prawda, problemy z obsługą platformy internetowej zgłasza tylko 10% ankietowanych wnioskodawców, ale prawie wszyscy wnioskodawcy, którzy brali udział w wywiadach grupowych, twierdzili, że mieli **problem z załączeniem grafik do swoich projektów**. Problem ten był także zgłaszany w mailach przesyłanych do UMK.

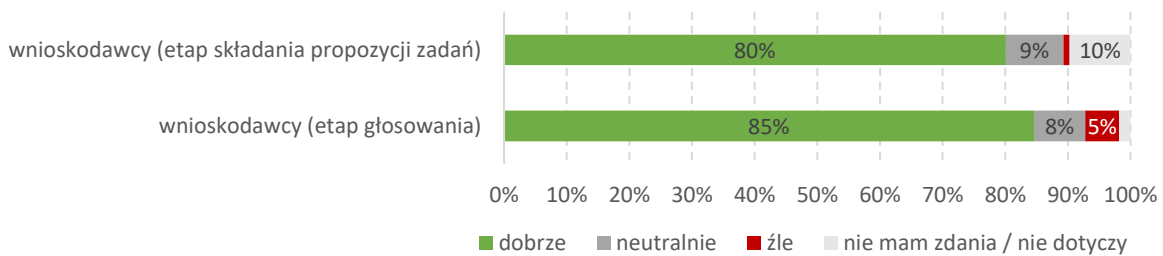
W związku z dużą ilością słabo dopracowanych projektów przedstawiciele jednostek weryfikujących poddają pod rozważenie wprowadzenie wymogu **minimalnej ilości informacji w projekcie**.

Pojawiają się także głosy, że platforma do składania wniosków powinna sugerować wnioskodawcom, jakie **informacje winny zostać zawarte w tytułach propozycji zadań**. Zwraca się też uwagę, że zapis pauz i łączników w tytułach jest niekonsekwentny i dobrze byłoby tę kwestię ujednolicić.

Kluczowym wnioskiem z badania tego etapu jest następujące stwierdzenie: zarówno wnioskodawcy, jak i przedstawiciele jednostek weryfikujących są zgodni co do tego, że sposobem na podniesienie jakości projektów byłby **większy zakres współpracy z urzędnikami w trakcie powstawania projektów**.

KOMUNIKACJA MIĘDZY WNIOSKODAWCAMI A ORGANIZATORAMI BO

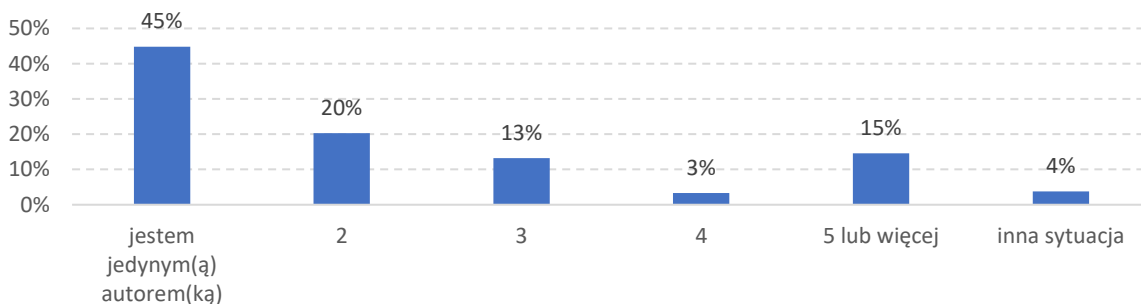
Ocena łatwości zgłaszania propozycji zadań (wnioskodawcy)

Zdecydowana większość wnioskodawców **pozytywnie oceniła łatwość zgłaszania propozycji zadań** (80-85%). Warto mieć na uwadze, że osoby, które z jakichś powodów nie zdołały złożyć propozycji zadania, nie stały się wnioskodawcami i tym samym nie brały udziału w badaniu.

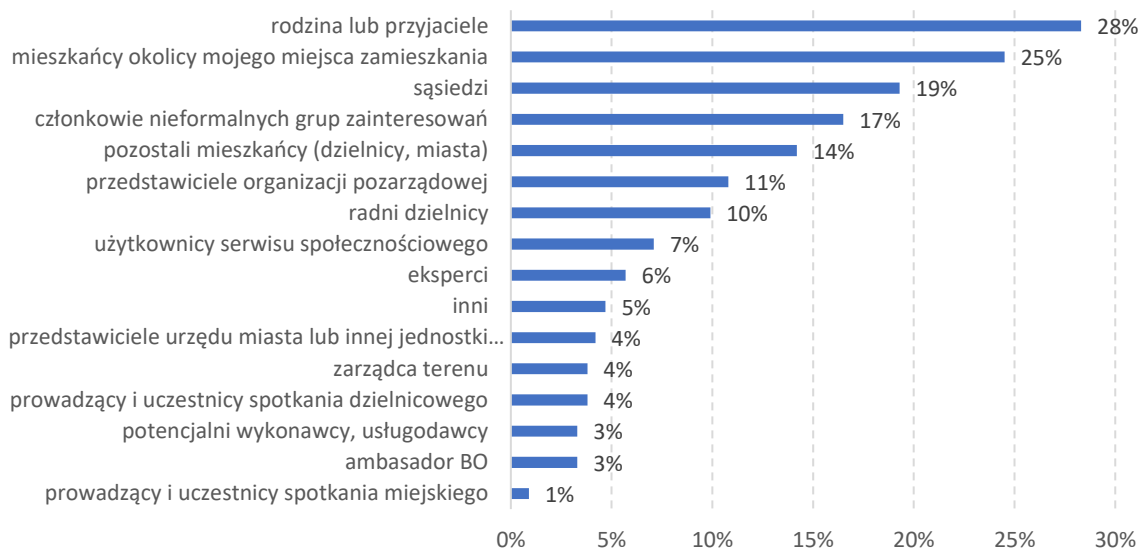
Analiza sposobu powstawania propozycji zadań jest bardzo istotna z punktu widzenia odpowiedzi na pytania o realizację celów związanych z deliberacją.

Ile osób było współautorami propozycji zadania?

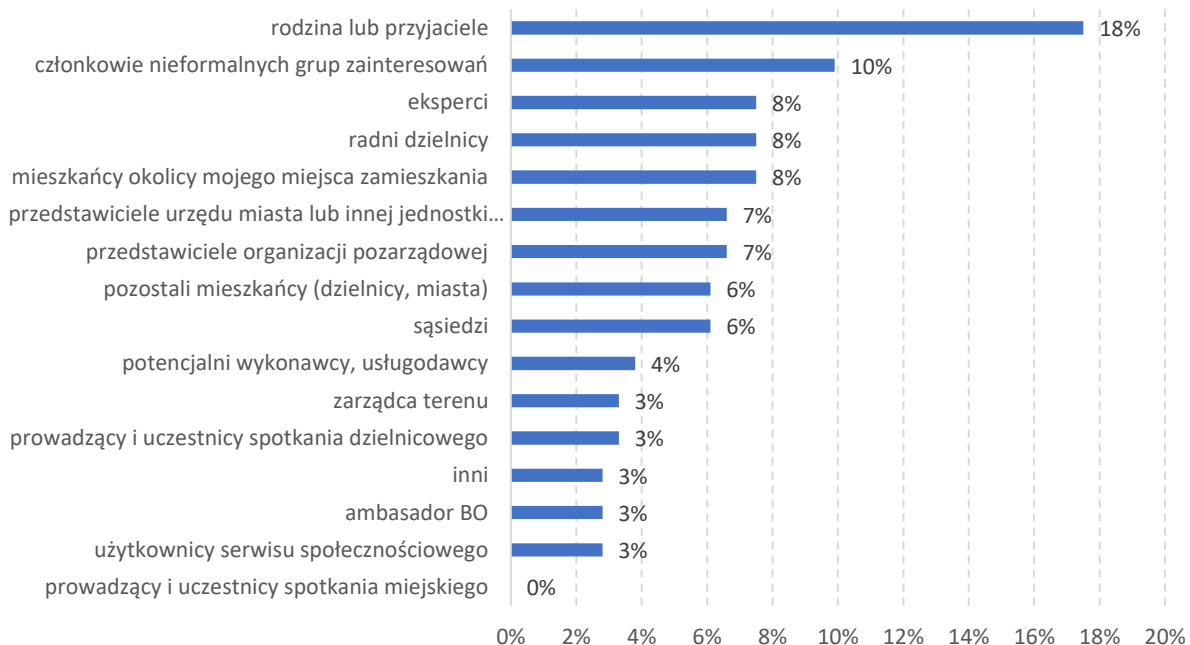
Blisko połowa wnioskodawców deklaruje, że jest samodzielnym autorem propozycji zadania (45%). Pozostali wnioskodawcy współtworzyli propozycję zadania z przynajmniej jedną osobą.

Uczestnicy powstawania pomysłu na propozycję zadania

Wśród współautorów pomysłu na propozycję zadania wnioskodawcy **najczęściej wskazywali rodzinę lub przyjaciół (28%), mieszkańców okolicy miejsca zamieszkania (25%), sąsiadów (19%) lub członków nieformalnych grup zainteresowań (17%).**

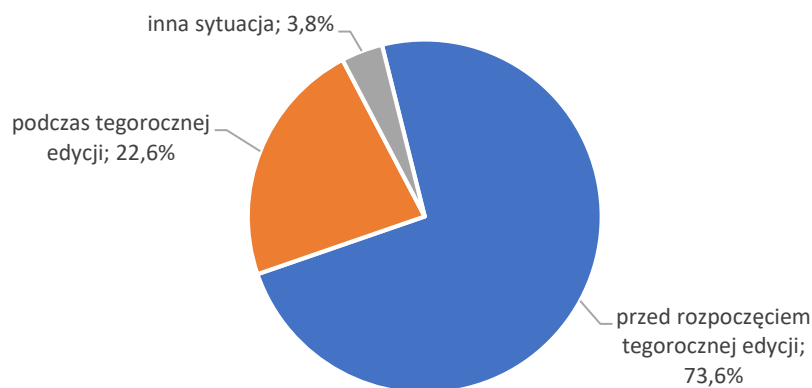
Uczestnicy opracowywania wniosku propozycji zadania

Osobno pytano wnioskodawców o to, **kto pomógł im w sformułowaniu wniosku propozycji zadania.** Najczęściej wskazywano **rodzinę lub przyjaciół (18%), członków nieformalnych grup zainteresowań (10%), ekspertów (8%) i radnych dzielnic (8%).**

Ambasadorzy BO zwracają uwagę, że w procesie tworzenia projektów najważniejsze jest **sieciowanie wnioskodawców**. Według nich istotnym narzędziem do sieciowania mogłyby być **spotkania wnioskodawców w trakcie tworzenia projektów**. Innym sposobem umożliwienia kontaktu wnioskodawców pomiędzy sobą jest przywrócenie funkcjonalności platformy umożliwiającej kontakt z autorem danej propozycji zadania.

Kiedy pojawił się pomysł na propozycję zadania?

Blisko trzy czwarte wnioskodawców zadeklarowało, że **miało pomysł na propozycję zadania przed rozpoczęciem tegorocznej edycji BO (74%)**. Także z wyników badań fokusowych wynika, że znaczna część wnioskodawców ma pomysł na projekt przez rozpoczęciem danej edycji BO. Dużo rzadszym modelem jest ten opisany przez jednego z uczestników wywiadów grupowych, który zorganizował cykl spotkań z sąsiadami, wypytyując ich, jakie mają potrzeby, a później przygotował projekt odzwierciedlający te potrzeby. Pomysł ten był pokłosiem szkoły liderów, w której uczestniczył.

Opracowując model BO, w szczególności rozważając **optymalny kształt etapu spotkań z mieszkańcami**, należy mieć na względzie, że **istnieją dwa główne modele powstawania propozycji zadań do BO**.

Pierwszy model zakłada, że projekt do budżetu obywatelskiego powstaje w wyniku spotkań mieszkańców i z mieszkańcami, po wcześniejszej diagnozie potrzeb miasta i dzielnicy. Jest to model rekomendowany przez wszystkie dotychczasowe raporty ewaluacyjne. Ten model postulowały rekomendacje dotyczące organizacji wieloetapowych spotkań z mieszkańcami. W pierwszym etapie proponowano diagnozować potrzeby, w kolejnym – generować pomysły, dopiero w ostatnim przekuć je na konkretne propozycje zadań. Model ten ma wiele zalet: pogłębia wiedzę mieszkańców na temat miasta i dzielnicy, lepiej zakorzenia propozycje projektów w potrzebach większej grupy mieszkańców, wspiera współpracę mieszkańców i przedstawicieli UMK. Przeprowadzenie procesu deliberacji, która będzie realizacją tego modelu, wymaga wysokich kompetencji od osoby prowadzącej cykl spotkań, zaangażowania mieszkańców oraz otwartości na współpracę w innymi mieszkańcami i urzędnikami.

Drugi model powstawania projektów to model, w którym mieszkaniec ma gotowy pomysł, powstały przed rozpoczęciem danej edycji lub w jej trakcie, i ten projekt jest przedmiotem uzgodnień w toku procesu BO. Według przeprowadzonych badań 74% wnioskodawców miało gotowy projekt jeszcze przed rozpoczęciem edycji, a spośród wnioskodawców, których projekt powstał w trakcie tegorocznej edycji, 7% deklaruje, że projekt powstał w trakcie tegorocznej edycji, ale całkowicie samodzielnie. W związku z tym należy przyjąć, że co najmniej 81% pomysłów na propozycję zadania pojawiło się niezależnie od prowadzonych spotkań. Projekty te z dużym prawdopodobieństwem powstały według drugiego z modeli powstawania projektów.

W związku z powyższym, w modelu BO w Krakowie należy uwzględnić, że **ponad 80% projektów powstaje poza spotkaniami z mieszkańcami**. Konieczne jest więc wypracowanie systemowego rozwiązania, które pozwoli na dopracowanie tych projektów. Deliberacja w tym modelu będzie mieć charakter dyskusji o projektach. Należy ją wzbudzać przez wdrożenie takich rozwiązań, jak np.: platforma internetowa dyskusji nad projektami, rozbudowa kontaktu między wnioskodawcami oraz z urzędnikami na etapie składania propozycji zadań. Równolegle należy wdrożyć rozwiązania, które umożliwią i będą promować powstawanie projektów według modelu pierwszego.

Obecnie zdiagnozowano sytuację, w której **pomimo indywidualistycznego powstawania pomysłów na projekty, organizowane są spotkania z nadzieją, że pojawi się na nich deliberacja i wspólne wypracowywanie projektów**. Przeprowadzenie całego procesu deliberacji wymaga natomiast procesu rekrutacji pod względem określonej formuły spotkania oraz moderacji tego spotkania przez doświadczonego prowadzącego.

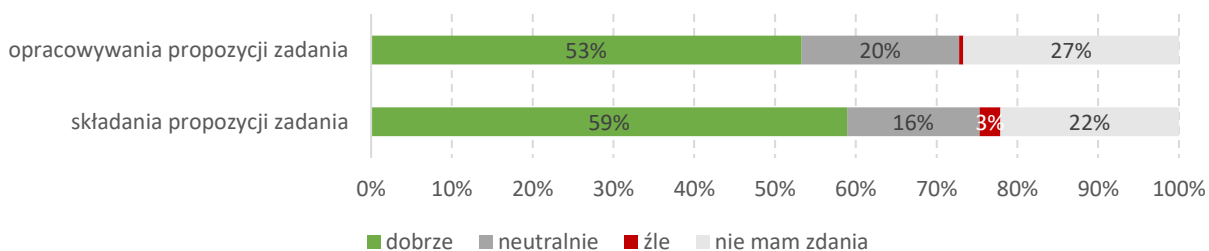
Rodzaje spotkań, które wpłynęły na powstanie propozycji zadania

Wnioskodawców pytano, jakie rodzaje spotkań wpłynęły na powstanie ich propozycji zadań. Najczęściej wskazywano **nieformalne spotkania towarzyskie lub rodzinne (19%)**, **inne spotkania (17%)**, **spotkania konsultacyjno-informacyjne dzielnicowe (13%)** oraz **ogólnomiejskie (11%)**.

KOMUNIKACJA MIĘDZY WNIOSKODAWCAMI A ORGANIZATORAMI BO

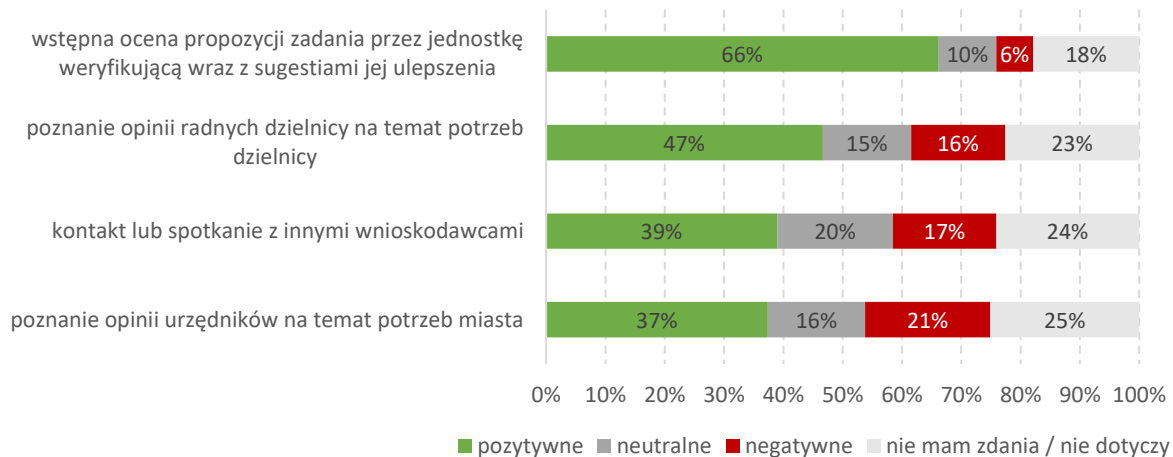
Ocena wsparcia organizatorów BO na etapie... (wnioskodawcy)

Ponad połowa wnioskodawców **oceniła pozytywnie wsparcie organizatorów BO** na etapie opracowywania propozycji zadania (53%) oraz samego składania propozycji zadania (59%). W pozostałych przypadkach dominowały odpowiedzi neutralne. Biorąc pod uwagę przedstawione powyżej wyniki, z których wynika, że zdecydowana większość projektów powstaje samodzielnie, należy rozważyć, czy znikoma ilość negatywnych ocen wsparcia organizatorów na etapie składania

projektu nie wynika z ograniczenia oczekiwań wsparcia na tym etapie do kwestii czysto technicznych.

Ocena wybranych sposobów wsparcia wnioskodawców

Wśród sugerowanych sposobów wsparcia wnioskodawcy **najlepiej ocenili możliwość wstępnej oceny propozycji zadania przez jednostkę weryfikującą wraz z sugestiami jej ulepszenia (66%)**.

Na stronie internetowej budżetu obywatelskiego, w zakładce „ważne telefony” znajdują się numery kontaktowe do merytorycznych komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Krakowa oraz miejskich jednostek organizacyjnych, a także zaproszenie do kontaktu z nimi podczas przygotowywania propozycji zadania. Brakuje jednak wskazania konkretnych osób odpowiedzialnych za BO w danej jednostce. Z przeprowadzonych badań wynika, że wnioskodawcy rzadko kontaktują się z jednostkami przed złożeniem propozycji zadania. Jednocześnie wnioskodawcy deklarują, że potrzebowaliby większego wsparcia jednostek przy tworzeniu propozycji zadań, a urzędnicy – że rozbudowa **kontakt z wnioskodawcami na etapie składania propozycji zadania znacząco podniosłaby jakość składanych propozycji zadań**. Należy zatem rozważyć wprowadzenie systemowych rozwiązań, które będą wspierać kontakt wnioskodawców i urzędników na etapie przygotowywania propozycji zadania. Jednym z możliwych rozwiązań jest Akademia BO, która omówiona jest w sekcji raportu zawierającej rekomendacje.

Także członkowie RBO sugerują, by rozbudować zakres możliwości konsultacji projektu, np. przez zorganizowanie dni konsultacyjnych w jednostkach weryfikacyjnych przed weryfikacją, w celu wspólnej pracy nad projektami. Przedstawiciele wielu jednostek podkreślają, że **nie mają zasobów osobowych, by rozbudowywać kontakt z wnioskodawcą na etapie weryfikacji**. Podkreślają natomiast, że widzą taką możliwość przed etapem weryfikacji.

Na szczególną uwagę zasługuje kontakt wnioskodawców z biurem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz biurem Miejskiego Konserwatora Zabytków. Wnioskodawcy i przedstawiciele jednostek weryfikujących zwracają uwagę, że weryfikacja przez te jednostki prowadzona jest zero-jedynkowo, bez możliwości rozmowy czy uzgodnienia propozycji zadania. Dlatego wnioskodawcy proponują **wprowadzenie dyżurów konsultacyjnych lub danie możliwości umówienia spotkania**

przez wnioskodawcę w biurze Wojewódzkiego lub Miejskiego Konserwatora Zabytków w trakcie etapu składania propozycji zadania.

Wnioskodawcy podkreślają, że oprócz kontaktu z jednostkami weryfikującymi bardzo cenna byłaby też dla nich **możliwość skontaktowania się z innymi wnioskodawcami**, np. w postaci forum, na którym mogliby się między sobą komunikować. Zwracają uwagę, że wcześniej na platformie była możliwość kontaktu, jednak obecnie zniknęła.

WNIOSKI

Ocena etapu składania propozycji zadań jest nierozzerwalnie związana z wcześniejszym etapem ich **wpracowywania**. Sama platforma internetowa do składania propozycji zadań oceniana jest pozytywnie. **Największą trudnością dla wnioskodawców jest samo opracowanie treści** składanej przez platformę internetową.

W VI edycji BO złożono **rekordową liczbę propozycji zadań**, **41% tych propozycji odrzucono na etapie weryfikacji formalno-prawnej**, a sam proces weryfikacji takiej liczby propozycji zadań stanowił istotne wyzwanie dla jednostek weryfikujących. Jednocześnie otwarte pozostaje pytanie o jakość tych propozycji zadań, o to, **czy reprezentują one potrzeby społeczności lokalnych oraz czy zaproponowane sposoby realizacji tych potrzeb są efektywne i możliwe do wdrożenia**.

Z tej perspektywy, istotne dla kolejnych edycji BO będzie wdrożenie mechanizmów, które podniosą **jakość składanych propozycji zadań**. Możliwym rezultatem wdrożenia tych mechanizmów będzie zmniejszenie liczby propozycji zadań, optymalizacja wykorzystania zasobów UMK w ich weryfikacji i przedstawienie głosującym mieszkańcom **czytelniejszej i lepszej oferty projektowej**.

Warto również rozszerzyć **ABC BO o bardziej szczegółowe wytyczne** w kwestii wybierania lokalizacji propozycji zadań, budżetów, harmonogramów oraz wskazówek, jak dopracowywać propozycje zadań, wykorzystując możliwość kontaktu z jednostkami weryfikującymi lub analizując propozycje zadań składane w poprzednich latach. Aktualne ABC BO ma charakter instrukcji wypełnienia pól we wniosku składanym przez platformę internetową. Nie obejmuje ono **dobrych praktyk w zakresie opracowywania pomysłu**, konsultacji ze społecznością lokalną i jednostką weryfikującą.

Opracowanie takiego rozszerzonego **przewodnika dla wnioskodawcy**, bazującego na doświadczeniach z poprzednich edycji, powinno ograniczyć zakres potrzeb konsultacyjnych oraz podnieść jakość składanych propozycji zadań.

ETAP III. WERYFIKACJA I OPINIOWANIE PROPOZYCJI ZADAŃ

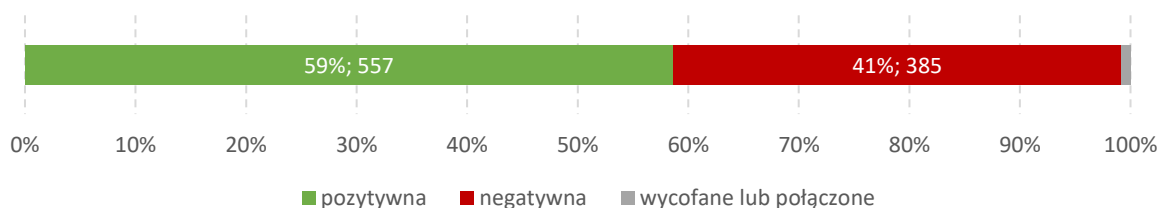
Założenia

Przyjętymi celami tego etapu są:

- ✓ **dopracowanie propozycji zadań** złożonych przez wnioskodawców,
- ✓ doprowadzenie propozycji zadań do **zgodności z Regulaminem BO**,
- ✓ **budowanie relacji między wnioskodawcą a samorządem lokalnym**,
- ✓ **edukowanie wnioskodawców** o uwarunkowaniach funkcjonowania miasta,
- ✓ **ograniczenie projektów dublujących się**,
- ✓ **zapewnienie wykonalności i zgodności z prawem zgłoszonych propozycji zadań**.

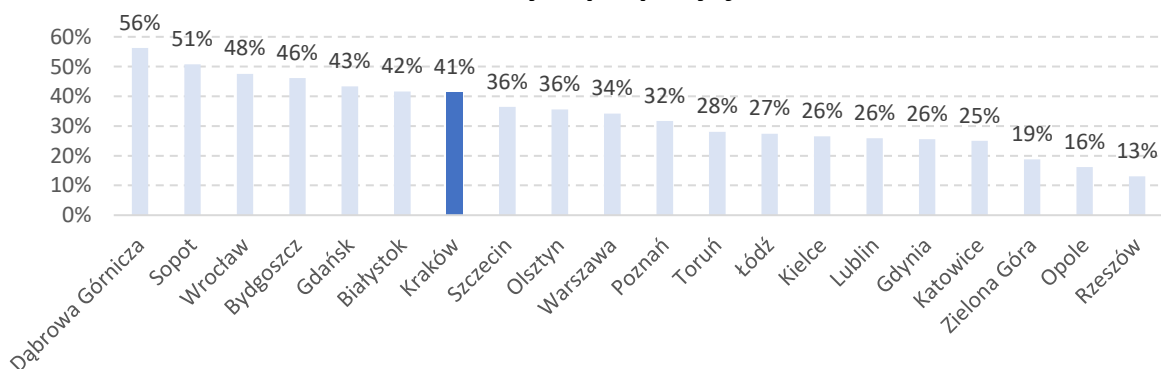
Realizacja

Rezultat weryfikacji

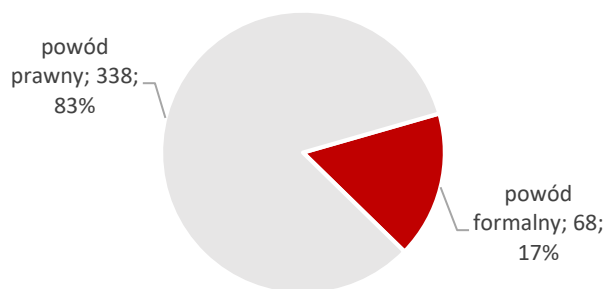
W trakcie etapu weryfikacji i opiniowania propozycji zadań **negatywnie zweryfikowano propozycji zadań (41%)**. 8 propozycji zadań **wycofano lub połączone z innymi**. Statystyki pozytywnych weryfikacji obejmują również propozycje zadań przywrócone po etapie protestów (21).

Odsetek odrzuconych propozycji zadań w BO

Odsetek negatywnie zweryfikowanych propozycji zadań w Krakowie **nie odstaje znacząco od innych dużych miast**. Na przykład we Wrocławiu negatywnie zweryfikowano 48% propozycji zadań, w Gdańsku – 43%, a w Warszawie – 34%.

Weryfikacje negatywne

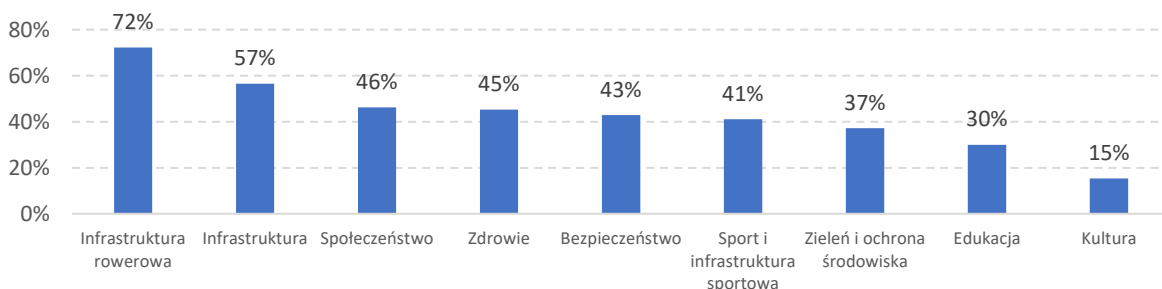
W przypadku 68 propozycji zadań powód weryfikacji negatywnej był formalny – zazwyczaj dotyczył on niedostarczenia listy poparcia.

Weryfikacja negatywna a typ propozycji zadania

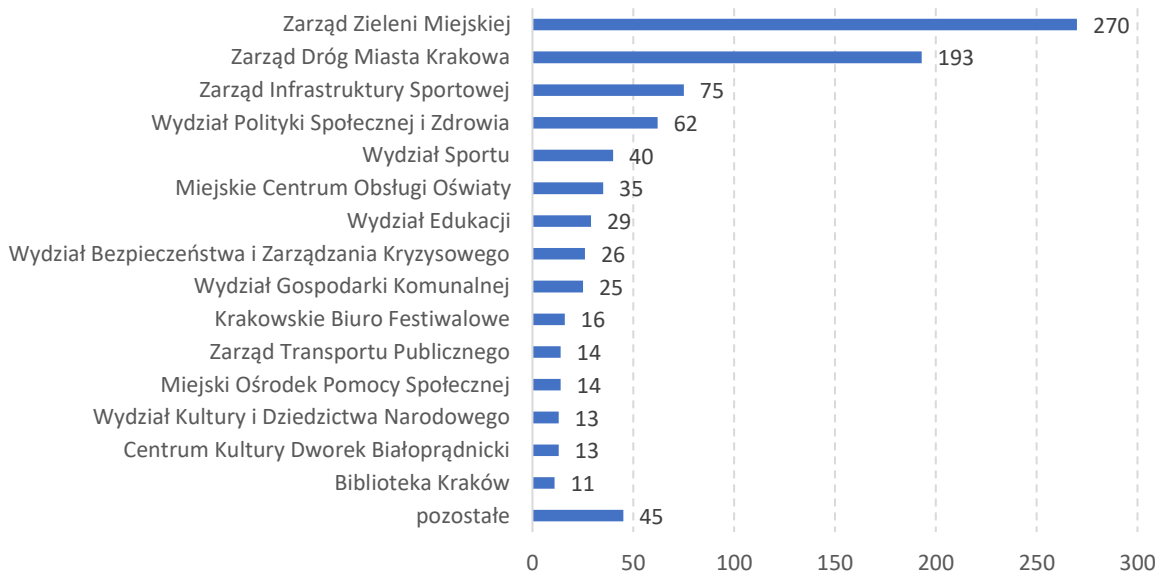
Odsetek negatywnych weryfikacji jest zbliżony między propozycjami zadań dzielnicowych oraz ogólnomiejskich. Propozycje zadań ogólnomiejskich nieznacznie częściej były opiniowane negatywnie (48%).

Weryfikacja negatywna a kategoria propozycji zadania

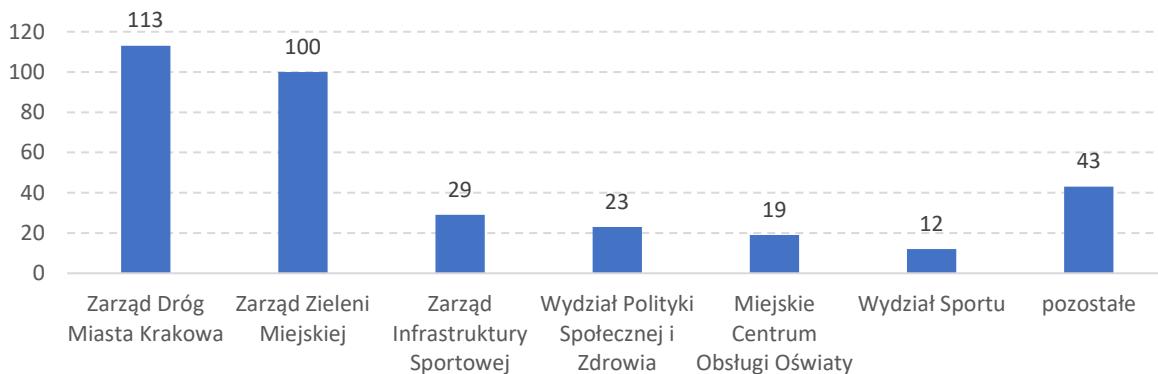
Negatywnie weryfikowane były najczęściej propozycje zadań z kategorii: „infrastruktura rowerowa” (72%), „infrastruktura” (57%) i „społeczeństwo” (46%).

Jednostka weryfikująca

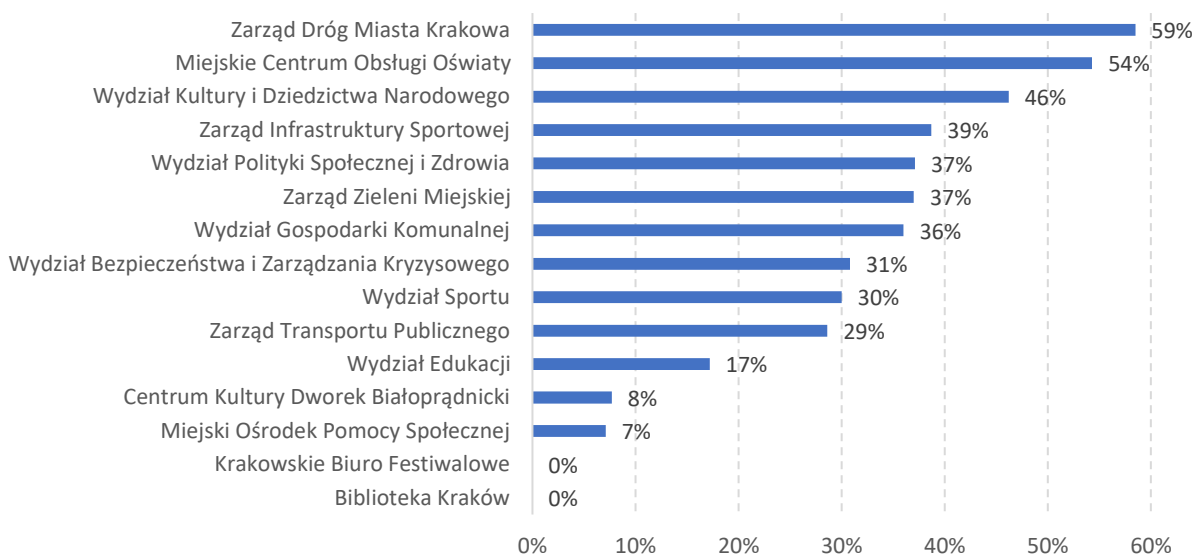
Propozycje zadań najczęściej weryfikowały: Zarząd Zieleni Miejskiej (270), Zarząd Dróg Miasta Krakowa (193), Zarząd Infrastruktury Sportowej (75) oraz Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia (62). Te cztery jednostki odpowiadały za weryfikację 68% propozycji zadań.

Liczba negatywnie zweryfikowanych propozycji zadań

Największą liczbę negatywnie zweryfikowanych propozycji zadań odnotowano w przypadku Zarządu Dróg Miasta Krakowa (113) oraz Zarządu Zieleni Miejskiej (100). Jest to związane z ogólną liczbą weryfikowanych propozycji zadań.

Weryfikacje negatywne (MJO powyżej 10 propozycji zadań)

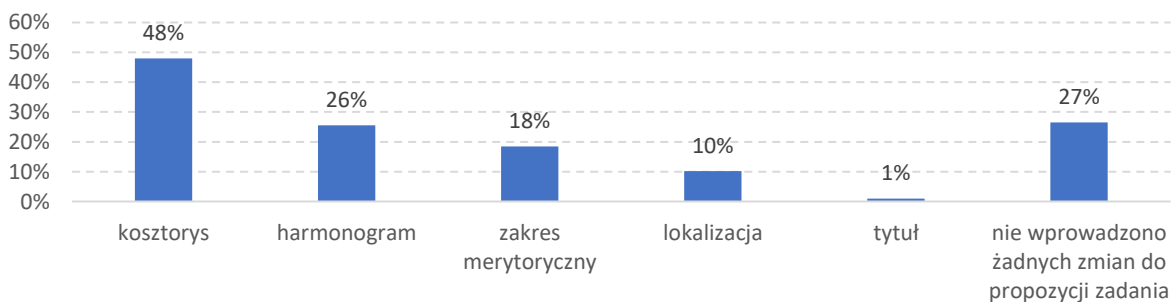

Największy odsetek negatywnie zweryfikowanych propozycji zadań odnotowano w przypadku Zarządu Dróg Miasta Krakowa (59%), Miejskiego Centrum Obsługi Oświaty (54%) oraz Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego (46%).

Wyniki badań

DOPRACOWANIE PROPOZYCJI ZADAŃ ZŁOŻONYCH PRZEZ WNIOSKODAWCÓW

Zakres zmian w propozycji zadania w trakcie weryfikacji (wśród tych, z którymi kontaktowano się)

Wśród wnioskodawców, którzy mieli kontakt z jednostką weryfikującą, **73% zadeklarowało, że w rezultacie tego kontaktu nastąpiła zmiana jakiegoś elementu propozycji zadania**. Najczęściej był to **kosztorys** (48%) oraz **harmonogram** (26%).

Z punktu widzenia jednostek weryfikujących sprawdzenie **kosztorysów** jest jednym z bardziej czasochłonnych aspektów weryfikacji. W wielu kosztorysach przygotowywanych przez wnioskodawców **brakuje kosztów dokumentacji projektowej czy kosztów montażu**. Zakres zmian wprowadzanych w kosztorysach jest tak duży, że przedstawiciele niektórych jednostek zastanawiają się nad **zasadnością ich przygotowania przez wnioskodawców**. Z drugiej strony są też jednostki,

w których osoby weryfikujące nie zajmują się na co dzień kosztorysowaniem i nawet weryfikacja kosztorysu przygotowanego przez wnioskodawcę jest dla nich pewnym wyzwaniem. W przypadku projektów infrastrukturalnych przedstawiciele jednostek zwracają też uwagę, że często drobna przebudowa pociąga za sobą konieczność doprowadzenia całego budynku do zgodności z obecnymi przepisami, co generuje znaczne koszty i spotyka się ze niezrozumieniem ze strony wnioskodawców.

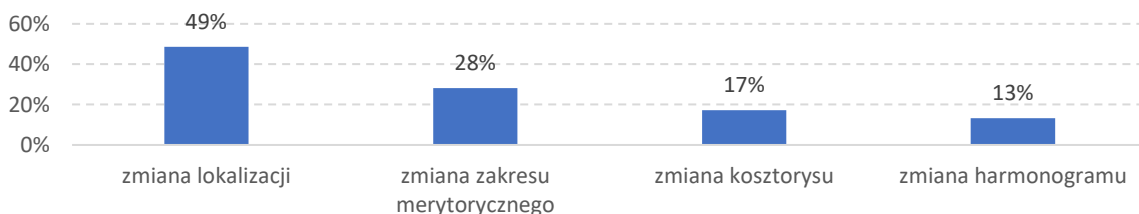
Zgodnie z Regulaminem wnioskodawca może określić **przybliżony koszt realizacji projektu** według własnego oszacowania, zaś ostatecznej wyceny dokonuje prezydent w procesie weryfikacji projektów.

Przedstawiciele niektórych jednostek podkreślają, że to jednostka weryfikująca powinna określać ostatecznie koszt wykonania zadania. Ich zdaniem, wycena ta nie powinna móc być zakwestionowana przez RBO. Wskazują paradoks polegający na tym, że **jednostka może podnieść koszt wykonania projektu i poinformować o tym wnioskodawcę**. Jednak w sytuacji, gdy wyceniony koszt propozycji zadania przekracza limit budżetu obywatelskiego, system ich „nie puszcza”. W takiej sytuacji jednostka powinna zaopiniować negatywnie projekt, jednak w tym roku zdarzyło się, że RBO przywróciła taki projekt, ponieważ wnioskodawca miał własną wycenę.

Przydatne dla wnioskodawców byłoby ułatwienie im dostępu do pozytywnie zweryfikowanych budżetów propozycji zadań z poprzednich edycji o podobnym zakresie – np. **poprzez dedykowaną wyszukiwarkę kosztów i propozycji zadań**. Aktualnie wymaga to przestudiowania archiwum poszczególnych edycji lub postępowania się słowami kluczowymi, które wyszukują propozycje zadań po ich tytule i treści. Nie istnieje możliwość filtrowania tych propozycji zadań po ich kategoriach.

Wśród elementów, których zmiana mogłaby – zdaniem wnioskodawców – zmienić status negatywnej weryfikacji zadania, pierwsze miejsce zajmuje **lokalizacja**. Również przedstawiciele jednostek przyznają, że jest to zagadnienie, które rodzi dużo trudności i budzi wątpliwości podczas procesu weryfikacji.

Modyfikacja jakich elementów propozycji zadania według wnioskodawców mogłaby zmienić status negatywnej weryfikacji na pozytywną

Wnioskodawcy negatywnie zaopiniowanych propozycji zadań **najczęściej wskazywali, że zmiana lokalizacji (49%) lub zakresu merytorycznego (28%) mogłaby sprawić, iż propozycja zadania uzyskałaby pozytywną opinię**.

Pierwsze tygodnie weryfikacji w niektórych jednostkach upływają obecnie **na określeniu właściwej lokalizacji projektów**. Problemem jest również to, że współrzędne zaznaczane przez

wnioskodawców w systemie są błędne. Weryfikacja zaznaczonych w systemie współrzędnych jest bardziej czasochłonna niż weryfikacja konkretnych adresów czy numerów działek.

Zgodnie z Regulaminem podanie miejsca realizacji jest obowiązkowym elementem propozycji zadania, a w razie stwierdzenia podczas weryfikacji, że złożony projekt nie zawiera istotnych informacji potrzebnych do analizy, wnioskodawca powinien zostać niezwłocznie poinformowany telefonicznie i pocztą elektroniczną o konieczności uzupełnienia lub modyfikacji zakresu rzeczowego projektu. Zatem w przypadku braku lokalizacji, zgodnie z Regulaminem, podejmowany jest kontakt z wnioskodawcą w celu uzupełnienia projektu. Natomiast w przypadku, gdy wnioskodawca poda lokalizację, w której projekt nie może być realizowany, jego propozycja zadania najprawdopodobniej zostanie zweryfikowana negatywnie, bez skontaktowania się z nim w celu ustalenia nowej lokalizacji. W praktyce powoduje to, że **wnioskodawca, który nie podał żadnej lokalizacji, jest w sytuacji bezpieczniejszej z punktu widzenia przebiegu weryfikacji niż wnioskodawca, który podał lokalizację błędną**. Aby ujednoclić sytuację wnioskodawców, należy rozważyć wprowadzenie obowiązku kontaktu z wnioskodawcą także w sytuacji, gdy ten wskazał miejsce realizacji niespełniające wymogów Regulaminu. Przedstawiciele jednostek wskazują także, że obecnie brakuje jednolitej interpretacji, w jakiej sytuacji można zamienić lokalizację, jeżeli wskazana jest niemożliwa.

Przedstawiciele jednostek weryfikujących zwracają także uwagę, że czasem – gdy propozycja zadania zakłada bardzo dużo różnych miejsc realizacji (np. usytuowanie 200 ławek) – ze względów organizacyjnych zmuszeni są odstąpić od ustalania lub sprawdzania tych lokalizacji na etapie weryfikacji zadania.

Pomimo wprowadzenia w Regulaminie definicji ogólnodostępności projektu, w niektórych jednostkach wciąż dużym wyzwaniem jest zweryfikowanie tego **kryterium**. Zgodnie z Regulaminem w przypadku wątpliwości komórki lub jednostki organizacyjnej dokonującej weryfikacji merytoryczno-prawnej w zakresie spełnienia przez projekt kryterium ogólnodostępności, opinię o spełnianiu przez projekt kryterium ogólnodostępności wyraża odpowiednio dla projektów o charakterze dzielnicowym dzielnica, zaś dla projektów o charakterze ogólnomiejskim – Rada Budżetu Obywatelskiego. Według niektórych przedstawicieli jednostek weryfikujących przyjęte rozwiązanie nie niweluje w pełni problemów z zagadnieniem ogólnodostępności, zwłaszcza w stosunku do projektów o charakterze dzielnicowym, gdyż **rada dzielnicy zazwyczaj stosuje rozszerzającą wykładnię kryterium ogólnodostępności**, a ostateczna decyzja i odpowiedzialność pozostaje po stronie jednostki. W związku z tym problemem niektórzy przedstawiciele jednostek postulują **uczynienie opinii rady dzielnicy wiążącą dla jednostki lub** powrót do poprzedniego systemu, w którym opinię o ogólnodostępności, także w stosunku do projektów dzielnicowych, podejmowała RBO. Przedstawiciele jednostek weryfikujących zwracają także uwagę, że w wielu projektach wciąż brakuje konkretnych informacji dotyczących godzin i dni dostępności. Pojawiają się głosy, by – podobnie jak to jest w Warszawie – uszczegółowić **minimalne okresy dla dostępności** efektów zadania, np. w jednostkach oświatowych przyjmując minimalną liczbę godzin dziennie lub tygodniowo.

Ważnym aspektem wpływającym na czas i jakość weryfikacji jest **współpraca jednostki weryfikującej z innymi jednostkami**. Przedstawiciele jednostek weryfikujących podkreślają, że dużo czasu w trakcie procesu weryfikacji zajmuje obieg dokumentów pomiędzy jednostkami. Obecnie komunikacja z innymi jednostkami opiniującymi propozycję zadania odbywa się mailowo lub pocztą tradycyjną. Ten drugi sposób znacznie wydłuża proces weryfikacji. Większość jednostek wskazuje, że najsprawniejszy kontakt mają z Zarządem Zieleni Miejskiej. Najtrudniejszy kontakt jest z biurami Wojewódzkiego i Miejskiego Konserwatora Zabytków. Aby usprawnić proces weryfikacji, jednostki postulują **wzbogacenie platformy o możliwość dodawania opinii jednostki opiniującej w wersji edytowalnej i skanu z podpisem, gdyż obecnie platforma nie posiada funkcjonalności umożliwiającej kontakt między jednostkami**.

Przedstawiciele jednostek postulują, by platforma umożliwiała podgląd wszystkich opinii do danej propozycji zadania oraz udostępniała historię kontaktu z wnioskodawcą. Status opinii wydawanych przez poszczególne jednostki jest tym aspektem współpracy pomiędzy jednostkami, który wymaga namysłu i uporządkowania. **Negatywna opinia pomocniczej jednostki opiniującej jest często traktowana jako rozstrzygająca**. Jednocześnie jednostka wydająca opinię nie może uznać swojej negatywnej opinii za podstawę do odrzucenia projektu.

Wiele jednostek wskazuje na fakt, że weryfikacja projektów opóźnia się z powodu wydłużania się czasu na uzyskanie opinii z biura Miejskiego lub Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Zdarza się, że **nie udaje się uzyskać opinii w wymaganym czasie**, np. w zeszłym roku doszło do sytuacji, że został wybrany do realizacji projekt siłowni na Bulwarach Wiślanych, który nie miał opinii konserwatora. Na etapie realizacji konserwator wydał negatywną opinię dla zamierzenia i trzeba było zmienić jego lokalizację.

Głównym problemem podczas weryfikacji **harmonogramów** jest to, że są one zbyt optymistyczne. Duża część harmonogramów powinna zostać wydłużona przez jednostki. Równocześnie jednostki wskazują, że istnieje oczekiwanie, by harmonogram propozycji zadania w BO był rozpisany na 1 rok, choć Regulamin **dopuszcza zadania wieloletnie**, poza tym składane są – w ocenie jednostek – coraz bardziej skomplikowane projekty. Z punktu widzenia komunikacji z mieszkańcami bardzo ważne jest, by realistycznie określić czas realizacji i przekazać na ten temat jasny komunikat.

Przedstawiciele jednostek weryfikujących zgłaszają wątpliwość co do tego, **jak dalece można modyfikować złożony już projekt**. Zagadnienie to należy doprecyzować. Mimo ogólnej akceptacji dla pomysłu wprowadzenia obowiązkowego kontaktu z wnioskodawcą przed negatywną weryfikacją pojawiają się wątpliwości, że wprowadzenie tego obowiązku może skłonić wnioskodawcę do naniesienia tak daleko idących zmian, iż w praktyce powstanie zupełnie inny projekt i trzeba go będzie ocenić od nowa.

Czas na weryfikację propozycji zadań

Niektórzy przedstawiciele jednostek weryfikujących wskazują także, że **dłuższy czas przeznaczony na weryfikację projektów był częściowo pozorny, gdyż ostatnia pula projektów do weryfikacji spłynęła na trzy tygodnie przed ostatecznym terminem weryfikacji**. W tegorocznej edycji został określony czas, do którego jednostki mogły przekazać projekt innej jednostce; jednostki zostały o tym poinformowane i system się zablokował. Według opinii niektórych jednostek nie rozwiązało

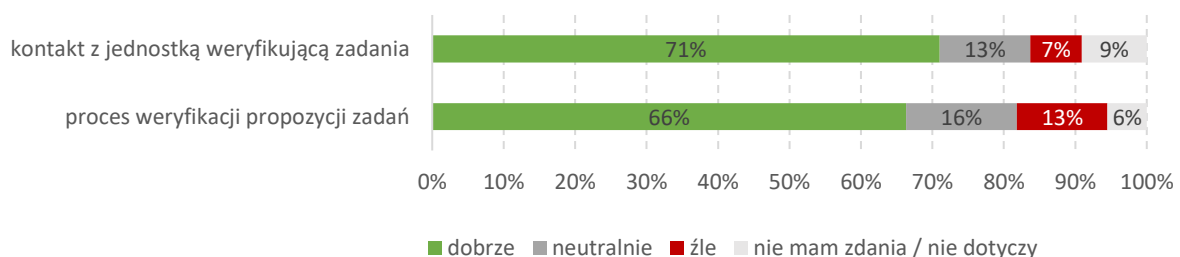
to wszystkich problemów z przesyłaniem projektów. W związku z problemem późnego odsyłania projektów przez jednostki, niezależnie od zablokowania systemu, pojawia się postulat wprowadzenia **maksymalnej liczby dni, w ciągu których jednostka po otrzymaniu propozycji zadania może ją odesłać, oraz maksymalnej liczby dni na wydanie opinii pomocniczej dla jednostki weryfikującej.**

Według przedstawicieli największych jednostek część projektów wpłynęła do nich w drugiej połowie lipca. **Część procesu weryfikacji przypadła zatem na sezon urlopowy.** W niektórych jednostkach pracownicy zaangażowani w proces BO poszli na urlop dopiero po zakończeniu weryfikacji. W wielu jednostkach podkreślano, że obciążenie weryfikacją projektów jest bardzo duże. Należy mieć na uwadze, iż bez rozłożenia procesu dopracowywania projektów w czasie lub zwiększenia zasobów osobowych w jednostkach weryfikujących trudno realistycznie planować działania zmierzające do zwiększenia liczby projektów oraz poprawienia jakości kontaktu z wnioskodawcą.

BUDOWANIE RELACJI MIĘDZY WNIOSKODAWCĄ A SAMORZĄDEM LOKALNYM

Blisko trzy czwarte badanych wnioskodawców pozytywnie oceniło kontakt z jednostką weryfikującą (71%). Etap **weryfikacji propozycji zadań** pozytywnie oceniło 66% wnioskodawców, zaś negatywnie – 13%.

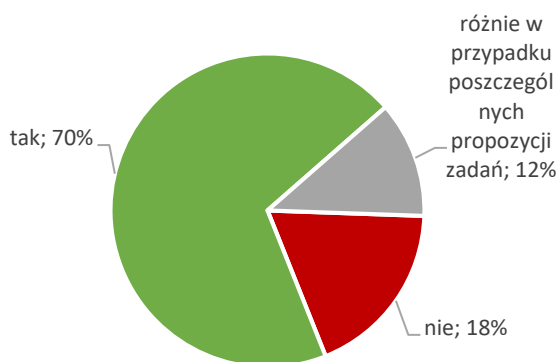
Ocena procesu weryfikacji (wnioskodawcy)

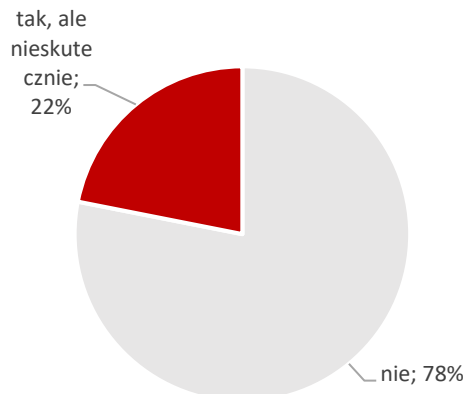
70% wnioskodawców deklaruje, że w trakcie etapu weryfikacji formalno-prawnej doszło do kontaktu między nimi a jednostką weryfikującą. W przypadku kolejnych 12% taki kontakt dotyczył przynajmniej jednej propozycji zadania.

Spośród 18% wnioskodawców, którzy nie mieli kontaktu z jednostką weryfikującą, **22% deklaruje, że podejmowało próby takiego kontaktu, lecz były one nieskuteczne.**

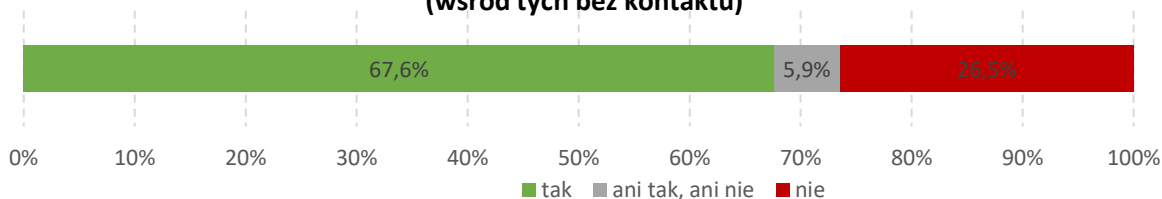
Czy nastąpił kontakt z jednostką weryfikującą?

Próba kontaktu (wśród tych bez kontaktu)

Potrzeba kontaktu z jednostką weryfikującą (wśród tych bez kontaktu)

Wśród wnioskodawców, z którymi nie doszło do kontaktu ze strony jednostki weryfikującej, **zdecydowana większość wskazywała, że istniała taka potrzeba (68%)**. Członkowie RBO, powołując się na swoje doświadczenia z rozpatrywania protestów, sugerują wprowadzenie obowiązkowego kontaktu jednostki z wnioskodawcą w sytuacji negatywnej weryfikacji. Wnioskodawcy zwracają uwagę, że **kontakt ze strony jednostki w przypadku negatywnej weryfikacji jest dla nich bardzo ważny**. Jeden z uczestników wywiadów grupowych opowiadał, że przedstawiciel ZDMK zatelefonował do niego z informacją o przyczynie negatywnej weryfikacji. Wskutek tego telefonu nastawienie wnioskodawcy do procesu pozostało pozytywne. Nie składał protestu, zamierza złożyć projekt ponownie w przyszłym roku.

Obecnie brakuje jednolitych zasad podejmowania kontaktu w przypadku negatywnej weryfikacji, **o której wiadomo już w trakcie procesu**. Niektóre jednostki – jeżeli wnioskodawca zadzwoni z pytaniem – informują o planowanej negatywnej weryfikacji. Inne jednostki we wcześniejszych edycjach kontaktowały się z wnioskodawcą po otrzymaniu negatywnej opinii innego wydziału, że projekt zostanie zweryfikowany negatywnie. Twierdzą one jednak, że otrzymały informację, iż przyjęte wytyczne sugerują, by tego nie robić. W trakcie wywiadów zwracano uwagę, że zdarzają się sytuacje, iż podczas procesu weryfikacji wiadomo już, że opinia jednostki będzie negatywna. Jeżeli podczas kontaktu inicjowanego przez wnioskodawcę nie informuje się go o tym, niejasność odpowiedzi **budzi frustrację wnioskodawcy i poczucie braku transparentności procesu**.

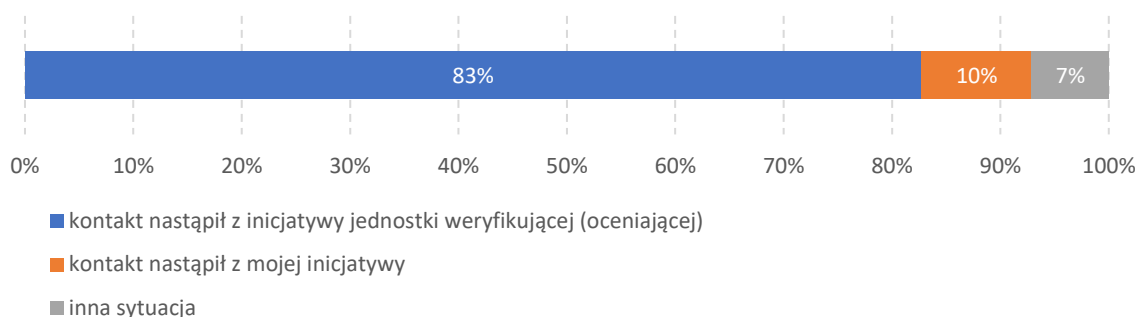
Podobna sytuacja występuje, gdy chodzi o dyskwalifikującą lokalizację. W przypadku niektórych projektów w takiej sytuacji kontakt jest podejmowany, w innych – nie. **Zasady te należy ujednoclić**.

Warto zwrócić też uwagę na zagadnienie kontaktu z wnioskodawcą przez jednostkę współpracującą. Niektóre jednostki zgłaszały wątpliwość, czy – wydając opinię jako jednostka pomocnicza – mogą, czy też nawet powinny kontaktować się z wnioskodawcą. Nie jest również jasne, czy jednostka prowadząca weryfikację może dać wnioskodawcy kontakt do jednostki wydającej opinię pomocniczą. Wydaje się, że umożliwienie wnioskodawcy kontaktu z jednostką współpracującą byłoby – z punktu widzenia wnioskodawcy – bardzo pożądane. Obecnie opinia jednostki opiniującej jest przedstawiana wnioskodawcy (w przeciwieństwie do opinii jednostki weryfikującej) jako ostateczna i niepodlegająca negocjacji. O tej niespójności w statusie opinii jednostki prowadzącej weryfikację oraz jednostki pomocniczej pisaliśmy też przy okazji dopracowywania projektów.

W celu ujednoczenia zasad kontaktu członkowie RBO sugerują także – na wzór Warszawy – wprowadzenie „karty projektu”, na której odnotowywano by m.in. kontakty podejmowane z wnioskodawcą.

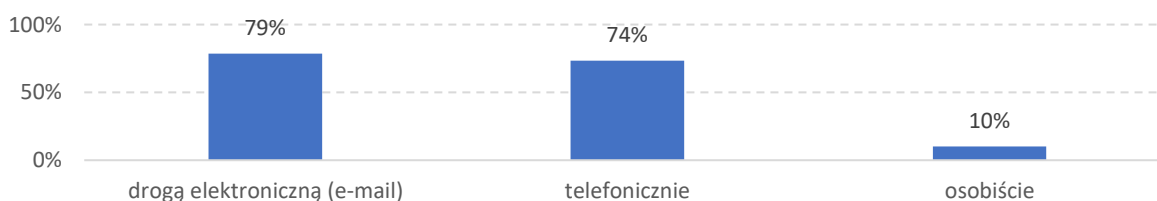
Obecnie 10% wnioskodawców podejmuje kontakt z jednostką weryfikującą z własnej inicjatywy. Warto byłoby promować częstsze kontakty z jednostką przed złożeniem propozycji zadania. Przedstawiciele jednostek weryfikujących uważają, że zintensyfikowanie kontaktu między wnioskodawcą a jednostką weryfikującą jest najlepszym sposobem na podniesienie jakości projektów oraz poprawę współpracy pomiędzy UMK a wnioskodawcami.

Kto zainicjował kontakt z jednostką weryfikującą? (wśród tych z kontaktem)

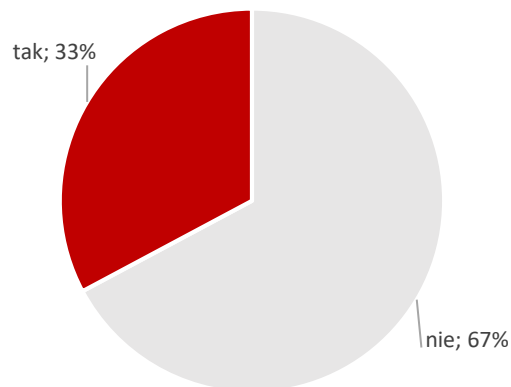
Wśród wnioskodawców, którzy mieli kontakt z jednostką weryfikującą, 83% deklaruje, że do kontaktu doszło z inicjatywy jednostki weryfikującej.

Forma kontaktu z jednostką weryfikującą (wśród tych z kontaktem)

Kontakt z jednostką weryfikującą najczęściej następował drogą elektroniczną (79%) oraz przez telefon (74%).

Kontakt z numerem kontaktowym BO

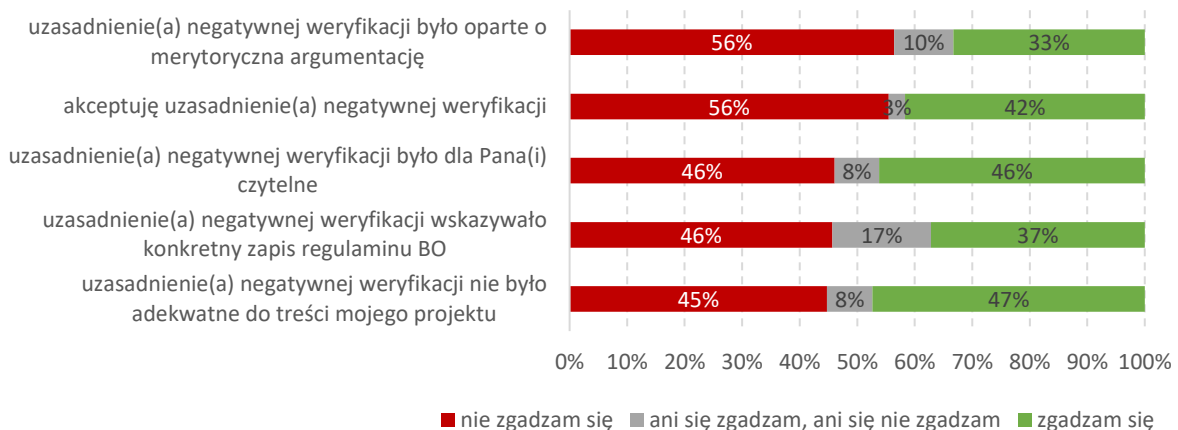

Jedna trzecia wnioskodawców kontaktowała się z infolinią BO w Referacie ds. Partycypacji i Dialogu (33%). Ponad trzy czwarte osób kontaktujących się oceniło pozytywnie ten kontakt (77%), pozostali wskazali odpowiedź neutralną.

Podsumowując wątek intensyfikacji kontaktu z wnioskodawcą, trzeba dodać, że przedstawiciele jednostek, które weryfikują najwięcej projektów, podkreślają, iż przy obecnym obłożeniu pracą nie są w stanie znacząco rozbudować kontaktu z wnioskodawcą w trakcie procesu weryfikacji. Wskazują także, że często niepodjęcie kontaktu wynika z **braku czasu i jest koniecznym wyborem, a nie preferencją jednostki**. Przedstawiciele tych jednostek zwracają jednak uwagę na fakt, że możliwe jest rozbudowanie kontaktu z wnioskodawcą i podjęcie wspólnej pracy nad projektem w okresie składania propozycji zadań. Należy również zwrócić uwagę, że uzyskanie zrozumienia wnioskodawcy dla racji formalnych bywa dla jednostek weryfikujących dużym wyzwaniem. Pojawiają się głosy, że niektórzy wnioskodawcy, zwłaszcza ci, którzy składają duże i skomplikowane projekty, to osoby, którym bardzo trudno zrozumieć argumentację i punkt widzenia jednostki weryfikującej oraz późniejszego realizatora zadania.

Wcześniej wymienione wyzwania sugerują, że negatywna weryfikacja projektu, z punktu widzenia budowania relacji z wnioskodawcą, jest momentem obciążonym dużym ryzykiem. Jest to moment, w którym wnioskodawca, wskutek niezrozumienia przyczyn negatywnej weryfikacji, może się zniechęcić do całego procesu. Może dojść do sytuacji, że wnioskodawca zgłasza zastrzeżenia, iż nie umożliwiono mu poprawienia jego propozycji zadania.

Stwierdzenie dotyczące weryfikacji

Blisko połowa tych wnioskodawców, których propozycje zadań oceniono **negatywnie, nie uznaje uzasadnienia tej decyzji za merytoryczną** (56%), czytelną (46%), adekwatną do treści projektu (45%) i odnoszącą się do konkretnego zapisu regulaminu BO (46%). Należy zadbać o to, żeby – w miarę możliwości – rozładować napięcie, jakie powstaje z tego powodu, np. przez wprowadzenie obowiązkowego kontaktu (na etapie weryfikacji) z wnioskodawcą, który złożył propozycję zadania, która została zweryfikowana negatywnie.

Kontrowersje dotyczące **negatywnych weryfikacji dotyczą wielu zagadnień**. Dla wnioskodawców nie jest jasne, na jakim etapie np. **zamiar sprzedaży działki może stać się powodem odrzucenia wniosku**. Dyskusję wywołał także sposób weryfikacji projektów dotyczących monitoringu i uzasadnianie negatywnych weryfikacji faktem, że w ocenie urzędnika dane miejsce jest bezpieczne. Innym problemem są projekty, które pokrywają się swoim zakresem z np. zajęciami już realizowanymi. Obecnie takie projekty są weryfikowane negatywnie. Przedstawiciele urzędu wskazują jednak, że **brakuje w Regulaminie jednoznacznej podstawy do tych negatywnych weryfikacji**. Z punktu widzenia jednostek weryfikujących problemem bywa status terenu. Regulamin BO mówi, że grunt musi się znajdować we władaniu Gminy Kraków. Jednostka ma wątpliwość, czy wobec gruntów znajdujących się obecnie we władaniu Gminy Kraków, ale w stosunku do których toczy się spór, jednostka realizująca może podpisać oświadczenie o prawie dysponowania nieruchomością na cele budowlane.

Zgodnie z Regulaminem propozycja zadania musi być zgodna „z obowiązującymi w mieście planami, politykami, strategiami, programami i innymi uchwałami Rady i zarządzeniami Prezydenta”. Część wnioskodawców biorących udział w wywiadach grupowych, niektórzy przedstawiciele jednostek weryfikujących oraz część członków RBO zwraca uwagę, że w wielu przypadkach nie jest dla nich jasne, jakie są wymogi minimalne, by dane stanowisko (czy plan) mogło zostać uznane za plan, politykę lub strategię. Dla przykładu jako plany miasta traktowano **wstępne rozmowy prowadzone na temat wykorzystania jakiegoś terenu** lub przyjętą **wewnątrz jednostki organizacyjnej praktykę** sposobu realizowania projektów. Dla naszych rozmówców nie było jasne, czy jest to interpretacja poprawna.

Dla większej przejrzystości procesu weryfikacji zasadne byłoby stworzenie osobnej rubryki, w której **jednostka weryfikująca wskazywałaby, w sprzeczności z którymi zapisem Regulaminu stoi propozycja zadania**, oraz – w przypadku zapisu o zgodności z polityką miejską – **wskazanie dokumentu opisującego tę politykę**, aby umożliwić wnioskodawcy zapoznanie się z nią. Ułatwiłoby to również RBO ocenę uzasadnień weryfikacji negatywnych na etapie rozpatrywania protestów.

OGRANICZENIE PROJEKTÓW DUBLUJĄCYCH SIĘ

Cel związany z **ograniczeniem projektów dublujących się nie zawsze udaje się osiągnąć**. Jeden z wnioskodawców opisał w mailu następującą sytuację: „było kilka takich samych projektów, np. pojniki czy zielone przystanki, dwa projekty zakładające wprowadzenie «zielonych przystanków», przez co głosy na inicjatywę zostaną rozłożone na dwa projekty i nawet jeśli większość ludzi będzie chciała zielonych przystanków, poprzez rozłożenie głosów na dwa niemal identyczne projekty żaden może nie dostać wystarczającej liczby głosów”.

Wnioski

Etap weryfikacji propozycji zadań jest **często pierwszym i ostatnim** punktem styku wnioskodawcy z komórkami organizacyjnymi urzędu i z miejskimi jednostkami organizacyjnymi. Od przejrzystości zasad weryfikacji, rzetelności jej realizacji i czytelnej komunikacji jej rezultatów zależy **charakter relacji budowanej z wnioskodawcą**. Działania, które usprawnią ten proces, mają szansę wpłynąć pozytywnie na tę relację i dalsze zaangażowanie wnioskodawcy w proces zarządzania miastem.

Jednocześnie, etap ten jest istotnym **obciążeniem dla jednostek weryfikujących**, które posiadają ograniczone zasoby do jego realizacji w krótkim czasie. Wpływa to znacząco na rzetelność weryfikacji i podnosi **ryzyko poddanie pod głosowanie propozycji zadań, które będą niemożliwe do realizacji**. Z tej perspektywy istotne jest **ułatwienie jednostkom weryfikującym** realizację tych zadań.

Niektóre jednostki weryfikujące sugerują, że osiągnięto limit liczby propozycji zadań, które jednostki mogą zaopiniować we wskazanym czasie. Jednocześnie, biorąc pod uwagę rekomendacje ewaluacyjne, istnieje konieczność intensyfikacji kontaktu jednostek weryfikujących z wnioskodawcami, co również będzie czasochłonne. Oznacza to potrzebę ograniczenia liczby weryfikowanych propozycji zadań przez jednostki (np. przez proces preselekcji lub wydłużenie czasu konsultacji przed ich złożeniem), zminimalizowania stopnia ich złożoności lub zwiększenia zasobów ludzkich w jednostkach weryfikujących.

Na tym etapie kończy się też relacja BO z blisko połową wnioskodawców. Są to mieszkańcy, którzy **w równym stopniu zaangażowali się w opracowanie propozycji zadań** czy zebranie list poparcia, co wnioskodawcy, których propozycje zadań zostały zaopiniowane pozytywnie. Dlatego istotne jest **budowanie relacji również z tą grupą wnioskodawców**. Relację tę można budować poprzez czytelne komunikowanie im uzasadnień, angażowanie ich w kolejnych edycjach BO (np. przez opracowanie recenzji, co można poprawić w ich projekcie w następnym roku), wysłanie podziękowań za złożony projekt, skontaktowanie ich z jednostką lub osobą, która pomoże dopracować lub wdrożyć projekt w innej postaci.

Warto również zwrócić uwagę na fakt, że wśród części głosujących istnieje **domniemanie, iż propozycje zadań są weryfikowane pod względem merytorycznym** – tzn. czy proponowane zadania efektywnie rozwiązują sygnalizowane przez mieszkańców problemy (np. przeciwdziałanie smogowi, poprawa bezpieczeństwa za pomocą monitoringu wizyjnego).

Aktualnie nie jest to zadaniem jednostek weryfikujących, których rola sprowadza się do weryfikacji propozycji zadań pod kątem zgodności z regulaminem BO. Jednocześnie, w przypadku pozytywnej weryfikacji propozycji zadania, jednostki weryfikujące mają obowiązek wypełnienia rubryki „**charakterystyka długoterminowych skutków**”. Część jednostek weryfikujących nie rozumie celu tej rubryki, uważając ją za niepotrzebną. W znacznej części propozycji zadań w rubryce tej pojawia się skrót planowanych przez wnioskodawców działań, bez rzeczywistej oceny ich oddziaływania na społeczność lokalną. Dodatkowo, na stronie propozycji zadania dostępnej dla osób głosujących, rubryka ta prezentowana jest w sposób, który sugeruje, że jest to opinia wnioskodawcy – brakuje tam informacji o tym, kto wydał taką opinię.

Gdyby w tej rubryce znalazła się **opinia o skuteczności planowanych przez wnioskodawcę działań** (rodzaj recenzji), umożliwiłoby to przekazanie tej informacji osobom głosującym.

Umieszczenie w tej rubryce opinii jednostki miałoby **walor edukacyjny** dla mieszkańców oraz umożliwiłoby jednostce wyrażenie ewentualnych wątpliwości w sytuacji propozycji zadania, która spełnia wymogi Regulaminu, ale budzi inne zastrzeżenia (np. wątpliwości wobec skuteczności zaproponowanych rozwiązań). Klarowne oznaczenie tego jako opinii jednostki pozwoliłoby osobie głosującej wyrobić sobie własną opinię na temat propozycji zadania.

Wśród części interesariuszy BO istnieje opór przed takim rozwiązaniem, ze względu na ryzyko wpływania przez UMK na wyniki głosowania. Niemniej, realizując rolę edukacyjną BO oraz zaspokajając potrzebę jednostek weryfikujących do wyrażenia swojej opinii, warto rozważyć takie rozwiązanie.

ETAP IV. SKŁADANIE I ROZPATRYWANIE PROTESTÓW

Założenia

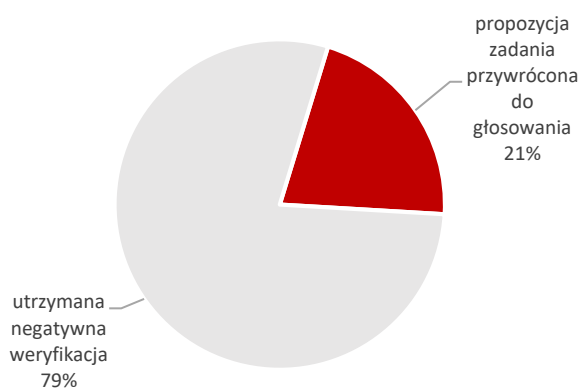
Przyjętymi celami tego etapu są:

- ✓ minimalizacja napięć związanych z negatywną weryfikacją propozycji zadania,
- ✓ minimalizacja liczby propozycji zadań nieprawidłowo odrzuconych,
- ✓ umożliwienie wnioskodawcy odwołania się od negatywnej weryfikacji propozycji zadania,
- ✓ wychwycenie projektów, które mogą zostać dostosowane do wymogów Regulaminu.

Realizacja

Na 338 propozycji zadań, zweryfikowanych negatywnie z powodów prawnych, zgłoszono 99 protestów wobec negatywnej weryfikacji (29%).

Rezultat rozpatrywania protestu

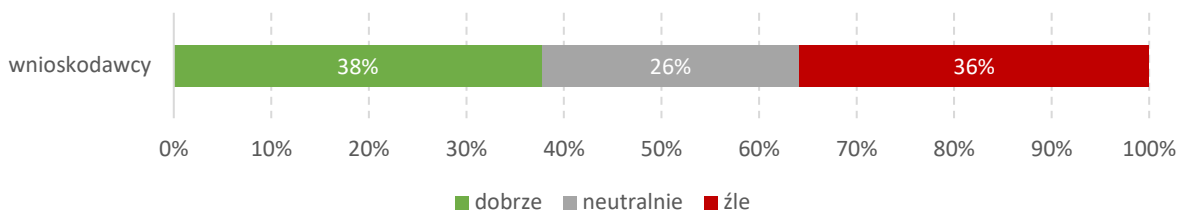
W trakcie procesu rozpatrywania protestów do głosowania przywrócono 21 propozycji zadań (21%). W pozostałych przypadkach utrzymano negatywną weryfikację propozycji zadań.

Wyniki badań

MINIMALIZACJA NAPIĘĆ ZWIĄZANYCH Z NEGATYWNĄ WERYFIKACJĄ PROPOZYCJI ZADANIA

Ocena procesu rozpatrywania protestów wywoływała najwięcej emocji wśród wnioskodawców. Ponad jedna trzecia wnioskodawców oceniających ten etap **oceniła go negatywnie (36%)**.

Ocena procesu rozpatrywania protestów (wnioskodawcy)

Stwierdzenia dotyczące protestów (N16)

Duża część wnioskodawców, którzy uczestniczyli w protestach i wypełnili ankietę ewaluacyjną (16 osób), **negatywnie oceniła ten etap**. Należy zwrócić uwagę, że 50% wnioskodawców nie zgadza się z twierdzeniem, że spotkanie odbyło się w miłej atmosferze. Wydaje się, że ten aspekt rozpatrywania protestu stosunkowo łatwo można dopracować, witając wnioskodawcę, tłumacząc zasady rozpatrywania protestu, po czym dziękując mu za udział w spotkaniu.

Zarówno wśród przedstawicieli jednostek weryfikujących, jak i wśród wnioskodawców pojawiały się odczucia, że druga strona jest zamknięta na argumenty.

Wnioskodawcy i członkowie RBO zwracali uwagę, że zdarzało się, iż w trakcie protestów jednostki weryfikujące zgłaszały **nowe zastrzeżenia, których nie było w negatywnym uzasadnieniu**. Było to kontrowersyjne dla wnioskodawców. Postulują oni, by jednostki nie mogły na protestach podnosić

nowych argumentów. Jest to zrozumiałe, biorąc pod uwagę możliwość przygotowania się przez wnioskodawcę do protestu.

Jeden z wnioskodawców zwraca uwagę, że był zastępowany przez pełnomocnika podczas rozpatrywania protestu. Pełnomocnik ustosunkował się do wszystkich twierdzeń z uzasadnienia negatywnej weryfikacji. Niestety, podczas rozpatrywania protestu pojawiły się nowe argumenty, których nie było w uzasadnieniu, a pełnomocnik nie był w stanie się do nich ustosunkować, choć – według słów wnioskodawcy – on sam, gdyby miał taką możliwość, mógłby te wątpliwości rozwiązać. Należy jednak zauważyć, że konsekwencją braku możliwości zgłaszania dodatkowych zastrzeżeń przez jednostkę jest konieczność całościowej analizy projektu przez jednostkę weryfikującą w każdym przypadku.

Zgodnie z Regulaminem prezydent organizuje spotkanie konsultacyjne z udziałem wnioskodawcy (lub osoby przez niego pisemnie upoważnionej) oraz właściwych komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Krakowa lub miejskich jednostek organizacyjnych. Regulamin nie określa przebiegu spotkania konsultacyjnego (tzw. protestu). Podczas obserwacji uczestniczącej procesu stwierdzono, że część przedstawicieli jednostek weryfikujących na początku protestu przedstawia swoje stanowiska bez ustosunkowania się do treści złożonego projektu. Wydaje się, że **standardem i początkiem dyskusji podczas rozpatrywania protestu powinno być ustosunkowanie się do treści protestu wnioskodawcy.**

W trakcie wywiadów z wnioskodawcami zgłoszono również inne **problemy organizacyjne**. Jedna z wnioskodawczyń przegapiła rozpatrywanie swojego protestu. Czekwała na wezwanie, ale gdy weszła na salę, jej protest był już rozstrzygnięty, dla niej niekorzystnie. Inny wnioskodawca był rozczarowany faktem, że wyznaczono termin spotkania w dniu, w którym nie mógł w nim uczestniczyć, i mimo kilkukrotnych próśb nie udało mu się tego terminu zmienić. Trzeba jednak dodać, że inny wnioskodawca podkreślał, iż dostosowano termin rozpatrzenia protestu do jego prośby. Wnioskodawcy zwracali także uwagę na to, że po negatywnej weryfikacji z systemu zniknęły dane urzędnika weryfikującego.

Według oceny niektórych członków RBO część protestów miała miejsce **ze względu na brak kontaktu z wnioskodawcą na etapie weryfikacji zadania**. Część członków RBO zwróciła także uwagę na to, że wyznaczenie terminu rozpatrywania protestów podczas wakacji sprawia, iż niektórzy mieszkańcy nie mogą uczestniczyć w proteście lub odebrać wiadomości.

Zgodnie z Regulaminem prezydent, po zapoznaniu się z opiniami przedstawionymi na spotkaniu konsultacyjnym i opinią Rady Budżetu Obywatelskiego, rozpatruje wniesiony protest. Z przyjętych projektów tworzona jest lista projektów, które są następnie poddane pod głosowanie mieszkańców. Takie zapisy Regulaminu powodują, że wnioskodawcy, których projekt został przywrócony do głosowania przez RBO, lecz odrzucony przez prezydenta, dowiadują się o tym dopiero podczas sprawdzania listy projektów do głosowania, **co rozczarowuje i budzi kontrowersje**. Nie są informowani o fakcie i przyczynie odrzucenia przez prezydenta stanowiska RBO. Wnioskodawcy nie są także informowani podczas spotkania konsultacyjnego, że opinia RBO nie ma charakteru ostatecznego.

WNIOSKI

Etap rozpatrywania protestów jest jednym z **trudniejszych doświadczeń dla wnioskodawcy**. Brak komunikacji z jednostką weryfikującą, nieczytelność uzasadnienia, potrzeba publicznej obrony propozycji zadania, przy jednoczesnym zaangażowaniu mieszkańca, sprawiają, że posiedzenie **nad rozpatrywaniem protestu staje się spotkaniem emocjonalnym**.

Z tej perspektywy istotne są rekomendacje dotyczące etapu weryfikacji, mające na celu **zwiększenie jego przejrzystości i zadbanie o czytelną komunikację z wnioskodawcami w przypadku protestów**, np. wprowadzenie obowiązku kontaktu z wnioskodawcą w razie negatywnej weryfikacji czy ujednoczenie zasad wprowadzania zmian w lokalizacji.

ETAP VA. PROMOCJA GŁOSOWANIA

Założenia

Cele tego etapu to:

- ✓ zachęcenie mieszkańców **do udziału w głosowaniu**,
- ✓ **budowa wizerunku** budżetu obywatelskiego wśród mieszkańców,
- ✓ **przekazanie kluczowych informacji o organizacji budżetu obywatelskiego** (termin, sposób głosowania, uprawnienie do głosowania),
- ✓ **edukacja mieszkańców w zakresie potrzeb mieszkańców** oraz sposobu funkcjonowania miasta,
- ✓ **zaangażowanie mieszkańców** w sprawy miasta.

Realizacja

Typ promocji	Medium
Wydarzenia	konferencje prasowe, komunikaty w parafiach krakowskich, list do metropolity krakowskiego oraz kanclerzy wyższych uczelni z prośbą o wsparcie BO, list do pracowników UMK i MJO, mailing do rad dzielnic, przekazanie pakietów promocyjnych rzecznikom MJO, losowanie nagród wśród osób głosujących
Outdoor	wystawa zrealizowanych projektów rozmieszczona w 20 lokalizacjach, plansze reklamowe w bankomatach (440), billboardy (50), billboardy ZDM (2), citylight (50), citylight ZDM (80), plakaty B1 (1020), siatka na NCK, tablice ledowe AMS
Komunikacja miejska	Bus-TV (300 autobusów, 50 tramwajów), automaty KKM (130), branding tramwaju (1), reklama na oparciach foteli w komunikacji miejskiej (300)
Plakaty	plakaty A3 ogólnowizerunkowe (3000), kolportaż do rad dzielnic, budynków UMK, punktów konsultacyjnych samorządowych placówek edukacyjnych i kulturalnych, parafii, klubów seniora, kół rencistów i emerytów, CAS, PAL, ZBK, punktów informacyjnych ZDM; udostępnione ambasadorom BO, na wyższych uczelniach; plakaty A3 „Tutaj możesz zagłosować!” (500); plakaty A4 ogólnowizerunkowe (7000), kolportaż do spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych
Ulotki	ulotki (15 000), kolportaż do rad dzielnic, SZ/KD/OU/PI/MOPS/PT/ZBK/ZDM i innych MJO, do wnioskodawców
Wydawnictwa	broszura informacyjna z projektami do głosowania (5500)
Prasa	Fakt (3 emisje), Głos – Tygodnik Nowohucki (2 emisje), Gazeta Wyborcza (1 emisja), dwutygodnik miejski Kraków.pl (2 emisje), Nowy Kurier Krakowski (1 emisja), biuletyny informacyjne rad dzielnic
Internet	LoveKraków.pl, krknews.pl, UAinKRAKÓW, Radio Kraków, telewizja internetowa Kraków.pl, mailing do bazy wnioskodawców pozytywnie zweryfikowanych projektów, strony rad dzielnic, strony MJO, BIP, Magiczny Kraków, newsletter biuletynu Kraków.pl
Media społecznościowe	Facebook, YouTube Miasto Kraków, Twitter Kraków
Gadżety	gadżety reklamowe, zakup 100 tabletów do rozlosowania wśród głosujących

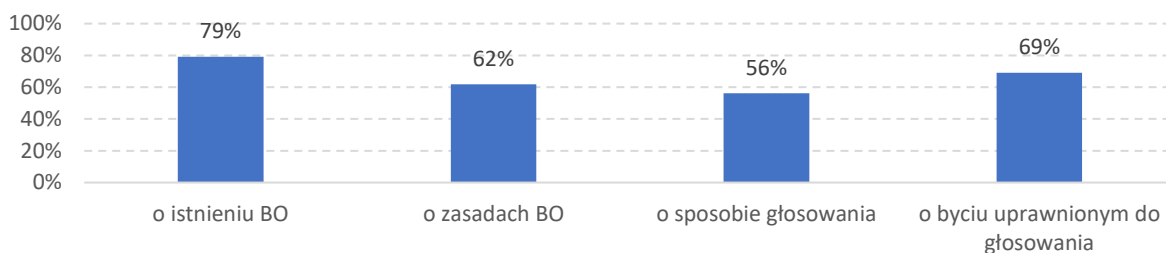
Działania promocyjne trwały od początku sierpnia do połowy listopada – najbardziej zintensyfikowane działania nastąpiły we wrześniu.

Wyniki badań

BUDOWA WIZERUNKU BUDŻETU OBYWATELSKIEGO WŚRÓD MIESZKAŃCÓW

Blisko 80% mieszkańców Krakowa deklaruje, że **wie o istnieniu BO (79%)**. Wiedzę o **zasadach i sposobie głosowania** w BO zadeklarowało kolejno 62% i 56% mieszkańców. 69% mieszkańców wie o tym, że są **uprawnieni do głosowania w BO**.

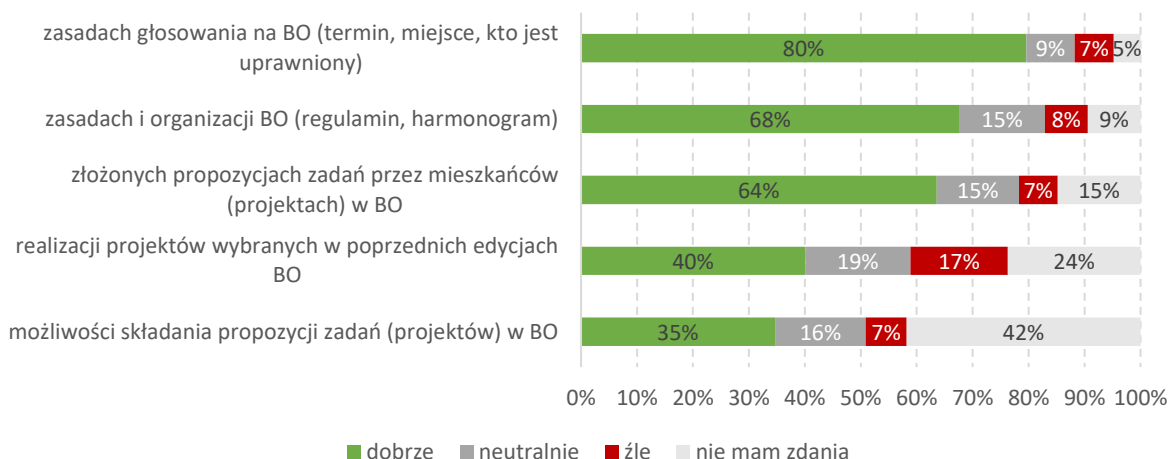
Wiedza o budżecie obywatelskim (ogół mieszkańców)

PRZEKAZANIE KLUCZOWYCH INFORMACJI O ORGANIZACJI BUDŻETU OBYWATELSKIEGO

Zdecydowana większość osób głosujących **pozytywnie oceniła dostępność informacji o zasadach głosowania na BO (80%), zasadach i organizacji BO (68%) oraz złożonych propozycjach zadań przez mieszkańców (64%)**.

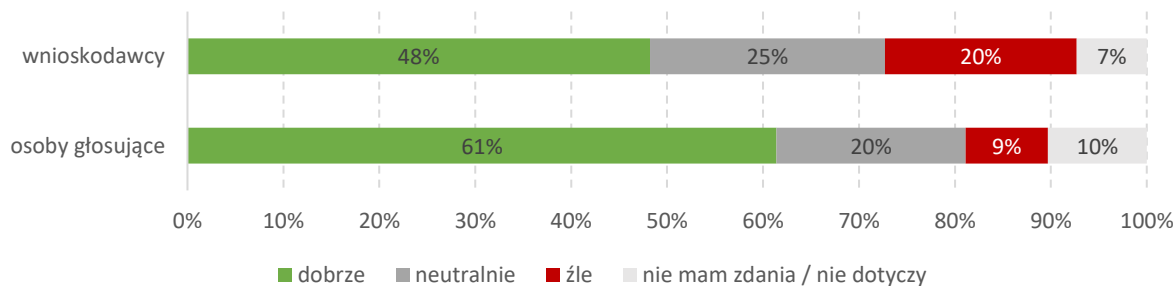
Ocena dostępności informacji o... (osoby głosujące)

ZACHĘCENIE MIESZKAŃCÓW DO UDZIAŁU W GŁOSOWANIU

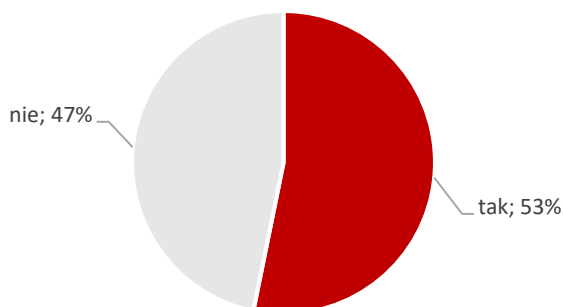
Blisko co drugi wnioskodawca oceniał pozytywnie promocję etapu głosowania w BO (48%). Wśród osób głosujących ten odsetek był wyższy i wyniósł 61%.

Ocena promocji głosowania BO

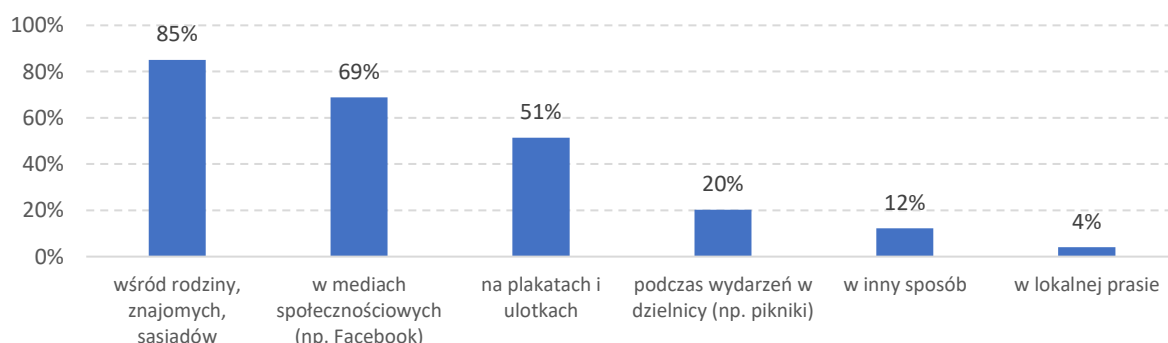

Wśród badanych mieszkańców Krakowa ponad połowa zadeklarowała, że zetknęła się z kampanią promocyjną BO (53%).

Czy zetknął się z kampanią promocyjną BO? (ogół mieszkańców Krakowa)

Sposoby promocji propozycji zadań przez wnioskodawców

Wnioskodawcy najczęściej wskazywali, że promowali swoje propozycje zadań osobiście wśród rodziny, znajomych lub sąsiadów (85%), w mediach społecznościowych (69%) oraz poprzez plakaty i ulotki (51%).

Gdzie osoba głosująca zetknęła się z informacją o BO? (osoby głosujące)

Osoby głosujące zetknęły się z informacją o BO najczęściej na Facebooku (47%), na plakacie (46%), w portalu internetowym (43%) albo w trakcie rozmowy z rodziną, znajomymi lub sąsiadami (37%).

Promocja głosowania odbywa się również w szkołach za pośrednictwem młodzieżowych ambasadorów BO oraz aktywistów BO. Szkoły otrzymują informację o BO z Wydziału Edukacji za pośrednictwem portalu edukacyjnego. Oprócz tego Referat ds. Partycypacji i Dialogu wysyła niezależnie korespondencję mailową do szkół. Członek RBO zwrócił uwagę, że Wydział Edukacji kieruje swój przekaz tylko do placówek samorządowych, co sprawia, że placówki społeczne nie otrzymują żadnej informacji.

W promocji postawiono nacisk na promocję głosowania w BO (jego termin i zasady). W celu promocji projektów wydano publikację zawierającą spis wszystkich zadań, która jednak była dostępna tylko w punktach do głosowania. W toku badania zarówno wnioskodawcy, jak i głosujący wypowiadali się bardzo pozytywnie o tej publikacji. Wnioskodawcy jednak wciąż wyrażają niedosyt przestrzeni, w której mogliby prezentować swoje projekty. Warto zwrócić w tym miejscu uwagę, że wg przedstawicieli Wydziału Komunikacji Społecznej, przesunięcie terminu głosowania na jesień bardzo utrudniłoby promocję BO poprzez projekty. Wiąże się to z faktem, że w okresie letnim organizowane są pikniki i inne wydarzenia plenerowe – tę przestrzeń udostępnia się wnioskodawcom do prezentowania ich propozycji zadań. Zwrócono także uwagę, że obecną formułę promocji, skupiającą się na przekazie profrekwencyjnym, można by porównać do wyborów parlamentarnych, w których promuje się jedynie sam fakt głosowania, nie udostępniając kandydatom przestrzeni do zaprezentowania się. Stworzenie przestrzeni, w której wnioskodawcy

mogliby prezentować swoje projekty, jest bardzo ważne, gdyż o ile promocja w mediach społecznościowych jest dostępna dla znacznej części wnioskodawców, o tyle wyjście z informacją o swoim projekcie w przestrzeń dzielnicy i miasta jest dużo trudniejsze.

Ważną rolę w zachęcaniu do głosowania odgrywają **wnioskodawcy promujący swoje projekty**. Strona budżetu obywatelskiego umożliwia generowanie plakatów, banerów, ulotek dot. projektu. Wnioskodawcy postulują, by po pozytywnej weryfikacji każdy **wnioskodawca otrzymał pakiet promocyjny oraz by opracować zestaw dobrych praktyk promocyjnych**. Wnioskodawcy zachęcali do swoich projektów osobiście albo poprzez: profil na Facebooku, ogłoszenia, plakaty. Wnioskodawcy jednego z projektów zorganizowali mobilny punkt do głosowania w lokalnym kościele. W punkcie tym znajdowały się informacje o wszystkich projektach dzielnicowych, wskazywano również, które projekty ogólnomiejskie są zlokalizowane najbliżej dzielnicy XII, zaś w trakcie głosowania promowano także własny projekt.

Wśród respondentów, którzy negatywnie ocenili promocję BO, ponad 800 osób w ankiecie przeprowadzonej wśród osób głosujących, w pytaniu otwartym o promocję BO wpisało, że promocja była dla nich słabo zauważalna lub niezauważalna (ankieta ewaluacyjna z osobami głosującymi).

W wywiadach z wnioskodawcami, członkami RBO oraz w ankietach ewaluacyjnych składanych przez osoby głosujące pojawia się dużo głosów, że **mało czytelna była informacja o możliwości i sposobie głosowania przez dzieci i młodzież**.

Wnioski

Prowadzona kampania promocyjna **efektywnie informuje mieszkańców o istnieniu BO oraz – w większości przypadków – o jego zasadach i terminie głosowania**: idea BO miasta Krakowa jest **rozpoznawalna przez większość krakowian** i cieszy się dobrą opinią ogółu mieszkańców.

Jednocześnie, **znajomość BO nie wpływa znacząco na wzrost frekwencji w głosowaniu**. Należy przyjąć, że zależy ona od innych czynników: atrakcyjności propozycji zadań czy ogólnego zaangażowania społecznego mieszkańców Krakowa.

W promocji **niewykorzystany pozostaje potencjał osób głosujących w poprzednich edycjach**.

ETAP VB. GŁOSOWANIE MIESZKAŃCÓW NA PROJEKTY

Założenia

Przyjęto, że celami tego etapu są:

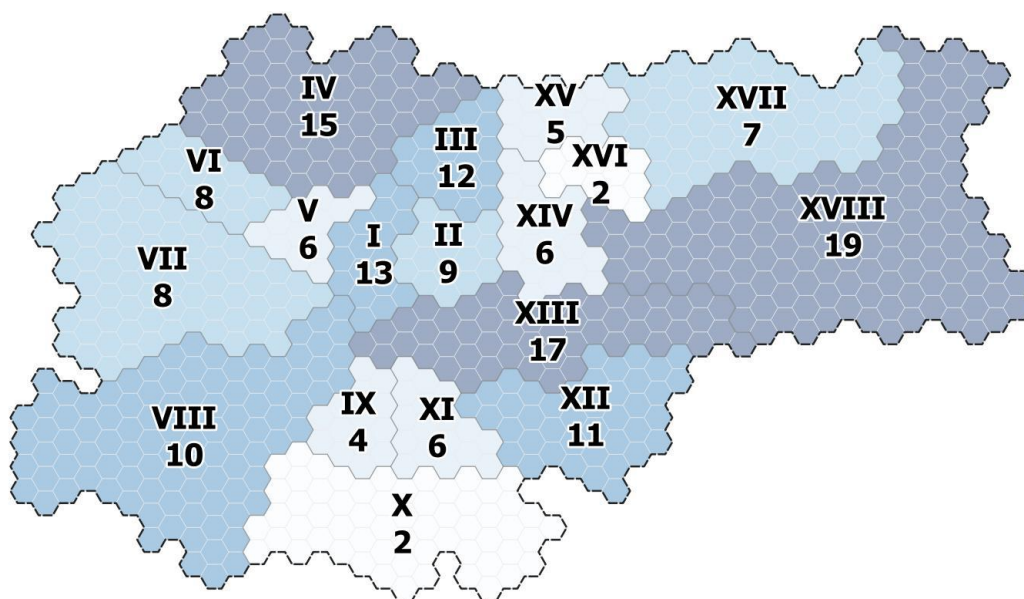
- ✓ zachęcenie mieszkańców do **zapoznania się z propozycjami zadań**,
- ✓ **edukacja mieszkańców o potrzebach poszczególnych grup mieszkańców** i proponowanych projektach,
- ✓ umożliwienie **sprawnego oddania głosu**,
- ✓ zapewnienie **rzetelności procesu głosowania**,
- ✓ **zapobieganie wykluczeniu z procesu głosowania** na BO konkretnych grup społecznych.

Realizacja

ORGANIZACJA GŁOSOWANIA

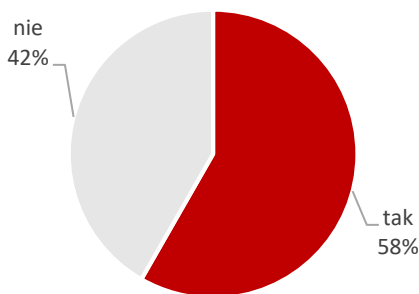
W VI edycji budżetu obywatelskiego Krakowa mieszkańcy mogli głosować drogą elektroniczną oraz bezpośrednio (papierowo). Dla mieszkańców przygotowano **150 punktów do głosowania**, w których mogli oni oddać swój głos w formie papierowej. Oprócz tego funkcjonował **mobilny punkt głosowania**, który pojawiał się w trakcie wydarzeń miejskich oraz w popularnych miejscach w Krakowie (uczelnie, punkty przesiadkowe). Poniższa grafika prezentuje liczbę punktów do głosowania w poszczególnych dzielnicach.

Liczba punktów do głosowania w poszczególnych dzielnicach

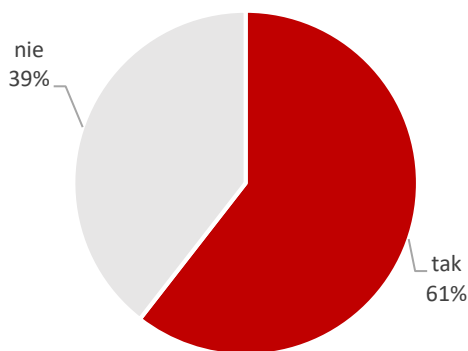

Punkty do głosowania organizowane były m.in. w siedzibach rad dzielnic, ośrodkach kultury i ich filiach, filiach Biblioteki Kraków, ośrodkach Programu Aktywności Lokalnej i centrach aktywności seniora.

**Punkt do głosowania –
dostępność dla
niepełnosprawnych**

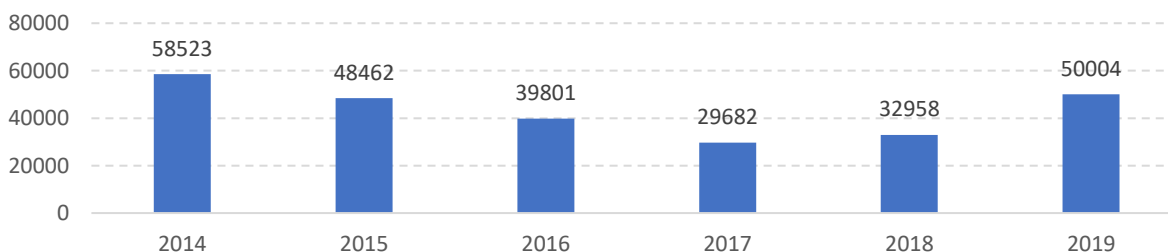
**Punkt do głosowania –
dostępność komputera**

Ponad połowa punktów do głosowania była przystosowana dla osób niepełnosprawnych (58%). Podobny odsetek posiadał dostęp do komputera (61%).

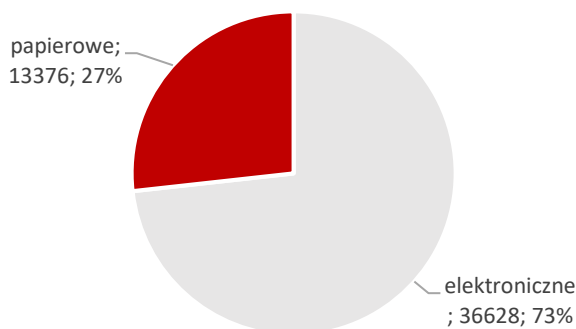
GŁOSOWANIE

Liczba ważnych głosów - BO Kraków

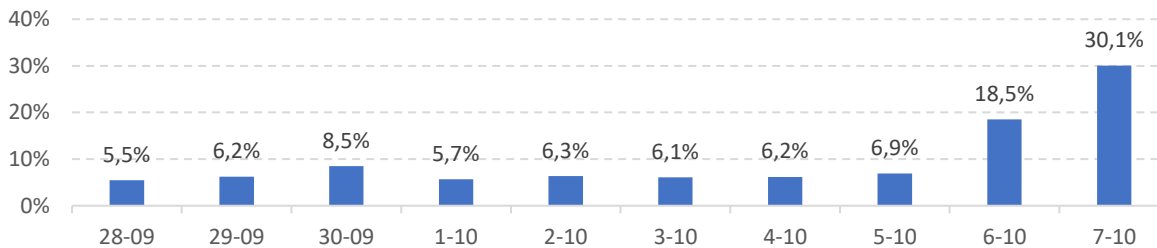
W 2019 roku w BO Krakowa oddano 53 647 głosów, w tym 50 004 głosów ważnych. Przy uwzględnieniu wszystkich głosów frekwencja wyniosła 7%.

Rodzaje głosów (ważne)

Blisko trzy czwarte głosów oddano za pośrednictwem platformy internetowej (73%). W pozostałych przypadkach mieszkańcy głosowali za pomocą papierowych kart do głosowania (27%).

Dzień głosowania elektronicznego

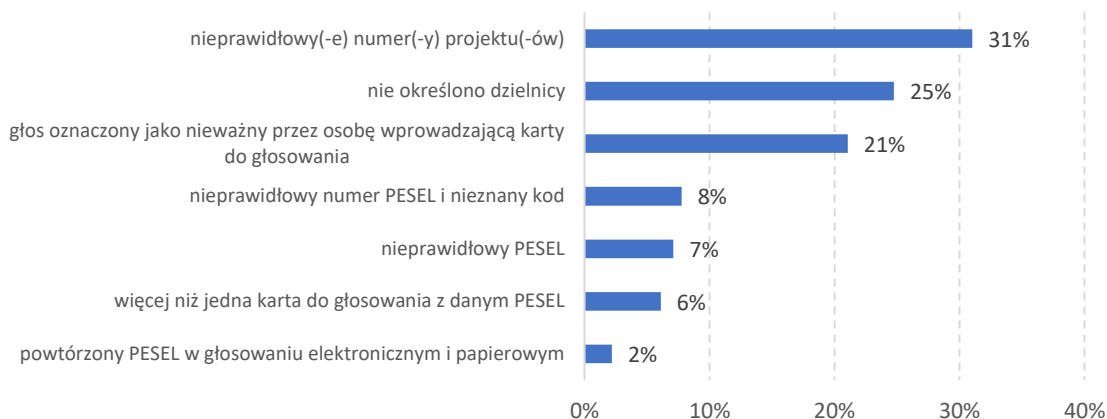

Blisko połowę głosów elektronicznych mieszkańcy oddali w ciągu ostatnich dwóch dni głosowania (49%). W pozostałych dniach głosowania proporcja głosujących rozkładała się równomiernie.

GŁOSY NIEWAŻNE

W trakcie weryfikacji etapu głosowania **3643 głosów** uznano za nieważne (6,8% głosów). W dominującej większości dotyczyło to głosów papierowych (99%).

Kategoria przyczyny nieważności głosu

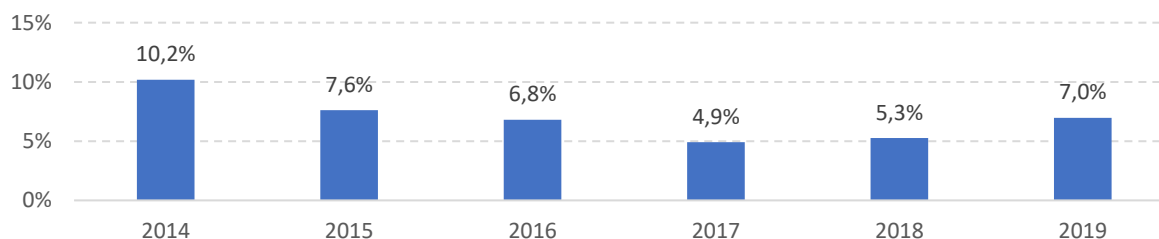

Powyższy wykres prezentuje **kategoryzację przyczyn nieważności głosów**. Najczęstsze kategorie to: wpisanie **nieprawidłowych numerów propozycji zadań** (31%), **nieokreślenie dzielnicy** (25%) lub **kombinacja kilku braków** (21%). Jednym z możliwych sposobów na zmniejszenie liczby głosów nieważnych jest przygotowanie kart do głosowania osobnych dla każdej dzielnicy, które będą zawierały jej numer oraz projekty do wyboru.

FREKWENCJA

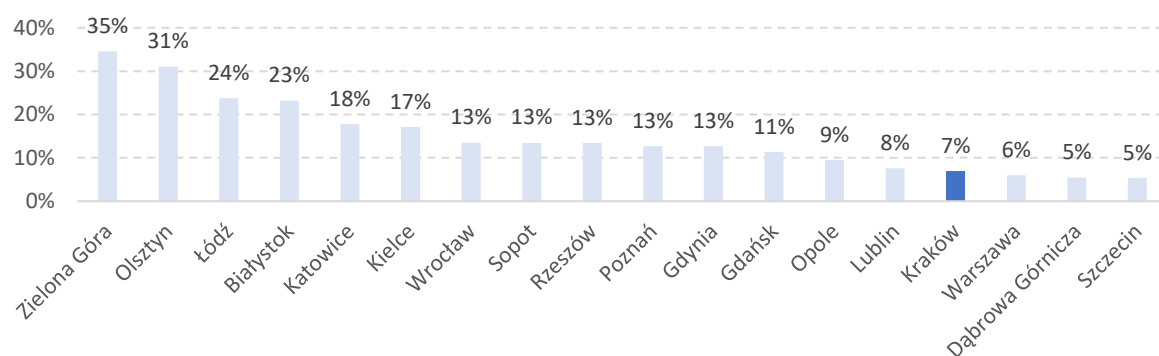
Ogólna

Frekwencja podczas głosowania na BO w Krakowie (wszystkie głosy)

Po spadku do najniższej frekwencji w BO w 2017 roku (4,9%), od kilku lat **frekwencja systematycznie rośnie**. W przypadku lat 2014-2018 była ona liczona dla populacji 15 i więcej lat, natomiast w 2019 roku, wraz ze zniesieniem limitu wiekowego, frekwencję liczono dla całej populacji mieszkańców Krakowa.

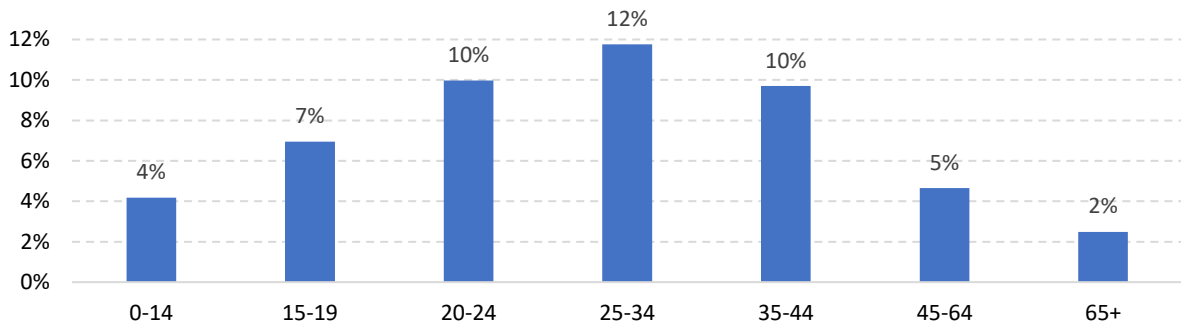
Frekwencja w głosowaniu na budżet obywatelski

Frekwencja w głosowaniu na budżet obywatelski w Krakowie jest **jedną z niższych wśród miast wojewódzkich**. Najwyższą frekwencję odnotowano w Zielonej Górze – 35%, Olsztynie – 31% oraz w Łodzi – 24%. W kilku większych miastach odnotowano dwukrotnie wyższą frekwencję – we Wrocławiu (13%) i w Poznaniu (13%). W przypadku Łodzi frekwencja jest ponad trzykrotnie wyższa niż w Krakowie.

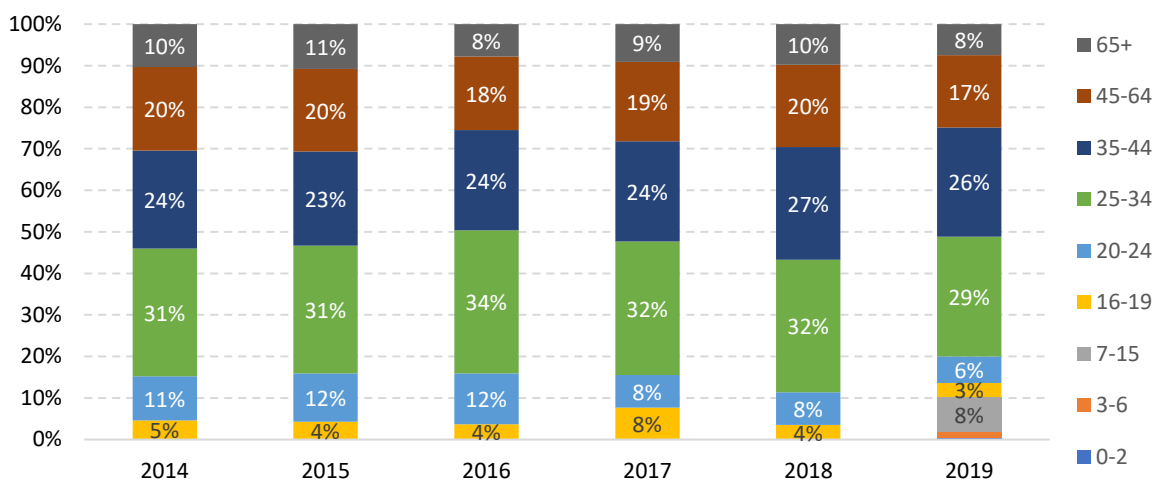
W grupach wiekowych

Frekwencja w grupach wiekowych

Najwyższą frekwencję odnotowano wśród mieszkańców z grupy wiekowej 25-34 lata (12%). Najniższą – wśród osób najstarszych (45+) oraz najmłodszych (0-19 lat).

Struktura wieku głosujących

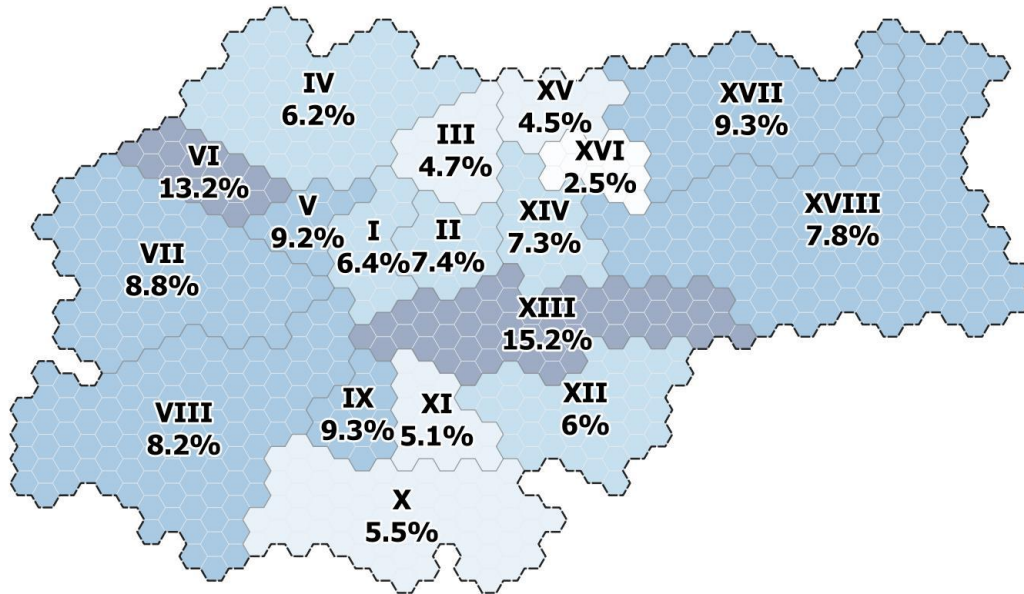

Struktura wiekowa osób głosujących w poszczególnych latach w krakowskim BO jest zbliżona.

W 2019 roku, ze względu na zniesienie limitu wiekowego dla osób głosujących, **pojawiły się głosy dzieci poniżej 16. roku życia** (10% głosów). Odnotowano 277 głosów dzieci w wieku 0-2 lata, 601 głosów dzieci w wieku 3-6 lat, 4215 głosów dzieci w wieku 7-15 lat.

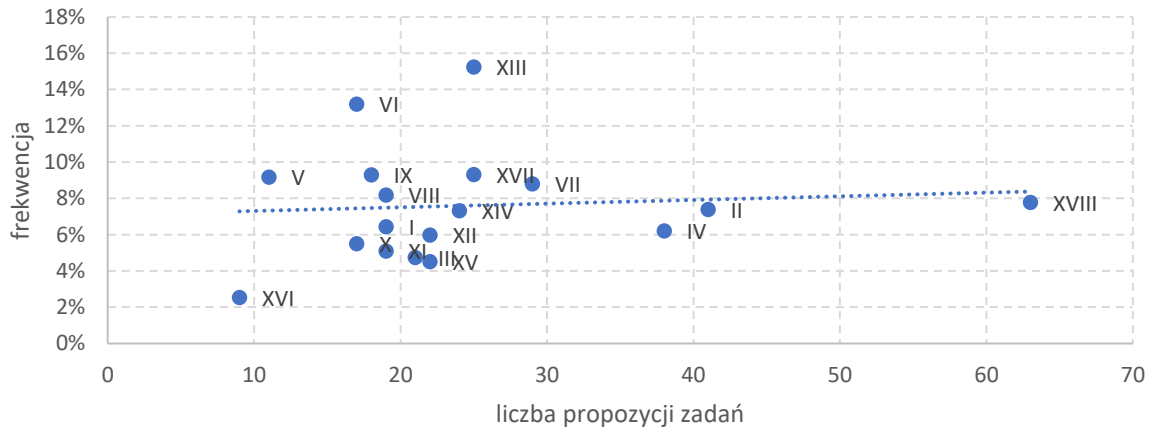
W dzielnicach

Frekwencja w dzielnicach

Najwyższą frekwencję odnotowano w dzielnicy XIII Podgórze (15,2%) oraz VI Bronowice (13,2%).

Zależność między liczbą propozycji zadań a frekwencją w dzielnicach

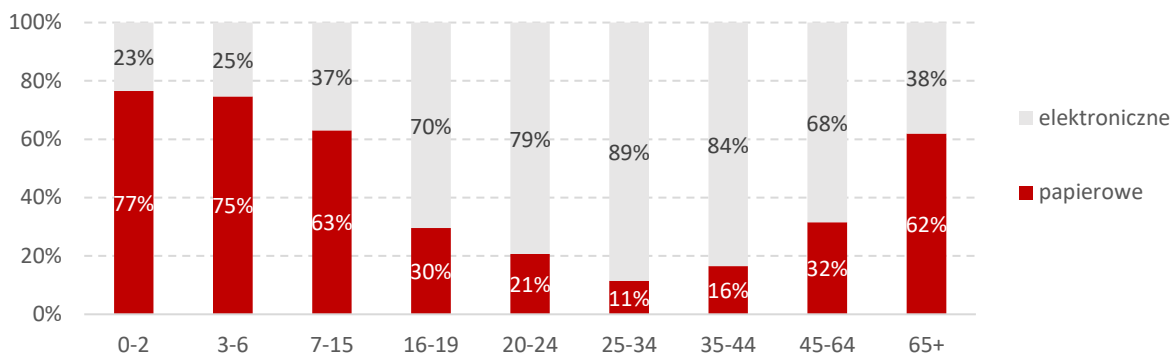

Nie istnieje wyraźna zależność między liczbą propozycji zadań, na które mogli głosować mieszkańcy w poszczególnych dzielnicach, a frekwencją. Na przykład w dzielnicy XIII Podgórze odnotowano

wysoką frekwencją (15,2%) przy 25 propozycjach zadań, natomiast w dzielnicy XVIII Nowa Huta przy największej liczbie propozycji zadań (63) odnotowano przeciętną frekwencję (7,8%).

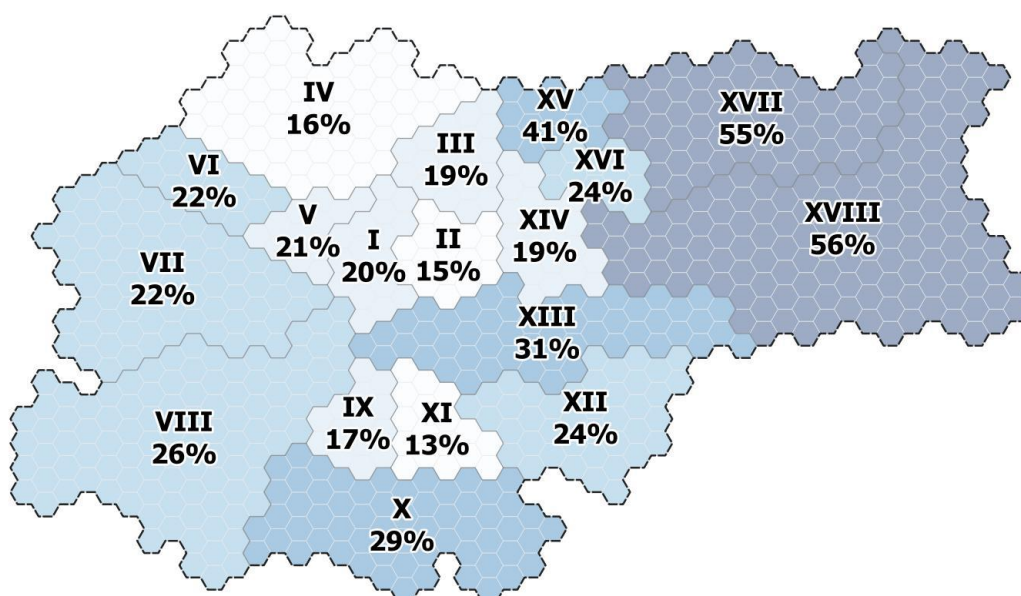
GŁOSOWANIE PAPIEROWE

Odsetek osób głosujących papierowo w grupach wiekowych

Głosowanie za pomocą platformy internetowej to domena osób w wieku 16-64 lata – blisko trzy czwarte osób z tej kategorii wiekowej głosowało w ten sposób. Dominację głosowania osobistego w punktach do głosowania odnotowano w kategoriach grupowych 0-15 lat oraz 65 i więcej lat. W przypadku osób starszych jest to związane z częściowym **wykluczeniem cyfrowym tej grupy**. W przypadku osób najmłodszych może mieć to związek z kilkoma rzeczami. Po pierwsze, **głosowanie elektroniczne wymaga telefonu komórkowego i adresu e-mail**, co znacznie utrudnia głosowanie dzieci. Po drugie, kilka punktów do głosowania zlokalizowano w placówkach edukacyjnych. Według części respondentów, w tych placówkach zachęcano uczniów do głosowania na propozycje zadań związanych z danymi placówkami edukacyjnymi.

Głosowanie papierowe w dzielnicach

Odsetek głosów papierowych różni się znacząco między dzielnicami. Na przykład w dzielnicach XVII Wzgórza Krzesławickie oraz XVIII Nowa Huta głosy te stanowiły ponad połowę wszystkich głosów (kolejno 55% i 56%).

W niektórych przypadkach wnioskodawcy wnosili o możliwość otworzenia punktu do głosowania osobistego. W niektórych punktach do głosowania zlokalizowanych w bibliotekach zachęcano do głosowania na propozycje zadań związane z bibliotekami.

W bazie głosów zaobserwowano, że **istnieją grupy identycznych „koszyków głosów”** (czyli 6 głosów na te same propozycje zadań, z identyczną dystrybucją punktów między nimi), w których 95-100% głosów stanowią głosy papierowe. **W przypadku głosowania elektronicznego dominacje takich identycznych koszyków nie występują.** Chociaż nie jest to możliwe do zweryfikowania, może sugerować praktykę zachęcania do głosowania na konkretny koszyk projektów.

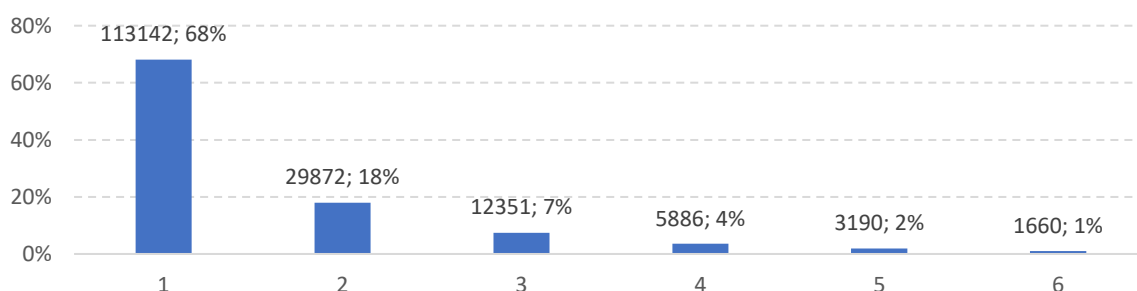
W niektórych przypadkach są to działania na znaczną skalę. Na przykład **rekordowy koszyk zebrał 257 identycznych papierowych głosów** (dzielnica VIII). 5 koszyków głosów na te same propozycje zadań w dzielnicy XVIII zebrało **471 głosów papierowych**. Zjawisko to najczęściej można zaobserwować w dzielnicach: VIII Dębniki, XVII Wzgórza Krzesławickie i XVIII Nowa Huta – tak zbierane koszyki głosów korespondują z wysokim odsetkiem głosów papierowych w ostatnich dwóch dzielnicach.

Taka praktyka głosowania zmienia jego charakter **na rodzaj plebiscytu poparcia dla pewnego zestawu** propozycji zadań. Odmienną sytuację niejako wymusza głosowanie elektroniczne – **wymaga od głosującego zapoznania się z listą propozycji zadań i dokonania samodzielnego wyboru** oraz podjęcia decyzji o ważności każdego z nich, reprezentowanej przez liczbę punktów.

POWRACAJĄCY GŁOSUJĄCY

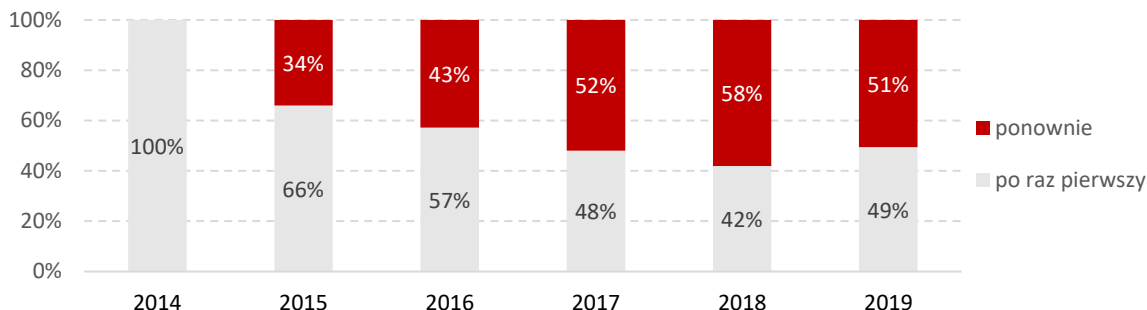
W ramach badania ewaluacyjnego przeanalizowano **udział mieszkańców w głosowaniu we wszystkich edycjach budżetu obywatelskiego miasta Krakowa** (są to unikalne, poprawne numery PESEL). **Łączna liczba mieszkańców Krakowa, którzy zagłosowali, to 166 101** (w tej statystyce nie uwzględniono głosów nieważnych). Stanowi to **22% liczby wszystkich mieszkańców** lub 25% liczby mieszkańców z kategorii wiekowej 15 lat i więcej. Oznacza to, że blisko **jedna czwarta mieszkańców zagłosowała przynajmniej w jednej edycji BO Krakowa**.

Liczba edycji, w której głosował wyborca BO

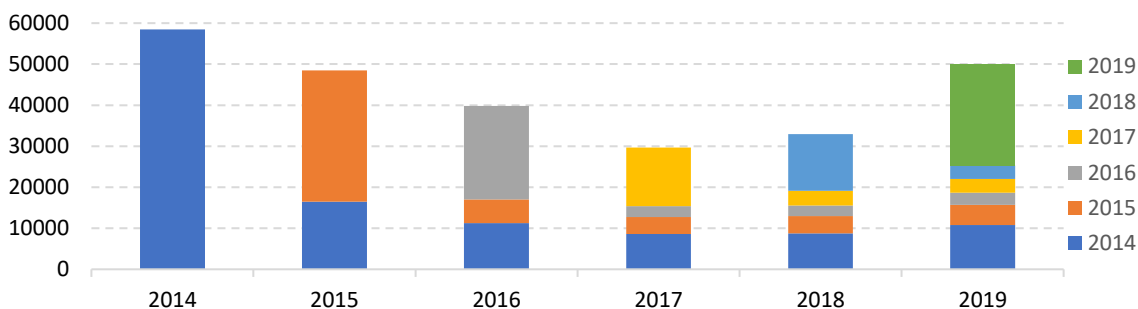
Ponad dwie trzecie wyborców BO głosowało tylko w jednej edycji (68%; 113 tys. osób). Zaledwie 1660 osób głosowało we wszystkich edycjach BO (1%).

Nowi głosujący a powracający wyborca BO

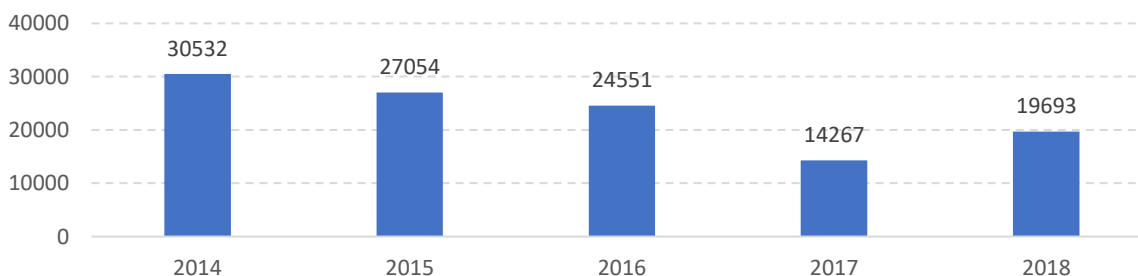
W ciągu ostatnich 3 lat w przybliżeniu połowa głosujących głosowała już w poprzednich latach. Pozostali oddali głos po raz pierwszy.

Struktura głosów w danym roku z uwzględnieniem pierwszego głosowania wyborcy BO

Powyższy wykres pokazuje kompozycję osób głosujących ze względu na to, w którym roku po raz pierwszy głosowali. Na przykład mieszkańcy, którzy towarzyszą BO od pierwszej edycji, pozostają główną i dominującą grupą wśród wyborców powracających (kolor ciemny niebieski) – w 2019 roku stanowili 22% głosujących. Osoby, które pierwszy raz zagłosowały w kolejnych latach, stanowią niewielki odsetek głosujących w następnym edycjach.

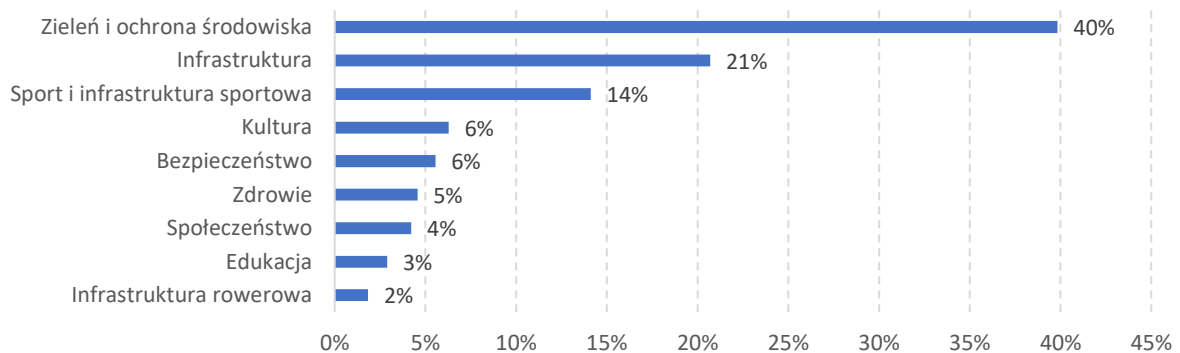
Liczba mieszkańców, którzy głosowali ostatni raz w...

łącznie 116 tys. mieszkańców, którzy głosowali w poprzednich edycjach, **nie zagłosowało ponownie w 2019 roku**. Powyższy wykres prezentuje liczbę mieszkańców, którzy głosowali ostatni raz w danym roku.

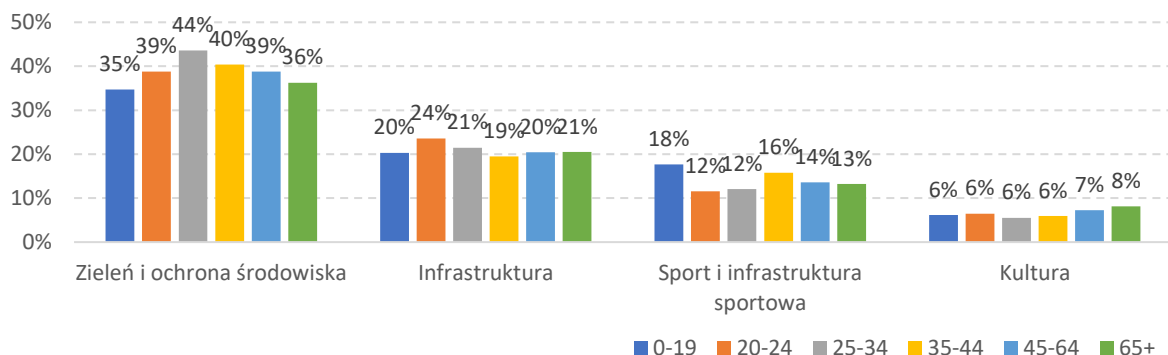
KATEGORIE PROPOZYCJI ZADAŃ

Liczba głosów na kategorie propozycji zadań

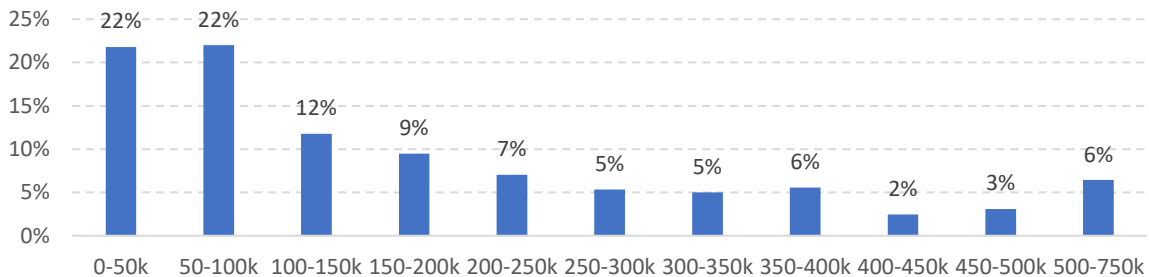
Najwięcej głosów mieszkańcy oddali na propozycje zadań z kategorii „zieleń i ochrona środowiska” (40%), „infrastruktura” (21%) oraz „sport i infrastruktura sportowa” (14%). Proporcja punktów przydzielonych do propozycji zadań z poszczególnych kategorii jest zbliżona.

Odsetek głosów grup wiekowych dla wybranych kategorii

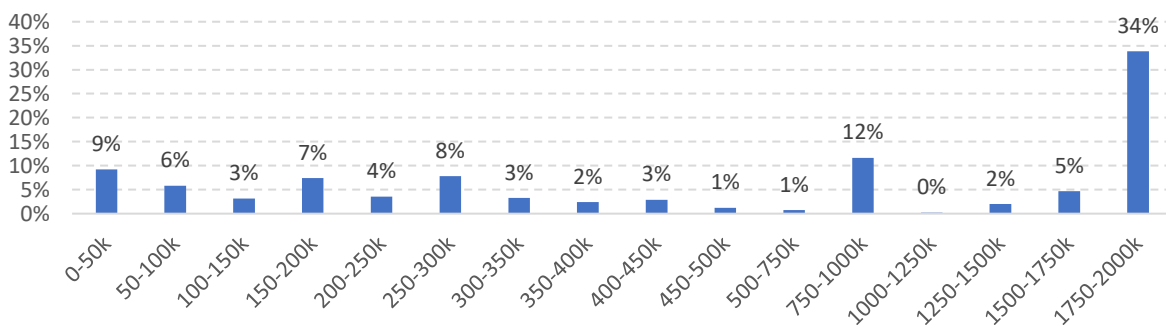
Preferencje poszczególnych grup wiekowych wobec kategorii propozycji zadań są zbliżone. Niezależnie od wieku większość głosujących preferuje propozycje zadań z kategorii „zieleń i ochrona środowiska”, „infrastruktura” i „infrastruktura sportowa”.

Głosy na dzielnicowe propozycje zadań a ich koszt

Znaczną część głosów na propozycje zadań oddano na projekty do 100 tys. zł (44%). W przypadku droższych propozycji zadań ich dostępność zależała od górnego budżetu dzielnicy.

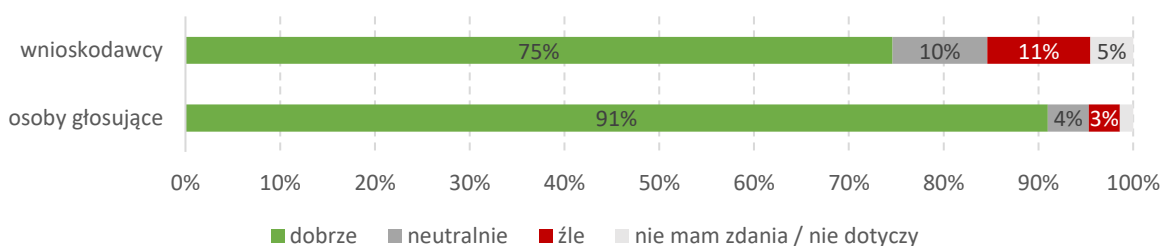
Głosy na ogólnomiejskie propozycje zadań a ich koszt

W przypadku propozycji zadań ogólnomiejskich, ponad jedna trzecia głosów przypadła na propozycje z budżetem bliskim maksymalnej kwocie 2 mln zł (34%).

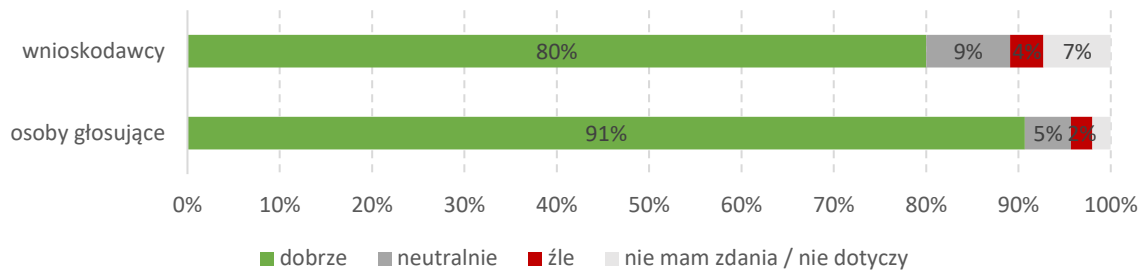
Wyniki badań

Ocena łatwości oddania głosu

Zdecydowana większość osób głosujących oceniła, że oddanie głosu jest łatwe (91%). Wśród wnioskodawców pojawiło się więcej głosów krytycznych – 11% oceniło głosowanie jako trudne.

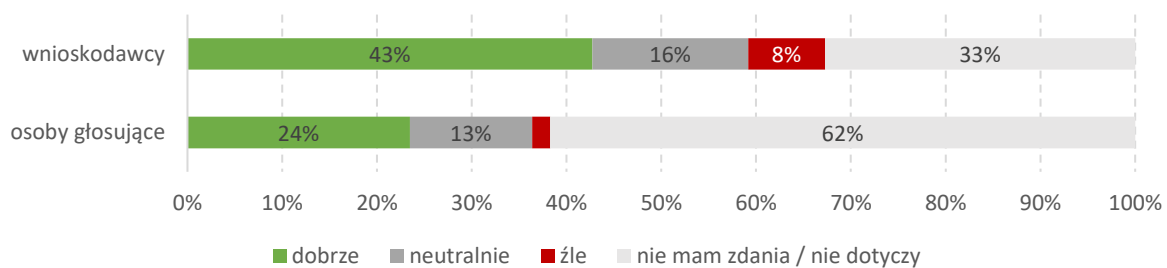
Ocena użyteczności platformy do głosowania

Zdecydowana większość osób głosujących oceniła elektroniczną platformę do głosowania jako użyteczną (91%). W przypadku wnioskodawców tę opinię podzieliło 80% badanych.

Ponad połowa badanych osób głosujących nie potrafiła ocenić dostępności punktów do głosowania osobistego (nie szukając ich lub nie mając z nimi styczności). Wśród pozostałych osób dominowały oceny pozytywne (28%).

Ocena dostępności punktów do głosowania osobistego

Wnioski

Liczba osób głosujących na BO w 2019 roku jest najwyższa od kilku lat – jedynie w pierwszej edycji odnotowano nieznacznie wyższą. Jednak różnice we frekwencji pomiędzy poszczególnymi latami są na poziomie kilku punktów procentowych – znacznie niższym niż w wielu innych polskich miastach.

Uwagę przykuwa wysoki odsetek osób głosujących, którzy głosują tylko w jednej edycji BO. Wskazuje to na słabość w budowaniu ciągłej, wieloletniej relacji z osobami głosującymi i niewykorzystanie ich potencjału w kolejnych edycjach.

Odnotowano wysoką liczbę głosów składanych w punktach do głosowania. Zdecydowana większość badanych pozytywnie ocenia funkcjonalność platformy do głosowania elektronicznego.

Należy jednocześnie zwrócić uwagę na rosnącą trudność w głosowaniu związaną ze znaczną liczbą propozycji zadań. Znaczny wzrost tej liczby w tej edycji BO pogłębił problem sygnalizowany w raportach ewaluacyjnych poprzednich edycji – że w obliczu natłoku liczby propozycji zadań, osoby głosujące przyjmują uproszczone strategie wyboru – częściej głosują na propozycje zadań o atrakcyjnych tytułach nie zapoznając się z ich treścią, logują się do platformy z myślą o jednej propozycji zadania, dobierając pozostałe niedbale etc. Biorąc pod uwagę cel edukacyjny BO, czyli

to, że w ramach głosowania **mieszkańcy** powinny mieć okazję zapoznać się z **potrzebami społeczności lokalnej** opisanymi w treści propozycji zadań i dokonać **świadomej decyzji** na temat **dystrybucji środków publicznych**, sytuację taką należy uznać za **problematyczną**.

Jednocześnie, jak wcześniej sygnalizowano, istnieje domniemanie wśród osób głosujących, że przedstawione im propozycje zadań zostały zweryfikowane pod kątem efektywności proponowanych działań – że proponowane rozwiązania, dobrze spełnią potrzeby społeczności lokalnej (np. ograniczą smog, usprawnią komunikację, zwiększą bezpieczeństwo). Natomiast aktualnie jednostki weryfikujące nie stosują takiej oceny. Przestrzenią na taką przekazanie takiej wiedzy byłaby potencjalnie sekcja „**charakterystyka długoterminowych skutków dla społeczności lokalnej**”, którą jednostki weryfikujące mają obowiązek wypełnić w trakcie procesu weryfikacji. W praktyce jednak opisy jednostek nie zawierają ich oceny, a przeważnie parafrazę opisu propozycji zadania.

Aby umożliwić mieszkańcom **podjęcie świadomej decyzji** warto umożliwić im zapoznanie się z opiniami na temat propozycji zadań różnych podmiotów – np. jednostek weryfikacyjnych, radnych dzielnic oraz innych mieszkańców. Wiązałoby się to ze stworzeniem sekcji opisu propozycji zadania, w której zostałyby zaprezentowane jasno oznaczone opinie jednostek weryfikacyjnych oraz rady dzielnicy. A oprócz tego byłaby możliwość komentowania propozycji zadań przez osoby głosujące. Istnieje oczywiście niebezpieczeństwo, że opinie wnioskodawcy, jednostki weryfikującej oraz radnych będą sprzeczne – ale będzie to rola osoby głosującej, żeby ocenić, która opinia jest dla niego najbardziej przekonująca i podjąć samodzielną decyzję.

Warto tutaj jednak nadmienić, że udostępnienie możliwości komentowania osobom głosujących wymagałaby uważnej moderacji zamieszczanych tam treści.

Opinie jednostek weryfikujących oraz radnych dzielnic mogłyby **również zawierać informacje o przyjętych planach, strategiach i dokumentach**.

ETAP VI. OGŁOSZENIE PROJEKTÓW DO REALIZACJI I EWALUACJA

Założenia

Cele tego etapu to:

- ✓ **poinformowanie mieszkańców**, które propozycje zadań zostały wybrane do realizacji,
- ✓ **poinformowanie głosujących**, które propozycje zadań zostały wybrane do realizacji,
- ✓ **budowa wizerunku budżetu obywatelskiego** wśród mieszkańców,
- ✓ **podtrzymanie zaangażowania mieszkańca**, który oddał głos,
- ✓ **podziękowanie wszystkim wnioskodawcom**, którzy zaangażowali się w tworzenie projektów,
- ✓ **realizacja wybranych propozycji zadań**,
- ✓ **pogłębienie współpracy** z wnioskodawcą,
- ✓ **realizacja potrzeb mieszkańców**, których odzwierciedleniem są wybrane projekty,
- ✓ **monitoring funkcjonowania** zrealizowanych projektów,
- ✓ **rozwój prac nad budżetem obywatelskim**.

Wyniki badań

Pojedyncze niezrealizowane propozycje zadań są częstym argumentem przemawiającym za tym, że UMK nie realizuje powziętych zobowiązań. Jednakże, zgodnie z monitoringiem realizacji przyjętych propozycji zadań są one sukcesywnie realizowane z wyjątkiem kilku nagłośnień przez media projektów. Rozziew między przekonaniem mieszkańców Krakowa a stanem faktycznym wskazuje na wcześniej sygnalizowaną potrzebę **całorocznej komunikacji z osobami głosującymi**, obejmującą informacje o zakończonych inwestycjach. Aktualnie w przekonaniu mieszkańców aktywności związane z budżetem obywatelskim kończą się wraz z ogłoszeniem wyników i zaczynają w lutym następnego roku.

Pomimo tego, że istnieje strona ze statusem realizacji poszczególnych propozycji zadań, to **nie zawiera ona informacji o finalnej lokalizacji inwestycji czy dokumentacji zdjęciowej**. Udostępnienie takich informacji wymagałoby od jednostek weryfikujących lub Zespołu ds. Budżetu obywatelskiego prowadzenia szerszych działań monitorujących oraz dostęp do platformy internetowej która umożliwi dostęp do tej informacji mieszkańcom. W konsekwencji nie istnieje mapa zrealizowanych propozycji zadań, z której mieszkaniec mógłby się dowiedzieć, jakie były rezultaty głosowania w BO.

REKOMENDACJE

PODSUMOWANIE

Proponowane jest zawiązanie zespołu zadaniowego, którego celem będzie wypracowanie rozwiązań w zakresie realizacji poniższych **celów kierunkowych**.

Wśród poniższych rekomendacji uwzględniono rekomendacje zawarte w raporcie ewaluacyjnym poprzedniej edycji, które wciąż są aktualne, ale nie zostały wdrożone.

CELE KIERUNKOWE	PROPONOWANE ROZWIĄZANIA
Efektywniejsze wprowadzanie zmian w BO, w tym wdrażanie rekomendacji z raportów ewaluacyjnych	Zawiązanie zespołu zadaniowego, którego celem będzie opracowanie koncepcji większych zmian w kolejnych edycjach.
Usprawnienie procesu organizacji BO	Poprawa komunikacji między radami dzielnic a UMK; Usprawnienie procesu sprawdzania lokalizacji przez jednostkę weryfikującą poprawa użyteczności platformy do weryfikacji propozycji zadań; Wypracowanie zasad współpracy pomiędzy RBO a UMK; Rozbudowanie procesu konsultacji i uzgodnień propozycji zadań przed ich złożeniem.
Doprowadzenie do lokalnej dyskusji o potrzebach	Opracowanie nowej formuły prowadzenia spotkań konsultacyjnych i dyskusji o potrzebach lokalnych; Zawężenie obszarów deliberacji oraz promocji propozycji zadań do osiedli lub okręgów wyborczych radnych dzielnicy; Wprowadzenie rozwiązań umożliwiających promocję BO przez projekty.
Podniesienie jakości projektów poprzez zwiększenie przepływu wiedzy między UMK a mieszkańcami	Rozbudowa kontaktu pomiędzy wnioskodawcą a jednostką weryfikującą przed i w trakcie weryfikacji; Akademia BO; Preweryfikacja: Rozbudowa uzasadnień pozytywnej i negatywnej weryfikacji, opracowanie przewodnika po BO dla wnioskodawcy; Wprowadzenie na stronie projektu dostępnej dla osoby głosującej sekcji zawierającej opinie różnych podmiotów zaangażowanych w rozwój miasta (jednostek weryfikujących, radnych dzielnicowych).
Zbudowanie wieloletniej relacji z wnioskodawcami oraz osobami głosującymi (ponowny udział w głosowaniu, ponowne składanie propozycji zadań)	Prowadzenie całorocznej komunikacji z wnioskodawcami i osobami głosującymi dotyczącej postępów w harmonogramie BO oraz statusu realizacji zwycięskich propozycji

zadań; Rozszerzenie monitoringu realizacji przyjętych propozycji zadań o zdjęcia, lokalizację, datę ich inauguracji i funkcjonowanie.

AKADEMIA BO

Wśród proponowanych rozwinięć BO, które miałyby na celu realizację ww. celów kierunkowych znajduje się przedsięwzięcie pod roboczą nazwą „akademia BO”. Miałyby być to **cykl szkoleniowy skierowany do przyszłych wnioskodawców**, który obejmowałby dobre praktyki w zakresie:

- ✓ opracowywania wniosków propozycji zadań,
- ✓ rozwiązywania problemów społecznych z wykorzystywaniem wiedzy eksperckiej i praktycznej,
- ✓ wykorzystywania wiedzy na temat istniejących planów i strategii miejskich,
- ✓ sposobów promowania propozycji zadań.

Do uczestnictwa w takim cyklu zaproszeni byliby **eksperti z poszczególnych dziedzin BO oraz przedstawiciele jednostek weryfikujących**. Uczestnicy cyklu mieliby możliwość pracy nad własną propozycją zadania oraz późniejsze przekazywanie zdobytej wiedzy innym wnioskodawcom. Zgromadzenie grupy wnioskodawców będzie też **dobrą okazją do wymiany doświadczeń i opinii na temat przygotowywanych przez siebie propozycji zadań**.

W odróżnieniu od maratonów pisania propozycji zadań, cykl taki mógłby odbywać się poza standardowym harmonogramem BO, **ze znacznym wyprzedzeniem**, przed rozpoczęciem się etapu kampanii informacyjno-edukacyjnej.

Jego celem byłoby **merytoryczne wsparcie potencjalnych lokalnych liderów**, a w rezultacie umożliwienie przepływu wiedzy eksperckiej między urzędem, zaangażowanymi specjalistami a wnioskodawcami.

Etapy BO

Poniższa sekcja zawiera **rekomendacje szczegółowe**, rozwijające ogólne rekomendacje zawarte w poprzedniej sekcji.

ETAP O MODEL BO

Rekomendacja	Czy występuje w raporcie V edycji
Przebudowanie etapów modelu BO – wydłużenie czasu na lokalną debatę, rozważenie etapu preselekcji	Tak
Etap deliberacji i spotkań z mieszkańcami jest etapem niosącym obecnie największą liczbę problemów i wyzwań. Wymaga gruntownej przebudowy. Konieczne jest w oparciu o wiedzę ekspercką opracowanie w formie osobnego dokumentu wytycznych do jego przeprowadzenia (zwanego dalej: Wytyczne do prowadzenia dyskusji lokalnej) oraz przeszkolenie radnych dzielnicowych i urzędników UMK.	Tak
Skoncentrowanie działań na budowaniu relacji z mieszkańcami (głosującymi, wnioskodawcami) i zabieganie o ich ponowny udział w kolejnych edycjach. Prowadzenie działań angażujących mieszkańców w BO przez cały rok (informowanie o postępach projektów, inauguracje inwestycji).	Tak
Gruntowne przebudowanie BO pod kątem realizacji celu „budowa relacji z wnioskodawcami”. Przebudowa w zakresie komunikacji, angażowania, symbolicznej gratyfikacji oraz edukacji. Skoncentrowanie działań na budowaniu relacji z wnioskodawcami. Prowadzenie całorocznych działań informacyjnych (postępy w projektach) oraz wykorzystanie bazy wnioskodawców przy promocji spotkań konsultacyjnych. Zapraszanie wnioskodawców do działań niezwiązanych z BO.	Tak
Wprowadzenie zmian w modelu BO, które umożliwiłyby transfer wiedzy pomiędzy urzędnikami, radnymi i wnioskodawcami.	Tak
Wprowadzenie etapu dyskusji o potrzebach dzielnicy, moderowanej przez radnych dzielnicowych. Wsparcie radnych dzielnicowych na etapie prowadzenia działań deliberacyjnych, które umożliwi połączenie tego procesu z planowaniem strategicznym na poziomie dzielnicy. Uwzględnienie opinii radnych dzielnicowych na etapie dopracowania propozycji zadań, które da szansę na uspołnienie propozycji zadań z planowanymi przez nich działaniami.	Tak
Umieszczenie dyskusji o BO w szerszym kontekście całościowego budżetu miasta i dzielnicy pozwoliłoby skoncentrować działania mieszkańców (wnioskodawców, głosujących) na ocenie adekwatności planowanych działań i ewentualnie uzupełnić je swoimi propozycjami. Ta rekomendacja dotyczy kształtowania procesu deliberacji, udzielania informacji zwrotnej na etapie weryfikacji oraz późniejszej promocji BO. Zalecane jest odnoszenie tych etapów do całościowych działań miasta – przez informowanie o nich oraz odnoszenie propozycji zadań do strategii.	Tak
Przeznaczenie większych, dedykowanych środków na wsparcie procesu budżetu obywatelskiego, które pozwolą na wdrożenie wielu z sugerowanych rekomendacji, zakładających większe zaangażowanie urzędników w poszczególne etapy BO. Ponieważ interesariusze często wskazują, że najważniejsze cele BO są związane z organizacją jego procesu (zaangażowanie mieszkańców), należy zwrócić uwagę na znaczną dysproporcję między środkami przeznaczonymi na realizację propozycji zadań (właściwy budżet	Tak

obywatelski) a środkami przeznaczonymi na organizację tego procesu (np. część deliberacyjna, kształtowanie relacji z wnioskodawcami, dopracowanie propozycji zadań, udzielanie informacji zwrotnej wnioskodawcom, większy nacisk na całoroczną promocję i monitoring wdrożenia propozycji zadań).	
Przyjęcie dokumentu strategicznego definiującego cele BO opartego na Teorii programu oraz działania mające na celu zakomunikowanie jego treści interesariuszom (a w rezultacie doprowadzenie do spójnej wizji wśród interesariuszy).	Tak
Wypracowanie modelu wprowadzania zmian w kolejnych edycjach BO	Nie
Rozbudowanie kontaktu i współpracy pomiędzy wnioskodawcami oraz urzędnikami na etapie przygotowania propozycji zadania	Nie
Włączenie MJO UMK w ocenę merytoryczną projektów poprzez dodawanie opinii jednostki weryfikującej do wglądu głosującego na dany projekt.	Nie
Wdrożenie pilotażowego programu „Akademia BO”, który będzie testował nową formę współpracy pomiędzy wnioskodawcami a urzędnikami przy opracowaniu projektów	Nie
Wypracowanie mechanizmu współpracy i przepływu informacji pomiędzy nową RBO a UMK.	Nie
Wypracowanie skutecznych mechanizmów współpracy i komunikacji pomiędzy UMK a dzielnicami w zakresie BO.	Nie
Rozważenie wprowadzenia zmian w algorytmie podziału środków na dzielnice: w zakresie zmiany parametru „liczba głosujących” na „frekwencję” oraz rezygnacji z parametru „ilość projektów”.	Nie

ETAP I KAMPANIA INFORMACYJNO - EDUKACYJNA

Rekomendacja	Czy występuje w raporcie V edycji
Wsparcie rad dzielnic w zakresie realizacji tego etapu poprzez dedykowanie pracowników lub wolontariuszy (osoba kontaktowa, łącznik między UMK a radami dzielnic).	Tak
Opracowanie modelu, w którym byłaby prowadzona lokalna debata odnośnie potrzeb dzielnicy np. prowadzenie spotkań lokalnych przez poszczególnych radnych dzielnicowych w ich okręgach wyborczych w formule spotkań rozproszonych, przygotowanie mapy ze strukturą własnościową dzielnicy, stworzenie banku pomysłów, stworzenie bazy informacji o planach i priorytetach dzielnic, stworzenie propozycji pomysłów przez jednostki weryfikujące	Tak
Przebudowanie etapu spotkań w taki sposób by w tym okresie zintensyfikować kontakt między wnioskodawcą a jednostką weryfikującą.	Nie
Pilotażowe wprowadzenie „Akademii BO”.	Nie
Wsparcie i doprecyzowanie zakresu praw i obowiązków młodzieżowych ambasadorów BO. Rozbudowanie kontaktu z nimi w trakcie trwania procesu BO. Wsparcie organizacyjne m.in. przez bazę szkół zainteresowanych współpracą.	Nie
Wprowadzenie nowych sposobów informowania o prowadzonych spotkaniach z mieszkańcami (np. wykorzystując bazę mailową z lat ubiegłych, platformę do składania projektów itp.).	Nie

Organizowanie spotkań z mieszkańcami w ich najbliższej okolicy ich zamieszkania	Nie
Zwiększenie ilości maratonów pisania projektów. Organizowanie ich we wszystkich dzielnicach oraz w różnych terminach.	Nie
Wzmocnienie promocji BO wśród uczniów i młodzieży	Nie
Umożliwienie składania propozycji zadań w trakcie etapu spotkań konsultacyjnych.	Nie
Rozbudowanie form promocji adresowanych do byłych wnioskodawców i głosujących	Nie

ETAP II. ZGŁASZANIE PRZEZ MIESZKAŃCÓW PROPOZYCJI ZADAŃ

Rekomendacja	Czy występuje w raporcie V edycji
Wprowadzenie możliwości dodania wielu autorów, przy jednoczesnym zachowaniu obowiązku wskazania jednej osoby jako osoby kontaktowej i upoważnionej do podejmowania decyzji odnośnie do propozycji zadania.	Tak
Wskazanie konsultantów, konkretnych osób w poszczególnych jednostkach organizacyjnych samorządu, oddelegowanych do udzielania odpowiedzi na pytania wnioskodawców.	Tak
Wprowadzenie mechanizmu umożliwiającego rozbudowanie współpracy przy dopracowywaniu propozycji zadań przed ich weryfikacją, na etapie spotkań i składania projektów.	Nie
Rozważenie czy kosztorys powinien być pozycją obowiązkową propozycji zadania.	Nie
Usprawnienie załączania grafik na platformie.	Nie
Uszczegółowienie minimalnych okresów dla dostępności efektów zadania (kryterium ogólnodostępności np. w przypadku szkół).	Nie
Wprowadzenie nieobowiązkowej preweryfikacji propozycji zadania w zakresie lokalizacji (własność gruntu, potwierdzenie władania przez UMK oraz wskazanie czyjej opinii będzie wymagać usytuowanie propozycji zadania w danej lokalizacji).	Nie

ETAP III. WERYFIKACJA I OPINIOWANIE PROPOZYCJI ZADAŃ

Rekomendacja	Czy występuje w raporcie V edycji
Doprecyzowanie praktyki stosowania negatywnej weryfikacji na podstawie zasady racjonalnego wydatkowania środków publicznych. Praktyka ta powinna również uwzględniać sytuacje, w których proponowane rozwiązanie jest ewidentnie nieskuteczne dla realizacji deklarowanego celu.	Tak
Wprowadzenie jednoznacznych standardów dotyczących kontaktów z wnioskodawcą oraz obowiązku podjęcia próby doprowadzenia do zgodności propozycji zadania z zapisami Regulaminu przed jego negatywną weryfikacją, w szczególności wprowadzenia obowiązku kontaktu w przypadku podania nieprawidłowej lokalizacji.	Tak
Wprowadzenie minimalnych wymogów informacyjnych, które powinny się znaleźć w uzasadnieniu – w tym obowiązkowe powołanie się na przepisy	Tak

Regulaminu będące podstawą odrzucenia propozycji zadania oraz opisanie historii kontaktu z wnioskodawcą.	
Rezygnacja z zasady odmawiania informacji o statusie weryfikacji i wprowadzenie jednoznacznych standardów dotyczących kontaktów z wnioskodawców. Przy zachowaniu innych mechanizmów wyrównujących szanse wnioskodawców do promocji swoich projektów (np. wspólny termin poznania numerów propozycji zadań, które są podstawą do promocji).	Tak
Zaproponowanie procedury arbitrażu przy łączeniu propozycji zadań (wspólne wypracowanie jednej propozycji zadania wraz z jednostką weryfikującą lub wskazanym pracownikiem UMK).	Tak
Wypracowanie praktyki odnoszenia się do negatywnych opinii innych wydziałów – określenie sytuacji, w których opinie te należy uznać za niewiążące.	Tak
Wprowadzenie systemowej propozycji zaangażowania wnioskodawców, np. Akademia BO, panel obywatelski.	Tak
Wprowadzenie dodatkowej funkcjonalności platformy, która umożliwiłaby komunikację pomiędzy jednostką weryfikującą zadanie a jednostkami, z którymi współpracuje w tym procesie.	Tak
Wprowadzenie dodatkowej funkcjonalności platformy, która umożliwiłaby monitoring kontaktu z wnioskodawcą	Nie
Doprecyzowanie zasad kontaktu z wnioskodawcą przez jednostkę, która opiniuje propozycję zadania pomocniczo.	Nie
Doprecyzowanie dopuszczalnego zakresu modyfikacji propozycji zadania	Nie
Doprecyzowanie zasad tworzenia i prezentacji harmonogramów projektów, tak by nie sugerowały, że wszystkie propozycje zostaną zrealizowane w kolejnym roku.	Nie
Doprecyzowanie zasad obiegu propozycji zadań pomiędzy jednostkami np.: wprowadzenie maksymalnego czasu, w którym jednostka weryfikująca może odesłać propozycję zadania.	Nie
Ujednolicenie zasad powoływania się na sprzeczność z polityką miast jako podstawy negatywnej weryfikacji, wprowadzenie obowiązku powołania się przez jednostkę weryfikującą na konkretny pisemny dokument.	Nie

ETAP IV. SKŁADANIE I ROZPATRYWANIE PROTESTÓW

Rekomendacja	Czy występuje w raporcie V edycji
Zasugerowanie w trakcie protestu rozwiązania, które pomoże wnioskodawcy poprawić w przyszłości swoją propozycję zadania.	Tak
Określenie zakresu możliwych zmian w propozycji zadania w trakcie protestu (np. dostosowanie lokalizacji, zmiana kosztorysu) – spójnie z przyjętymi praktykami na etapie weryfikacji.	Tak
Wprowadzenie obowiązku ustosunkowania się przez jednostkę weryfikującą do argumentów wnioskodawcy.	Nie
Wprowadzenie zasady, że w przypadku odrzucenia przez Prezydenta przywróconej przez RBO pod głosowanie propozycji zadania, wnioskodawca zostanie o tym fakcie niezwłocznie powiadomiony.	Nie
Przyjęcie zasady, że jednostka weryfikująca nie może, podczas rozpatrzenia protestu, przedstawiać nowych argumentów za odrzuceniem propozycji zadania.	Nie

ETAP V. GŁOSOWANIE

Rekomendacja	Czy występuje w raporcie V edycji
Położenie większego nacisku na promocję i dyskusję nad projektami przed etapem głosowania, tak aby osoby głosujące mogły się z nimi zapoznać. Wydłużenie terminu promocji projektów. Rozważenie preselekcji. (Zagadnienie konsekwencji ewentualnego wprowadzenia mechanizmu preselekcji oraz jego pożądanej formy wymaga osobnego opracowania).	Tak
Położenie większego nacisku na etap tworzenia propozycji zadań w zgodności z potrzebami społeczności lokalnej (konsekwencje zaniedbań na poprzednich etapach).	Tak
Doprecyzowanie zasad głosowania przez dzieci i młodzież.	Nie
Doprecyzowanie zasad organizacji mobilnych punktów do głosowania.	Nie
Przypisanie głosów papierowych do punktu oddania głosu w celu umożliwienia zbierania statystyk.	Nie

ETAP VI. Ogłoszenie projektów do realizacji i ewaluacja

Rekomendacja	Czy występuje w raporcie V edycji
Zaangażowanie firmy ewaluacyjnej na wcześniejszym etapie.	Tak
Opracowanie i opublikowanie teorii programu.	Tak
Wprowadzenie obowiązku sprawozdawczego dla organizatorów spotkań konsultacyjnych.	Tak
Wydłużenie czasu opracowywania zmian kolejnych edycji BO, który umożliwi omówienie i wypracowanie rozwiązań.	Tak
Opracowanie metodologii ewaluacji części inwestycyjnej BO odpowiadającej na pytanie o to, w jakim stopniu przegłosowane propozycje zadań odzwierciedlają potrzeby mieszkańców i jaki mają wpływ na jakość ich życia.	Tak
Prowadzenie ciągłej komunikacji z głosującymi na temat statusu realizacji projektów. Inauguracja inwestycji. Stworzenie mapy projektów BO. Oznakowanie projektów BO. Można rozważyć zatrudnienie osoby, której obowiązkiem byłoby prowadzenie całorocznego monitoringu i dokumentacji zdjęciowej realizacji projektów oraz komunikacja z mieszkańcami.	Tak
Przedstawianie w cyklach kwartalnych informacji o etapie realizacji propozycji zadania, dokumentację zdjęciową z realizacji, dokładną lokalizację, informację o ewentualnych opóźnieniach i ich przyczynach, po zakończeniu realizacji zadania przesyłają informację o realizacji, lokalizacji oraz dokumentację zdjęciową.	Tak
Informowanie osób głosujących o harmonogramie i terminie realizacji zadań oraz ich odbiorze.	Tak
Opracowanie metodologii monitoringu czy spełniane jest kryterium ogólnodostępności	Nie